

«Евразия» сақтандыру компаниясы» АҚ

2021 жылдың 31 желтоқсанында
аяқталған жылға
шоғырландырылған қаржылық есептілік

Мазмұны

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі	
Пайда немесе залал және өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	6
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп	7
Ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	8-9
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	10-11
Шоғырландырылған қаржылық есептілігіне ескертулер	12-77

«КПМГ Аудит» жауапкершілігі шектеулі серіктестік
Қазақстан, А25D6Т5, Алматы,
Достық д-лы, 180,
Тел.: +7 (727) 298-08-98

Товарищество с ограниченной ответственностью «КПМГ Аудит»
Казахстан, А25D6Т5, Алматы,
пр. Достык, 180,
E-mail: company@kpmg.kz

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

«Евразия» сақтандыру компаниясы» АҚ Акционерлеріне

Пікір

Біз 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша шоғырландырылған қаржылық жағдай туралы есебінен, көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша пайда немесе залал мен және басқа жиынтық табыс, меншікті капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептерден, сондай-ақ, есеп саясатының маңызды тұжырымдамалары мен басқа түсіндірмелі ескертпелерден тұратын «Евразия» сақтандыру компаниясы» АҚ (бұдан әрі, «Компания») және оның еншілес кәсіпорыны (бұдан әрі, «Топ») жылдық шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитін жүргіздік.

Біздің пікірімізше, қоса берілетін шоғырландырылған қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес барлық елеулі тұрғыда Топтың 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы шоғырландырылған қаржылық жағдайын және көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша шоғырландырылған қаржылық нәтижелерін және шоғырландырылған ақша қаражаттарының қозғалысын әділ көрсетеді.

Пікір білдіруге негіздеме

Біз Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес аудит жүргіздік. Осы стандарттар бойынша біздің жауапкершілігіміз одан әрі есебіміздің «Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары жөніндегі кеңестің (БХЭСК кодексі) Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық әдеп кодексіне (оның ішінде халықаралық тәуелсіздік стандарттарына) және біздің қаржылық есептіліктің аудитіне тиісті Қазақстан Республикасында қолданылатын әдептілік талаптарға сәйкес Топқа қатысты тәуелсіз болып табыламыз және біз басқа да әдептілік міндеттемелерді осы талаптар мен БХЭСК Кодексіне сәйкес орындадық. Біз алған аудиторлық дәлелдер біздің пікірімізді білдіруге негіздеме болуға жеткілікті және тиісті деп есептейміз.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін басшылықтың және корпоративтік басқаруға жауап беретін тұлғалардың жауапкершілігі

Басшылық ХҚЕС-ке сәйкес көрсетілген шоғырландырылған қаржылық есептіліктің дайындалуы мен әділ ұсынылуына және де алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбаған шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін басшылық қажет деп анықтайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

«КПМГ Аудит» ЖШС Қазақстан Республикасы заңнамасына сәйкес тіркелген компания, жауапкершілігі өз қатысушыларының кепілдіктерімен шектелген KPMG International Limited және/ауыспалы компаниясының құрамдас іреті; KPMG тәуелсіз фирмалары жаһандық ұйымының қатысушысы.

ООО «КПМГ Аудит» компания, зарегистрированная в соответствии с законодательством Республики Казахстан, участник глобальной организации независимых фирм KPMG, входящая в KPMG International Limited, частично английскую компанию с ответственностью, ограниченной гарантиями своих участников.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындаған кезде басшылық Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетін бағалау, сәйкес жағдайларда үздіксіз қызметке қатысты мәселелерді ашып көрсету және басшылық Топты таратуды, оның қызметін тоқтатуды ниеттеніп отырған немесе тарату мен қызметін тоқтатудан бөлек, қайсыбір басқа нақты балама нұсқасы болмаған жағдайларды қоспағанда, үздіксіз қызмет туралы болжамы негізінде есептілікті жасау үшін жауапты.

Корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің дайындалуын қадағалау үшін жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептіліктің алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбағандығы туралы ақылға қонымды сенімділік алу және де біздің пікіріміз енетін аудиторлардың есебін шығару. Ақылға қонымды сенімділік жоғары дәрежедегі сенімділікті білдіреді, бірақ Аудиттің халықаралық стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит елеулі бұрмаланулар болғанда оны әрқашан табатындығына кепіл болып табылмайды. Бұрмаланулар алаяқтық әрекеттер немесе қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін және де егер олар жеке немесе жиынтық түрінде осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде пайдаланушылар қабылдайтын экономикалық шешімдерге ықпал етуі негізді түрде жорамалданса, маңызды болып саналады.

Аудиттің халықаралық стандарттарына сәйкес жүргізілген аудит аясында біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және бүкіл аудит бойы кәсіби күмәншілдікті сақтаймыз. Одан бөлек біз келесілерді орындаймыз:

- алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және өткіземіз; өз пікірімізді білдіру үшін негіз болатын жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Алаяқтық әрекеттер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелі қателіктер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені алаяқтық әрекеттер сөз байласу, жалғандық, қасақана өткізу, ақпаратты немесе әрекетті бұрмалап көрсетулерді немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтуді қамтуы мүмкін;
- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу мақсатында, бірақ Топтағы ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесінің түсінігін аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін және басшылық дайындаған сәйкесінше ақпаратты ашып көрсетуді бағалаймыз;
- басшылықтың бухгалтерлік есептің үздіксіз қызмет негізін қолдануының заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз және де алынған аудиторлық дәлелдер негізінде Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетіне елеулі күмән туғызуы мүмкін оқиғалар немесе шарттарға байланысты елеулі белгісіздіктің бар-жоқтығы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздік бар деген қорытындыға келсек, біздің аудиторлардың есебінде шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сәйкес ашып көрсетілген ақпаратқа назар аудартуымыз керек немесе осындай ашып көрсетілген ақпарат орынсыз болса, пікірімізді түрлендіруіміз керек. Біздің қорытындыларымыз біздің аудиторлардың есебінің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда болашақ оқиғалар немесе шарттар Топтың үздіксіз қызметті жалғастыру қабілетінен айырылып қалуына әкелуі мүмкін;
- шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ашып көрсетілген ақпаратты қоса

алғанда оның бүтіндей ұсынылуын, құрылымы мен мазмұнын және шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде жатқан операциялар мен оқиғалардың шынайы ұсынылуын қамтамасыз етілетіндей көрсетуіне бағалау жүргіземіз;

— шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікір білдіру үшін ұйымдардың қаржылық ақпаратына немесе Топ ішіндегі қызметке қатысты жеткілікті тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Біз Топтың аудитін басқару, бақылау және оның жүргізілуі үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін толығымен жауапты болып қаламыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалармен ақпараттық тұрғыдан алғанда өзара әрекеттесеміз, бұл кезде өзгеден бөлек, оларға аудиттің жоспарланған көлемі мен уақыты туралы, сондай-ақ аудит жүргізу барысында өзіміз анықтаған ішкі бақылау жүйесіндегі елеулі кемшіліктерді қоса алғанда аудит нәтижесі бойынша елеулі ескертулер туралы ақпаратты жеткіземіз.

Нәтижесінде тәуелсіз аудиторлардың осы аудиторлық есебі шығарылған тапсырма жетекшісі:

Присталов М.Н.
Аудит жөніндегі серіктес

Нездемовский С.В.
Қазақстан Республикасының
сертификатталған аудитормен
2014 жылдың 2 маусымында берілген
№ МФ-0000182 аудитордың біліктілік куәлігі

«КПМГ Аудит» ЖШС

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі аудиторлық қызмет жүргізу үшін
2006 жылдың 6 желтоқсанда берген мемлекеттік лицензия № 0000021

Дементьев С. А.
«КПМГ Аудит» ЖШС Жарғы негізінде
әрекет ететін Бас директоры

2022 жылдың 25 сәуірі

«Евразия» сақтандыру компаниясы» АҚ
2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл бойынша пайда немесе залал және өзге жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп

	Ескертпе	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Есептелген сақтандыру сыйақылары, брутто	5	152,049,605	117,025,632
Қайта сақтандырушыларға берілген есептелген сақтандыру сыйақылары	5	(4,539,826)	(4,367,798)
Есептелген сақтандыру сыйақылары, нетто		147,509,779	112,657,834
Аққұла сыйақылар резервінің өзгеруі, брутто	5	(16,059,453)	(5,528,116)
Аққұла сыйақылар резервінің өзгеруіндегі қайта сақтандырушылардың үлесі	5	(166,776)	(260,855)
Өтелген сақтандыру сыйақылары, нетто		131,283,550	106,868,863
Есептелген –кінәраттар	6	(28,571,681)	(28,935,147)
Есептелген – кінәраттардағы қайта сақтандырушылардың үлесі	6	45,660	218,514
Регрестік талап бойынша өтеуге байланысты кірістер	6	411,049	251,191
Орын алмаған шығындар резервіндегі өзгерісті қоса алғанда, реттелмеген және кінәраттар бойынша резервтердегі өзгеріс, брутто	6	(50,937,032)	(25,086,251)
Реттелмеген кінәраттар бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылар үлесінің өзгеруі	6	613,643	(1,652,648)
Орын алмаған залалдар резервіндегі өзгерістерді қоса алғанда, келтірілген кінәраттар		(78,438,361)	(55,204,341)
Таза қаржылық кіріс	7	22,163,987	17,789,872
Сату үшін қолда бар қаржы активтерін сатудан түскен таза өткізілген кіріс		2,646,745	-
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін сатудан түскен таза залал		-	(138,863)
Шетел валютасымен жасалған операциялардың таза кірісі		2,484,206	13,181,640
Таза комиссия шығындар	8	(17,435,142)	(16,079,982)
Құнсыздану залалының есептелуі	9	(227,096)	(55,696)
Жалпы әкімшілік шығындар	10	(27,560,519)	(19,919,252)
Өзге операциялық кіріс, нетто		737,516	286,751
Салық алынғанға дейінгі пайда		35,654,886	46,728,992
Табыс салығы бойынша шығын	11	(3,416,568)	(6,652,942)
Бір жылғы пайда		32,238,318	40,076,050
Табыс салығын алып тастағаннан кейінгі басқа жиынтық кіріс			
<i>Пайда немесе залал құрамына қайта сыныпталған немесе қайта сыныпталуы мүмкін баптары:</i>			
Сатуға арналған, қолда бар қаржылық активтерінің қайта бағалану резерві:			
- Әділ құнының таза өзгеруі		11,695,706	12,874,261
- Пайда немесе залал құрамына ауыстырылған әділ құнның таза өзгеруі		(1,932,452)	-
Табыс салығын алып тастағаннан кейінгі басқа жиынтық кіріс		9,763,254	12,874,261
Бір жылғы жиынтық кірістің барлығы		42,001,572	52,950,311

Басқарма 6-77 беттерде ұсынылған шоғырландырылған қаржылық есептілікті 2022 жылғы 25 сәуірде мақұлдады.

(Handwritten signature)
Рахманова Н.С.
Бас бухгалтер

Пайда немесе залал және өзге жиынтық табыс туралы шоғырландырылған есеп осы шоғырландырылған қаржылық есептілікке оның ажырамас бөлігі болып табылатын ескертпелермен бірге қаралуы тиіс.

	Ескертпе	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
АКТИВТЕР			
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	12	5,372,967	6,953,222
Банктегі шоттар және депозиттер	13	11,772,619	11,261,379
Қолда бар, сатуға арналған қаржылық активтері	14	52,238,579	38,989,612
Өзгерістері кезең ішіндегі пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары		45,330	-
Өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестициялар			
- Топтың меншігіндегі	15	290,016,995	229,820,597
- "РЕПО" мәмілелері бойынша кепіл ауыртпалығы	15	4,182,430	5,812,959
Инвестициялық меншік	16	5,458,624	4,615,592
Негізгі қаражаттар және материалдық емес активтер	17	4,511,440	4,727,833
Кейінге қалдырылған аквизициялық шығындар	8	20,980,888	10,774,338
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	18	21,079,716	13,983,857
Ағымдағы салық активі		361,293	125,871
Сақтандыру шарттарының резервіндегі қайта сақтандырушылардың үлесі	19	1,374,013	927,146
Басқа активтері	20	634,589	989,012
Активтерінің барлығы		418,029,483	328,981,418
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер	19	191,019,685	124,023,200
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиттік берешек	21	1,980,025	2,628,214
«РЕПО» мәмілелері бойынша кредиттік берешек	22	3,975,311	5,531,344
Кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелер	11	1,482,616	966,109
Ағымдағы салық міндеттемелері		-	11,696
Басқа міндеттемелері	23	1,078,158	1,148,739
Міндеттемелердің жиыны		199,535,795	134,309,302
МЕНШІКТІ КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	24(а)	161,903,856	135,465,517
Тұрақтандыру резерві	24(г)	276,629	5,816,650
Басқа резервтер	24(д)	188,307	256,424
Сатуға арналған, қолда бар қаржылық активтерінің қайта бағалану резерві		22,367,504	12,604,250
Бөлінбеген пайда		33,757,392	40,529,275
Меншікті капиталының барлығы		218,493,688	194,672,116
Міндеттемелер және меншікті капиталдың барлығы		418,029,483	328,981,418

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Бір жылғы пайда	32,238,318	40,076,050
<i>Түзетулер :</i>		
Амортизация	587,753	544,135
Құнсызданудан келтірілген залалдың есептелуі	227,096	55,696
Таза қаржылық кіріс	(22,163,987)	(17,789,872)
Сату үшін қолда бар қаржы активтерін сатудан түскен таза өткізілген кіріс	(2,646,745)	-
Амортизацияланған құны бойынша бағаланатын қаржы активтерін сатудан түскен таза шығын	-	138,863
Шетел валюталарымен жасалған операцияларынан түскен іске асырылмаған пайда	(2,484,206)	(13,444,948)
Негізгі қаражаттарының және материалдық емес активтерінің шығуынан түскен (залал)/пайда	(620)	5,436
Қызметкерлерге төленген сыйақы	(28,685)	(32,339)
Табыс салығының шығыны	3,416,568	6,652,942
Айналымдағы капиталының өзгеруіне дейінгі операциялық пайда	9,145,492	16,205,963
Операциялық активтердің (ұлғаюы) / кемуі		
Сақтандыру шарттарының резервтеріндегі қайта сақтандырушылардың үлесі	(446,867)	1,913,503
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	(7,372,211)	(2,977,766)
Кейінге қалдырылған аквизициялық шығын	(10,206,550)	(1,116,649)
Өзге активтер	111,427	(305,535)
Операциялық міндеттемелердің (ұлғаюы)/кемуі		
Сақтандыру шарттарының резервтері	66,996,485	30,614,367
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиттік берешек	(717,359)	(342,400)
Өзге міндеттемелер	(42,709)	376,208
Операциялық қызметтен пайыздық және өзге де қаржылық кіріске және табыс салығын төлеуге дейінгі ақша қаражатының таза түсімі	57,467,708	44,367,691
Алынған пайыздық кіріс	24,061,359	19,487,757
Төленген табыс салығы	(3,584,341)	(6,612,616)
Операциялық қызметтен ақша қаражаттардың түсуі	77,944,726	57,242,832

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
Банктегі шоттарға және депозиттерге аудару	(276,094,251)	(147,114,517)
Банктегі шоттары және депозиттерден түсім	275,554,056	144,625,008
Сату үшін қолда бар қаржы активтерін сатып алу	(6,305,743)	(24,379,895)
Сату үшін қолда бар қаржы активтерін сату	6,181,426	-
Өзгерістері кезең ішінде пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарын сатып алу	(45,330)	-
Өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестицияларды сатып алу	(102,721,647)	(48,618,858)
Өтеу мерзіміне дейін ұсталынған инвестицияларды өтелуі	45,282,450	31,187,091
Өтеу мерзіміне дейін ұсталынған инвестициялардың сатылып алынуы	-	2,604,558
Инвестициялық мүлікті сатып алу	(912,878)	-
Негізгі қаражаттар мен материалдық емес активтердің сатылып алынуы	(342,435)	(646,825)
Негізгі қаражаттар мен материалдық емес активтердің сатылуынан түскен түсім	41,541	35,670
Инвестициялық қызметте ақша қаражатын пайдалану	(59,362,811)	(42,307,768)
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН ТҮСКЕН АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ		
"РЕПО" мәмілелері бойынша ақша қаражатының түсуі	72,225,463	111,862,620
"РЕПО" мәмілелері бойынша ақша қаражатының істен шығуы	(74,180,470)	(110,132,989)
Акционерлік капиталының шығарылуынан түскен түсім	26,438,339	14,149,432
Төленген дивидендтер	(44,618,339)	(28,662,800)
Қаржылық қызметіне байланысты ақшалай қаражаттардың пайдаланылуы	(20,135,007)	(12,783,737)
Ақшалай қаражаттарының және олардың баламаларының таза ұлғаюы/(кемуі)		
Валюта бағамдары өзгерістерінің ақша қаражаты мен олардың баламаларының шамасына әсері	(27,163)	1,142,091
Жыл басындағы жағдай бойынша ақшалай қаражаттары және олардың баламалары	6,953,222	3,659,804
Жыл соңындағы жағдайы бойынша ақшалай қаражаттары және олардың баламалары (12-ескертпе)	5,372,967	6,953,222

мың теңге	Акциялар меншігі капитал	Тұрақтан-дырушы сақтық резерв	Басқа резервтер	Сағуға арналған қолда бар қаржы активтерін қайта бағалау бойынша резерв	Бөлінбеген пайда	Меншікті капиталдың жиынтығы
2020 жылдың 1 қаңтарындағы қалдық	121,316,085	5,463,439	74,765	(270,011)	29,650,895	156,235,173
Жиынтық кірістің барлығы						
Жылдық пайда	-	-	-	-	40,076,050	40,076,050
Басқа жиынтық кіріс						
<i>Пайда немесе залал құрамына сыныпталған немесе қайта сыныпталатын баптар:</i>						
Табыс салығын алып тастағаннан кейінгі қолда бар, сағуға арналған қаржылық активтерінің әділ құнының таза өзгеруі	-	-	-	12,874,261	-	12,874,261
Барлық басқа жиынтық кіріс	-	-	-	12,874,261	-	12,874,261
Жыл ішіндегі жалпы жиынтық кіріс				12,874,261	40,076,050	52,950,311
Тікелей меншікті капиталының құрамында көрсетілген, меншік иелерімен жасалған операциялар						
Шығарылған акциялар (24 (а) ескертпе)	14,149,432	-	-	-	-	14,149,432
Жарияланған және төленген дивидендтер (24 (в) ескертпе)	-	-	-	-	(28,662,800)	(28,662,800)
Тұрақтандырушы резервіне аударылуы (24 (г) ескертпе)	-	353,211	-	-	(353,211)	-
Басқа резервтерге аудару (24 (д) ескертпе))	-	-	181,659	-	(181,659)	-
Меншік иелерімен жасалған операциялардың барлығы	14,149,432	353,211	181,659	-	(29,197,670)	(14,513,368)
2020 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	135,465,517	5,816,650	256,424	12,604,250	40,529,275	194,672,116

	Акциянерлік капитал	Тұрақтан-дырушы сақтық резерв	Басқа резервтер	Сатуға арналған қолда бар қаржы активтерін қайта бағалау бойынша резерв	Бөлінбеген пайда	Меншікті капиталдың жиынтығы
мың теңге	135,465,517	5,816,650	256,424	12,604,250	40,529,275	194,672,116
2021 жылдың 1 қаңтарындағы қалдық	-	-	-	-	32,238,318	32,238,318
Жиынтық кірістің барлығы						
Жылдық пайда						
Басқа жиынтық кіріс						
<i>Пайда немесе залал құрамына сыныпталған немесе қайта сыныпталатын баптар:</i>						
Табыс салығын алып тастағаннан кейінгі қолда бар, сатуға арналған қаржылық активтерінің әділ құнының таза өзгеруі	-	-	-	9,763,254	-	9,763,254
Барлық басқа жиынтық кіріс	-	-	-	9,763,254	-	9,763,254
Жыл ішіндегі жалпы жиынтық кіріс						
Тікелей меншікті капиталының құрамында көрсетілген, меншік иелерімен жасалған операциялар						
Шығарылған акциялар (24 (а) ескертпе)	26,438,339	-	-	-	-	26,438,339
Жарияланған және төленген дивидендтер (24 (в) ескертпе)	-	-	-	-	(44,618,339)	(44,618,339)
Тұрақтандырушы резервіне аударылуы (24 (г) ескертпе)	-	(5,540,021)	-	-	5,540,021	-
Басқа резервтерге аудару (24 (д) ескертпе))	-	-	(68,117)	-	68,117	-
Меншік иелерімен жасалған операциялардың барлығы	26,438,339	(5,540,021)	(68,117)	-	(39,010,201)	(18,180,000)
2021 жылғы 31 желтоқсандағы қалдық	161,903,856	276,629	188,307	22,367,504	33,757,392	218,493,688

1 Есеп беретін кәсіпорын

(а) Ұйымдастырушылық құрылымы және қызметі

Ұсынылған шоғырландырылған қаржылық есептілік "Евразия" сақтандыру компаниясы" АҚ (бұдан әрі - "Компания") және оның еншілес ұйымы "Евразия" өмірді сақтандыру компаниясы" АҚ (бұдан әрі - "Топ") қаржылық есептілігін қамтиды.

"Евразия" сақтандыру компаниясы" АҚ Қазақстан Республикасында 1995 жылдың мамырында "Евразия" акционерлік сақтандыру компаниясы ретінде құрылды. 1999 жылдың 21 қаңтарында Компания "Евразия" сақтандыру компаниясы" ашық акционерлік қоғамы болып қайта тіркелді. 2005 жылғы 21 мамырда Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Компания Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде айқындалған мағынада акционерлік қоғамға қайта тіркелді. Соңғы қайта тіркеу 2009 жылғы 26 маусымда "Евразиялық қаржы компаниясы" АҚ бас компания болған кезде орын алды.

Компанияның Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінің сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша қызметті жүзеге асыруға берген 2019 жылғы 26 ақпандағы № 2.1.6 лицензиясы бар.

2018 жылғы 19 қарашада Компания "Евразия" өмірді сақтандыру компаниясы" АҚ еншілес кәсіпорнын құрды. 2019 жылғы 4 наурызда "Евразия" өмірді сақтандыру компаниясы" АҚ "өмірді сақтандыру" саласы бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) қызметін жүзеге асыру құқығына лицензия алды. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компания еншілес кәсіпорындағы 100% қатысу үлесіне ие болды.

Топтың негізгі қызметі автокөлік құралдары, мүлік, жүк, көлік құралдары, әуе, темір жол және су көлігі иелерінің жауапкершілігін сақтандыру және қайта сақтандыру, өмірді сақтандыру, аннуитеттік сақтандыру, жазатайым жағдайлардан сақтандыру және сақтандырудың басқа да түрлері болып табылады.

Топтың заңды мекен-жайы: А05D7G5, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Желтоқсан к-сі, 59. Топтың бас кеңсесі Алматы қаласында орналасқан, Топтың Қазақстан Республикасының аумағында 2021 жылғы 31 желтоқсанға (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 36 филиалы) 36 филиалы бар.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания акционерлері:

	31 желтоқсан 2021 жыл, %	31 желтоқсан 2020 жыл, %
Акционерлер:		
«Евразиялық қаржы компаниясы» АҚ	95	95
Уманов Борис Григорьевич	5	5
Барлығы	100	100

(б) Қазақстан Республикасында қаржы-шаруашылық қызметті іске асыру шарттары

Компанияның қызметі негізінен Қазақстанда жүзеге асырылады. Тиісінше, Компанияның бизнесіне дамушы нарықтың ерекшеліктері тән Қазақстанның экономикасы мен қаржы нарықтары әсер етеді. Құқықтық, салық және әкімшілік жүйелер дамуын жалғастыруда, алайда олардың талаптарын түсіндірудің екіұштылық тәуекелімен ұштасады, олар басқа да заңдық және фискалдык кедергілермен бірге Қазақстанда бизнес жүргізетін кәсіпорындар үшін қосымша проблемалар туғызады. Әлемдік нарықтардағы мұнай бағасының тұрақсыздығы және коронавирустық инфекцияның пандемиясы экономикалық қызметті жүзеге асыру жағдайларының белгісіздігін арттырады. Соңғы бірнеше аптада Украинадағы әскери қақтығыс Ресей Федерациясының арнайы әскери операциясына байланысты Қазақстандағы экономикалық белгісіздік деңгейін қосымша арттырды.

Төтенше жағдай

2022 жылғы 2 қаңтарда Қазақстанның батысында сұйылтылған табиғи газ бағасының литріне 60 теңгеден 120 теңгеге дейін көтерілуіне байланысты наразылықтар басталды. Бұл наразылықтар басқа қалаларға таралды және тонау мен адамдардың өліміне әкелді. 2022 жылғы 5 қаңтарда Үкімет төтенше жағдай енгізу туралы жариялады. Жоғарыда көрсетілген наразылықтар мен төтенше жағдайдың енгізілуі нәтижесінде Қазақстан Республикасының Президенті қосымша салықтарды қоса алғанда, ықтимал шаралар туралы бірқатар жария мәлімдемелер жасады. 2022 жылғы 19 қаңтарда төтенше жағдай режимі жойылды. Есепті күннен кейінгі оқиғаларды талдау 30-ескертпеде ұсынылған.

Ұсынылған қаржылық есептілік Компания басшылығының Қазақстандағы бизнесті жүргізу жағдайларының Компанияның қызметі мен қаржылық жағдайына қандай әсер ететініне көзқарасын көрсетеді. Болашақ экономикалық жағдайлардың нақты әсері олардың Компания басшылығының бағалауынан өзгеше болуы мүмкін.

2 Есепке алу негіздері

(а) Қолданылатын стандарттар

Қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі - "ХҚЕС") сәйкес дайындалды.

Топ ХҚЕС (IFRS) 4 "Сақтандыру шарттары" сәйкес рұқсат етілетін ХҚЕС (IFRS) 9 "Қаржы құралдары" қолдану қажеттілігінен уақытша босатуды пайдаланды және бұрын қандай да бір 9 ХҚЕС (IFRS) нұсқаны, атап айтқанда 2018 жылдың 1 қаңтарына дейін басталған жылдық мерзімде ұйымның қарауы бойынша пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланып жіктелетін қаржылық міндеттемелер бойынша пайда немесе залал сомасын ұсынуға қойылатын талаптарды қолданбаған. Тиісінше, Топ 2023 жылдың 1 қаңтарда бір күнге толық көлемде 9 ХҚЕС (IFRS) бастапқы қолдануды жоспарлап отыр.

(б) Қаржылық көрсеткіштерді бағалау принциптері

Шоғырландырылған қаржылық есептілік сату үшін қолда бар қаржы активтері мен өзгерістері кезең ішіндегі пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарын қоспағанда, нақты шығындар бойынша есепке алу қағидатына сәйкес дайындалды.

(в) Функционалдық валюта және шоғырландырылған қаржылық есептілік деректерін ұсыну валютасы

Топтың функционалдық валютасы қазақстандық теңге болып табылады, ол Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы бола отырып, Топ жүргізетін операциялардың көпшілігінің және оның қызметіне әсер ететін олармен байланысты жағдайлардың экономикалық мәнін ең жақсы бейнелейді. Қазақстандық теңге осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің деректерін ұсыну валютасы болып табылады. Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің барлық деректері тұтас мың теңгеге дейінгі дәлдікпен дөңгелектелген.

(г) Бағалау мен пайымдамаларды қолдану

ХҚЕС сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау басшылықтың есеп саясатының ережелері қалай қолданылатынына және активтер, міндеттемелер, кірістер мен шығындар қандай сомада көрсетілуіне әсер ететін кәсіби пайымдауларды, жорамалдар мен есептік бағаларды пайдалануды талап етеді. Нақты нәтижелер осы бағалардан өзгеше болуы мүмкін. Бағалау және олардың негізінде жатқан жорамалдар тұрақты негізде қайта қаралады. Бағалаудағы түзетулер тиісті бағалар қайта қаралған есепті кезеңде және олар қозғайтын кез келген кейінгі кезеңдерде танылады.

Пайымдамалар

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте танылған шамаларға неғұрлым елеулі әсер еткен есеп саясатын қолдану кезінде пайдаланылған пайымдамалар туралы ақпарат мынадай ескертпелерге енгізілген:

- Өтеу мерзіміне дейін ұсталатын ретінде қаржы активтерін жіктеу - 3 (и)(i) ескертпе.
- Топтың қызметі негізінен сақтандырумен байланысты екендігін бағалауды сипаттау төменде осы Ескертпеде берілген.

Топтың қызметі негізінен сақтандырумен байланыстылығын бағалау

9 ХҚЕС (IFRS) қолдану қажеттілігінен уақытша босату қызметі негізінен сақтандырумен байланысты ұйымдар үшін қолданылады. Осы босатуды қолдану мүмкіндігі нақты есеп беретін ұйым деңгейінде бағаланады, демек, осы ұйым деңгейінде қолданылады – яғни ол есеп беретін ұйымда бар барлық қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелерге қолданылады.

Топ 9 ХҚЕС (IFRS) қолдану қажеттілігінен уақытша босатуды пайдаланды, өйткені:

- Топ бұрын 9 ХҚЕС (IFRS) қандай да бір нұсқасын қолданбаған; және
- Топтың қызметі тұтастай алғанда 2016 жылғы 1 сәуірде алдын ала болған, яғни 2015 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жылдық есепті күнге сақтандырумен байланысты.

4 ХҚЕС (IFRS) сәйкес сақтандырушының қызметі көбіне сақтандырумен байланысты, егер:

- (a) 4 ХҚЕС (IFRS) қолдану саласына жататын шарттардың нәтижесінде туындайтын, сақтандыру шарттарынан бөлінген кез келген депозиттік құрамдас бөліктерді немесе кіріктірілген туынды құралдарды қамтитын оның міндеттемелерінің баланстық құны оның міндеттемелерінің жалпы баланстық құнымен салыстырғанда елеулі болып табылады; және
- (б) сақтандырумен байланысты оның міндеттемелерінің баланстық құнының оның барлық міндеттемелерінің жалпы баланстық құнына қатысты пайыздық арақатынасы 90% - дан астамын құрайды.

4 ХҚЕС (IFRS) сәйкес сақтандырумен байланысты міндеттемелер, оның ішінде:

- (a) 4 ХҚЕС (IFRS) қолдану саласына қатысты шарттар бойынша туындайтын міндеттемелер;
- (б) сақтандырушы (a) тармағында көрсетілген шарттар жасасуы немесе осы шарттарда келісілген міндеттемелерді орындауы салдарынан туындайтын міндеттемелер. Мұндай міндеттемелерге осындай шарттармен, сондай-ақ осындай шарттарды қамтамасыз ететін активтермен байланысты тәуекелдерді азайту үшін пайдаланылатын туынды құралдарды, осындай шарттарда негізделген міндеттемелер бойынша салық салынатын уақытша айырмаларға қатысты кейінге қалдырылған тиісті салық міндеттемелері секілді және сақтандырушының реттеуші капиталының құрамына енгізілетін шығарылған борыштық құралдарды, сақтандыру қызметіне тартылған қызметкерлерге жалақы және басқа да сыйақы түрлері бойынша міндеттемелерді қамтиды.

2015 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 4 ХҚЕС (IFRS) қолдану саласына жататын шарттар бойынша туындайтын Топ міндеттемелерінің теңгерімдік құны 76,712,824 мың теңгені құрайды, бұл Топтың барлық міндеттемелерінің теңгерімдік құнының 97.7%-ын құрайды. Топ бұл сома оның барлық міндеттемелерінің жалпы баланстық құнымен салыстырғанда маңызды деп санайды, өйткені сақтандыру операциялары Топтың негізгі бизнесін құрайды

Топ сақтандырумен байланыссыз, соның нәтижесінде ол табыс табуы немесе шығынға ұшырауы мүмкін қандай да бір елеулі қызметке қатыспайды. Топқа сақтандырушыларға қатысты барлық талаптар қолданылады, ол сақтандыру тәуекелін өзінің негізгі бизнес-тәуекелі ретінде қарайды. Бұдан басқа, Топ реттеуші органдар немесе Топтың шоғырландырылған қаржылық есебінің басқа пайдаланушылары Топқа басқа салалық сыныптамааны қолданатынын көрсететін жалпыға қолжетімді ақпаратты қоса алғанда, ешқандай сандық немесе сапалық факторларды (немесе сол және басқаларды да) айқындамады.

Орындалған бағалау негізінде Топ 2015 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ қызметі негізінен сақтандырумен байланысты екенін бекітеді. 2015 жылғы 31 желтоқсаннан кейін Топтың операцияларында елеулі өзгерістер болмағандықтан, Топ келесі жылдық есепті күнге оның қызметі негізінен сақтандыруға байланысты болып табылатындығына қатысты қайта бағалауды орындамады.

Бағалардың болжамдары мен белгісіздігі

Келесі есепті жылы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген активтер мен міндеттемелердің шамасын елеулі өзгерту талап етілетін елеулі тәуекелмен ұштасқан есептік бағаларға қатысты болжамдар мен белгісіздіктер туралы ақпарат мынадай ескертпелерде берілген:

- сақтандыру шарттары бойынша резервтер – 19-ескертпе;
- қаржы құралдарының әділ құны – 27-ескертпе;
- сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешектің құнсыздануына арналған резерв – 18-ескертпе.

3 Есепке алу саясатының негізгі ережелері

Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте ұсынылған барлық кезеңдерге есеп саясатының мынадай ережелерін дәйекті түрде қолданды.

(а) Шоғырландыру қағидалары

Топ бақылайтын кәсіпорын еншілес болып табылады. Топ инвестициялар объектісіне қатысудан түсетін ауыспалы табысқа байланысты тәуекелдерге ұшыраған немесе осындай табыс алуға құқығы бар және осы кірістің шамасына ықпал ету мақсатында осы кәсіпорынға қатысты өз өкілеттіктерін пайдалану мүмкіндігі болған кезде еншілес кәсіпорынды бақылайды. Еншілес кәсіпорындардың қаржылық есептілік көрсеткіштері бақылауды алған күннен бастап оны тоқтату күніне дейін шоғырландырылған қаржылық есептілік құрамында көрсетіледі. Еншілес кәсіпорындардың есеп саясаты оны топта қабылданған есеп саясатына сәйкес келтіру қажет болған жағдайларда өзгерістерге ұшырады.

Топ ішіндегі қалдықтар мен операциялар, сондай-ақ топ ішіндегі операциялардан түскен іске асырылмаған кірістер мен шығындар элиминацияланады.

(б) Шетел валютасы

Шетел валютасында жүргізілетін операциялар осы операциялар жасалатын күні белгіленген айырбастау бағамдары бойынша Топтың функционалдық валютасына қайта есептеледі. Есеп беру күніндегі жағдай бойынша шетел валютасында көрсетілген ақша активтері мен міндеттемелер осы есеп беру күні қолданылатын функционалдық валютаға айырбастау бағамы бойынша ауыстырылады. Шетел валютасында көрсетілген ақша активтері және міндеттемелері операцияларынан түскен пайда немесе шығын тиімді пайыз мөлшерлемесі бойынша есептелген пайызға түзетілген есеп беру кезеңінің басында функционалдық валютада тиісті бабының көнертілген құны мен есеп беру кезеңіндегі төлемдер және осы есеп беру кезеңінің аяғында айырбас бағамы бойынша қайта есептелген шетел валютасында осы баптың көнертілген құны арасындағы айырма болып табылады. Шетел валютасында көрсетілген әділ құн бойынша бағаланатын ақшалай емес активтер мен міндеттемелер әділ құнды белгілеу күні қолданылатын айырбастау бағамы бойынша функционалдық валютада қайта есептеледі. Шетел валютасында көрсетілген және нақты шығындар бойынша көрсетілген ақшалай емес активтер мен міндеттемелер операция жасалған күні қолданыста болған валюталық бағам бойынша функционалдық валютаға аударылады. Шетел валютасына аудару нәтижесінде туындайтын бағамдық айырмалар, айырма құнсыздану салдарынан туындаған жағдайларды қоспағанда, сату үшін қолда бар үлестік қаржы құралдарын аудару кезінде туындайтын айырмаларды қоспағанда, пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі, бұл жағдайда өзге жиынтық кіріс құрамында көрсетілген бағамдық айырмалар пайда немесе шығын құрамына қайта сыныпталады.

Топ 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде келесі валюта айырбастау бағамдарын пайдаланды:

<i>Валюта</i>	<u>2021 ж.</u>	<u>2020 ж.</u>
1 АҚШ доллары	431.80	420.91
1 еуро	489.10	516.79
1 фунт стерлинг	583.32	574.88
1 ресей рублі	5.76	5.62

(в) Сақтандыру шарттары

(i) Шарттарды сыныптау

Егер белгілі бір болжалды келешектегі оқиға (бұдан әрі – "сақтандыру жағдайы") сақтанушыға немесе өзге де бенефициарға теріс әсер еткен жағдайда, Топ екінші Тараптың (бұдан әрі – "сақтанушы") елеулі сақтандыру тәуекелін өзіне қабылдайтын шарттар сақтандыру шарттары ретінде жіктеледі. Сақтандыру тәуекелі - бұл қаржылық тәуекелден өзгеше тәуекел.

Қаржылық тәуекел - бұл қаржылық емес ауыспалы, мұндай ауыспалылар сақтандыру шартының тараптары үшін тән болып табылмайтын жағдайда, болашақта бір немесе бірнеше белгілі бір сыйақы мөлшерлемелерінің, бағалы қағаздар құнының, тауарларға бағалардың, валюталық бағамның, бағалар индексінің немесе мөлшерлемелердің, несие рейтингтің немесе несие индекстің немесе басқа да ауыспалылардың өзгеруі ықтимал тәуекелі. Сақтандыру шарттары бойынша белгілі бір қаржылық тәуекел де берілуі мүмкін.

Сақтандыру тәуекелі, егер сақтандыру жағдайы Топтың елеулі қосымша сақтандыру сыйақыларын төлеу қажеттілігіне әкеп соғуы мүмкін жағдайда ғана маңызды болып табылады. Шарт сақтандыру шарты оны осындай деп таныған сәттен бастап және осы Шарт бойынша барлық құқықтар мен міндеттемелер орындалғанға немесе аяқталғанға дейін сыныпталады.

Сақтандыру тәуекелінің сақтанушыдан Топқа өтуі елеусіз болып табылатын сақтандыру шарттары қаржы құралдары ретінде сыныпталады.

(ii) Сақтандыру шарттарын тану және бағалау

Сыйақылар

Жалпы сақтандыру бойынша есептелген сыйақылар олардың жалпы немесе ішінара, келесі есептік кезеңге қатысы бар-жоғына қарамастан ағымдағы жылы күшіне енетін сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйақыларын қамтиды. Сыйақылар делдалдар комиссиясын қамтитын жалпы сомамен ұсынылған және сыйақылар бойынша салықтар мен алымдарды қамтымайды. Алынған сыйақылардың тапқан бөлігі табыс ретінде танылады. Сыйақылар сақтандыру тәуекелін азайту негізінде сақтандыру кезеңі ішінде барабар сақтандыру өтелуі басталған күннен бастап табыс деп танылады. Қайта сақтандыруға берілген сыйақылар қайта сақтандыру жөніндегі қызмет бойынша тәуекелдің азаюына сәйкес шығындар ретінде танылады. Танылмайтын қайта сақтандыруға берілген сыйақылардың бір бөлігі алдын ала төлем ретінде қарастырылады.

Өмірді сақтандырудан өзге сақтандыру бойынша еңбегі өтелмеген сыйақылардың резервтері және өмірді сақтандыру бойынша болмаған шығындар резервтері

Еңбегі өтелмеген сыйақылар бойынша резерв қабылданған жалпы сыйақылардың бір бөлігі болып табылады, ол келесі немесе кейінгі қаржы жылдарында пайда болады деп күтіліп отырғандай, күнделікті барабар әдісті пайдалана отырып, әрбір сақтандыру шарты үшін жеке есептеледі. Резерв сақтандыру шартымен жабылатын кезең ішінде тәуекел дәрежесінің кез келген өзгерістерін көрсету үшін қажет болған жағдайда түзетіледі.

Кінәраттар

Кінәраттар төленбеген кінәраттар бойынша резервтегі өзгеріспен қатар қаржы жылы ішінде төленген кінәрат-талаптарды реттеу жөніндегі талаптар мен шығындардан тұрады.

Төленбеген шағымдар олардың мәлімделгеніне немесе болмағанына қарамастан, есепті күнге келтірілген, бірақ төленбеген барлық кінәраттарды түпкілікті реттеу бойынша бағалау шығындары шегінде компания құрған резервтерден, сондай-ақ кінәраттарды реттеу бойынша тиісті ішкі және сыртқы шығындардан тұрады. Төленбеген кінәраттар жеке кінәраттарды бағалау және болған, бірақ әлі мәлімделмеген кінәраттар үшін резервтер құру есебінен, мұндай кінәраттарды реттеу жөніндегі рәсімдерде өзгеріс, заңнамадағы өзгерістер, өткен тәжірибе мен үрдістер сияқты ішкі және сыртқы болжанатын факторлардың әсерін назарға ала отырып қалыптасады. Төленбеген кінәраттар бойынша резервтер дисконтталмайды.

Аннуитеттік шарттар бойынша орын алмаған шығындар резерві күтілетін болашақ міндеттемелердің дисконтталған құнының, аннуитеттік сақтандыру төлемдері бойынша шығындардың және пайдаланылған болжамдар негізінде болашақ ақша ағынын реттеу үшін талап етілетін күтілетін сақтандыру сыйақыларының дисконтталған құнын шегергендегі аннуитеттік сақтандыру шарттарын жүргізу бойынша әкімшілік шығындардың сомасы ретінде айқындалады.

Басшылық наразылықтар бойынша резервтер мен қайта сақтандыру есебінен байланысты өтемақылар қазіргі кездегі бар ақпараттың негізінде әділ көрсетілген деп есептесе де, соңғы міндеттеме кейінгі ақпараттың пайда болуы және оқиғалардың пайда болуы нәтижесінде өзгертін болады және құрылған резервтің елеулі түзетулеріне әкеп соғуы мүмкін. Өткен кезеңдерде қалыптастырылған кінәраттар бойынша резервтер сомалары бойынша түзетулер осындай түзетулер жүргізілген кезеңдегі шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі және егер елеулі болып табылса, жеке ашылады. Пайдаланылатын әдістер мен жүргізілген бағалау тұрақты негізде қайта қаралады.

(iii) Шығын қайта сақтандыру активтері

Топ сақтандыру және кіріс қайта сақтандыру бойынша тәуекелдердің бір бөлігін тәуекелдерді әртараптандыру арқылы өзінің таза ықтимал шығынын шектеу мақсатында әдеттегі қызмет барысында шығын қайта сақтандыруға береді. Шығын қайта сақтандыру бойынша шарттар жасасу нәтижесінде туындайтын активтер, міндеттемелер, кірістер мен шығындар тиісті сақтандыру шарттары бойынша тиісті активтерден, міндеттемелерден, кірістер мен шығындардан бөлек есепке алынады, өйткені қайта сақтандыру жөніндегі келісімдер Топты сақтандырушылар алдындағы оның тікелей міндеттемелерінен босатпайды.

Елеулі сақтандыру тәуекелін беруге әкелетін шарттар бойынша құқықтар ғана қайта сақтандыру жөніндегі активтер ретінде ескеріледі. Елеулі сақтандыру тәуекелі берілмейтін шарттар бойынша құқықтар қаржы құралдары ретінде ескеріледі.

Қайта сақтандыру бойынша берілген сақтандыру сыйақылары тиісті сақтандыру шарттары бойынша сыйақыларды тану негіздеріне сәйкес келетін негізде шығындар ретінде танылады. Жалпы сақтандыру бойынша қайта сақтандыру жөніндегі сыйлықақы қайта сақтандыруға жататын тәуекелдердің болжалды сипаты негізінде қайта сақтандыруды өтеудің қолданылу кезеңі ішіндегі шығындарға жатқызылады. Қайта сақтандыру бойынша берілген сыйақылардың жұмсалмаған бөлігі қайта сақтандыру бойынша активтерге енгізіледі. Қайта сақтандыру бойынша активтер ретінде танылған сомалар тиісті сақтандыру шарттарына қатысты қолда бар резервтерді бағалау негізінде бағаланады.

Қайта сақтандыру жөніндегі активтер төленген талап-арыздарға қатысты қайта сақтандырушы компаниялардан алынатын өтемдерді қамтиды. Олар қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі ретінде сыныпталады.

Шарттың әрекет ету мерзімі аяқталғаннан кейін қайта сақтандырушыға төленетін таза сома осындай шарттар бойынша өз құқықтарына қатысты Топ таныған қайта сақтандыру активтеріне қарағанда аз болуы мүмкін.

Қайта сақтандыру бойынша активтер әрбір есепті күнге құнсыздану мәніне бағаланады. Актив бастапқы танылғаннан кейін болған оқиға нәтижесінде Топ барлық соманы алуға өтей алмайтындығы және бұл оқиғаның Топтың қайта сақтандырушыдан алатын сомаларына шынайы бағалануы мүмкін әсері бар екендігі туралы объективті дәлел болған кезде құнсызданды деп есептеледі.

(iv) Сақтандыру шарттары бойынша комиссиялық шығындар

Сақтандыру шарттары бойынша комиссиялық шығындар сақтандыру агенттеріне және брокерлерге төленген комиссиялық сыйақы сияқты тікелей шығындарды және ұсыныстарды қарауға және сақтандыру полистерін шығаруға байланысты әкімшілік шығындар сияқты жанама шығындарды қамтиды. Сатып алуға арналған шығындар бастапқыда болашақ кезеңдерге ауыстырылады және одан кейін шарттың бүкіл мерзімі ішінде әрбір күнге есептеу негізінде әрбір сақтандыру шарты үшін келесі жылдардағы пайда немесе шығын құрамына жеке жатқызылады.

(v) Міндеттемелердің орындылығын тексеру

Міндеттемелердің орындылығын тексеру сақтандыру шарттары бойынша резервтердің жеткілікті екендігін айқындау мақсатында әрбір есепті күнге жүргізіледі. Шығындарды реттеу жөніндегі шығындар және сақтандыру шарттары бойынша резервтер бойынша міндеттемелерді орындауға арналған активтерден түсетін инвестициялық кірістер сияқты ақша қаражаты мен байланысты шығындардың барлық болашақ келісімшарттық ағындарының ағымдағы ең жақсы бағалары көрсетілген тексеру жүргізу кезінде пайдаланылады. Жетіспеушілік анықталған жағдайда қосымша резерв құрылады. Тапшылық бір жылдағы пайда немесе шығын құрамында танылады.

(vi) Сақтандыру шарттары бойынша дебиторлық және кредиттік берешек

Сақтанушылар, агенттер және қайта сақтандырушылар алдындағы берешек сомасы және сақтанушылардың, агенттердің және қайта сақтандырушылардың берешек сомасы қаржы құралдары болып табылады және сақтандыру шарттары бойынша резервке емес, сақтандыру бойынша дебиторлық және кредиттік берешек құрамына немесе қайта сақтандыру бойынша активтерге енгізіледі.

(г) Ақша қаражаты және олардың баламалары

Ақша қаражаты мен олардың баламаларына кассадағы қолма-қол банкноттар мен монеталар, банктердегі бос қалдықтар, сондай-ақ әділ құнның елеулі өзгеру тәуекеліне ұшырамаған және Компания қысқа мерзімді міндеттемелерді реттеу үшін пайдаланатын бастапқы өтеу мерзімі үш айдан аз жоғары өтімді қаржы активтері кіреді. ҚРҰБ міндетті резервтер оларды пайдалану мүмкіндігінің шектеулеріне байланысты ақша қаражаты және олардың эквиваленттері ретінде қарастырылмайды. Ақша қаражаты және олардың баламалары қаржылық жағдай туралы есепте көнертілген құны бойынша көрсетіледі.

(д) Банктегі шоттар және депозиттер

Топтың банктерде өтеу мерзімі үш айдан астам әртүрлі аванстар мен депозиттері бар. Белгіленген өтеу мерзімі бар банктердегі қаражат кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, көнертілген құны бойынша бағаланады. Банктердегі шоттар мен депозиттер құнсызданудан, ондай болған кезде болған залалға арналған кез келген резервті шегергенде көрсетіледі.

(е) Негізгі құралдар

(i) Менишкікті активтер

Негізгі құралдар объектілері жинақталған көнеруіні және құнсызданудан болған шығындарды шегергендегі нақты құны бойынша көрсетіледі.

Егер негізгі құралдардың объектісі пайдалы қолданудың әртүрлі мерзімі бар бірнеше компоненттерден тұратын болса, мұндай компоненттер негізгі құралдардың жекелеген объектілері ретінде көрсетіледі.

(ii) Амортизация

Негізгі құралдар бойынша көнеру оларды пайдалы қолданудың болжамды мерзімі ішінде біркелкі есептеу әдісі бойынша есептеледі және пайданың немесе залалдың құрамында көрсетіледі. Көнеру объектіні сатып алған күннен бастап, ал шаруашылық тәсілмен тұрғызылған негізгі құралдар объектілері үшін – объектінің құрылысы аяқталған және оны пайдалануға дайын болған сәттен бастап есептеледі. Жер телімдері бойынша көнеру есептелмейді. Негізгі құралдардың әртүрлі объектілерін пайдалы қолдану мерзімдері былайша ұсынылуы мүмкін:

- Ғимарат	50-70 жыл;
- Компьютерлер мен құрал-жабдықтар	2-10 жыл;
- Көлік құралдары	4-6 жыл;
- Басқа	2-15 жыл.

(ж) Материалдық емес активтер

Сатып алынған материалдық емес активтер жинақталған көнеруіні және құнсызданудан болған шығындарды шегере отырып, нақты шығындар бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Арнайы бағдарламалық қамтамасыз етуге лицензиялар сатып алуға және оны енгізуге арналған шығындар тиісті материалдық емес актив құнына капиталдандырылады.

Материалдық емес активтер бойынша көнеру оларды пайдалы қолданудың болжамды мерзімі ішінде біркелкі есептеу әдісі бойынша есептеледі және пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі. Материалдық емес активтерді пайдалы қолдану мерзімі бір жылдан бес жылға дейін мерзімді құрайды.

(з) Инвестициялық меншік

Инвестициялық меншікке әдеттегі шаруашылық қызмет процесінде сату, тауарларды өндіру немесе жеткізу, қызметтер көрсету кезінде пайдалану немесе әкімшілік қызмет үшін емес, жалға беруден пайда алуға және/немесе оның нарықтық құнын ұлғайтуға арналған меншік жатады. Инвестициялық меншік жинақталған көнеруді және құнсызданудан болған шығындарды шегере отырып, нақты шығындар бойынша бағаланады.

Егер инвестициялық меншік объектісін пайдалану сипаты өзгерсе және оны негізгі құралдар санатына қайта сыныптау жүргізілсе, онда қайта сыныптау күніне осы объектінің әділ құны оны кейіннен шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсету мақсатында осы объект бойынша нақты шығындарға айналады.

(и) Қаржы құралдары

(i) Қаржы құралдарының сыныпталуы

Өзгеруі кезең ішінде пайда немесе шығын құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары қаржылық активтер немесе міндеттемелер болып табылады, олар:

- ең алдымен жақын болашақта сату немесе сатып алу мақсатында сатып алынады немесе пайда болады;
- бірлесіп басқарылатын сәйкестендірілетін қаржы құралдары портфелінің бөлігі болып табылады және олар бойынша жақында өткен қысқа мерзімді келешекте пайда алудың дәлелі бар;
- туынды (қаржылық кепілдік шарттары болып табылатын немесе тиімді болып табылатын құрылған және іс жүзінде пайдаланылатын хеджирлеу құралдары болып табылатын туынды құралдарды қоспағанда) болып табылады; немесе
- бастапқы тану сәтінде өзгеруі кезең ішінде пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын санатқа айқындалған болып табылады.

Топ әділ құн бойынша бағаланатын санатқа өзгеруі кезең ішінде пайда немесе шығын құрамында көрсетілетін қаржылық активтер мен міндеттемелерді, егер мынадай шарттардың бірі орындалса айқындауы мүмкін:

- активтерді немесе міндеттемелерді басқару, оларды бағалау және ішкі есептерде көрсету әділ құн негізінде жүзеге асырылады;
- мұндай тәсіл бухгалтерлік есепте басқаша болатын сәйкессіздік әсерін толық немесе елеулі түрде жояды; немесе
- актив немесе міндеттемеде, ол жоқ болған жағдайда шарт бойынша күтілетін ақша қаражатының ағынын айтарлықтай өзгертетін кіріктірілген туынды құралды қамтиды.

Басшылық оны бастапқы тану сәтінде қаржы құралын жатқызуға болатын санатты анықтайды. Өзгеруі кезең ішінде пайда немесе залалдың құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын санатқа жатқызылған туынды құралдар мен қаржы құралдары өзгеруі кезең ішінде пайда немесе залалдың құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары санатынан қайта жіктелмейді. Егер қаржы активтері несиелер мен дебиторлық берешекті айқындауға жауап берсе, олар өзгеруі кезең үшін пайда немесе шығын құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарының санатынан немесе егер Топ осы активтерді жақын болашақта немесе оларды өтеу мерзімі басталғанға дейін ұстап тұру ниеті мен мүмкіндігі болса, сату үшін қолда бар қаржы активтерінің санатынан қайта сыныпталуы мүмкін. Өзге қаржы құралдары өзгеруі кезең ішіндегі пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарының санатынан тек сирек жағдайларда ғана қайта жіктелуі мүмкін. Сирек кездесетін оқиғалар-жақын болашақта қайталануы екіталай болатын ерекше жеке оқиғалар болып табылады.

Несиелер және дебиторлық берешек Топ төменде аталғандарды қоспағанда белсенді жұмыс істейтін нарықта баға белгілемейтін тіркелген немесе белгілі бір төлемдері бар туынды емес активтерді білдіреді:

- тез немесе жақын болашақта сатуға ниетті;
- бастапқы тану сәтінде әділ құн бойынша бағаланатын өзгерістері кезең ішіндегі пайда немесе залалдың құрамында көрсетілетін санатқа анықтайды;
- бастапқы тану сәтінде сату үшін қолда бар санатқа анықтайды; немесе
- топ олар бойынша несиенің құнсыздануынан өзгеше себептер бойынша бастапқы жүзеге асырылған барлық инвестицияларды өтей алмайды.

Өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестициялар, Топ өтеу мерзімі басталғанға дейін ұстап қалуға ниеттенетін және қабілетті, тіркелген немесе белгілі бір төлемдері және белгіленген өтеу мерзімі бар туынды емес қаржылық активтерді білдіреді, төмендегілерді қоспағанда:

- бастапқы тану кезінде Топ кезең ішіндегі пайда немесе шығын құрамында көрсетілетін өзгерістері әділ құн бойынша бағаланатын санатқа анықтайды;
- Топ сату үшін қолда бар санатқа анықтайды; немесе
- несиелер мен дебиторлық берешекті анықтауға сәйкес келеді.

Сатуға арналған, қолда бар қаржылық активтері сату үшін қолда бар санатқа айқындалатын немесе несиелер мен дебиторлық берешекті, өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестицияларды немесе өзгеруі кезең ішіндегі пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарын айқындауға жатпайтын туынды емес қаржы активтерін білдіреді.

(ii) Шоғырландырылған қаржылық есепте қаржы құралдарының танылуы

Қаржылық активтер мен міндеттемелер Топ мәні көрсетілген қаржы құралдары болып табылатын шарттық қатынастарға түскен кезде қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Қаржы активтерін стандартты сатып алудың барлық жағдайлары есеп айырысуды жүзеге асыру күніне көрсетіледі.

(iii) Қаржы құралдар құнының бағалануы

Қаржы активі немесе міндеттеме өзгеруі кезең ішінде пайда немесе зиянның құрамында көрсетілетін, қаржы активін немесе міндеттемені сатып алуға немесе шығаруға тікелей жатқызылатын мәміле бойынша шығындар қаржы активі немесе міндеттеме жағдайында әділ құн бойынша емес бағаланады.

Бастапқы танудан кейін қаржы активтері активтер болып табылатын туынды құралдарды қоса алғанда сату немесе өзге де істен шығу нәтижесінде болуы мүмкін мәмілелер бойынша қандай да бір шығындарды шегермей, олардың әділ құны бойынша бағаланады, оған:

- тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып көнертілген құны бойынша бағаланатын несиелер мен дебиторлық берешек;
- тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, өтеу мерзіміне дейін ұсталатын көнертілген құн бойынша бағаланатын;
- белсенді жұмыс істейтін нарықта нарықтық баға белгілеулері жоқ үлестік құралдарға инвестициялар тарту және олардың жеткілікті сенімділік дәрежесімен айқындауға болмайтын әділ құны жатпайды. Осындай құралдар нақты шығындар бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

Өзгеруі кезең ішіндегі пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелерді және әділ құн бойынша көрсетілген қаржы активін аудару тануды тоқтату өлшемдеріне сәйкес келмеген кезде туындайтын қаржылық міндеттемелерді қоспағанда, барлық қаржылық міндеттемелер көнертілген құн бойынша бағаланады.

(iv) Амортизациялық құны

Қаржылық активтің немесе міндеттеменің көнертілген құны тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып айқындалған, сондай-ақ құнсызданудан болған залалды шегере отырып, бастапқы танылған құн мен өтеу сәтіндегі құн арасындағы айырманың жинақталған көнеруінің шамасына түзетілген берешектің негізгі сомасын төлеуді шегере отырып, ол бойынша қаржылық актив немесе міндеттеме бастапқы тану сәтінде бағаланған құн болып табылады. Сыйақылар мен дисконттардың шамасы, сондай-ақ мәмілелер бойынша шығындар сомасы тиісті құралдың баланстық құнына енгізіледі және осы құралдың тиімді пайыздық мөлшерлемесін негізге ала отырып көнертілінеді.

(v) Әділ құн бойынша бағалау қағидалары

Әділ құн активті сату кезінде алынатын немесе негізгі нарықта бағалау күніне нарықтың қатысушылары арасында ұйымдастырылған нарықта жүзеге асырылатын операция шарттарында міндеттемелерді беру кезінде немесе ол болмаған жағдайда, Топтың көрсетілген күнге рұқсаты бар нарықта төленген неғұрлым тиімді бағаны білдіреді. Міндеттеменің әділ құны міндеттемені орындамау тәуекелін көрсетеді. Мүмкіндігінше, Топ белсенді нарықта осы құралдың баға белгілеуін пайдалана отырып құралдың әділ құнын бағалайды. Егер актив немесе міндеттеме бойынша операциялар жеткілікті жиілікпен және тұрақты түрде баға белгілеуді айқындау үшін жеткілікті көлемде жасалған жағдайда, нарық белсенді деп танылады.

Белсенді нарықта ағымдағы баға белгілеулер болмаған кезде Топ бақыланатын бастапқы деректерді барынша пайдаланатын және қадағаланбайтын бастапқы деректерді мейлінше азайтуға қолданатын бағалау әдістерін пайдаланады. Таңдалған бағалау әдістері нарыққа қатысушылардың осы жағдайларда назарға алатын барлық факторларды қамтиды.

Бастапқы тану кезінде қаржы құралының әділ құнының ең жақсы куәлігі әдетте мәміле бағасы, яғни төленген немесе алынған өтемнің әділ құны болып табылады. Егер Топ бастапқы тану кезінде әділ құн мәміле бағасынан ерекшеленетінін анықтаса және әділ құн ұқсас актив немесе міндеттеме үшін белсенді нарықта ағымдағы белгіленімдермен расталмаса және тек байқалатын бастапқы деректерді пайдаланатын бағалау әдістеріне негізделмесе, қаржы құралы бастапқы тану кезінде әділ құн мен мәміле бағасы арасындағы айырманы кейінге қалдыру үшін түзетілген әділ құн бойынша бастапқыда бағаланады. Бастапқы танудан кейін айырмашылық пайда немесе шығын құрамында құралдың бүкіл әрекет ету мерзімі ішінде тиісті түрде, бірақ бағалау байқалатын бастапқы деректермен толық расталған немесе операция аяқталған сәттен кешіктірмей көрсетіледі.

Егер әділ құн бойынша бағаланатын активтің немесе міндеттеменің сұраныс бағасы мен ұсыныс бағасы болса, активтер мен ұзақ позициялар сұраныс бағасының негізінде бағаланады, міндеттемелер мен қысқа позициялар ұсыныс бағасының негізінде бағаланады.

Топ өзгерістер жүзеге асырылған әділ құн сатысындағы деңгейлер арасындағы аударымдарды есепті кезеңнің соңында таниды.

(vi) Кейінгі бағалау кезінде туындайтын пайда мен залал

Қаржылық активтің немесе міндеттеменің әділ құнының өзгеруі кезінде туындайтын пайда немесе шығындар былайша көрсетіледі:

- өзгеруі кезең ішіндегі пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын санатқа сыныпталған қаржы құралы бойынша пайда немесе залал пайданың немесе залалдың құрамында көрсетіледі;
- сату үшін қолда бар қаржы активі бойынша пайда немесе шығын меншікті капиталдың құрамында (сату үшін қолда бар борыштық қаржы құралдары бойынша шетел валютасындағы құнсызданудан пайдадан болған залалдарды және қалдықтарды аударудан болған пайда немесе залалды қоспағанда) активтерді тану тоқтатылған сәтке дейін, бұрын меншікті капиталдың құрамында көрсетілген жинақталған пайда немесе залал пайда немесе шығын құрамына көшіріледі. Сату үшін қолда бар қаржы активі бойынша пайыздық кірістер тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, пайда немесе шығын құрамында пайда болған сәтте көрсетіледі.

Көнертілген құн бойынша көрсетілген қаржы активтері мен міндеттемелер бойынша пайда немесе шығын қаржылық активті немесе қаржылық міндеттемені тану тоқтатылған немесе құнсызданған жағдайда, сондай-ақ тиісті көнеруді есептеу процесінде пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі.

(vii) Тануды тоқтату

Топ қаржылық активінен түсетін ақша қаражатының ағымына шартта қарастырылған құқықтың қызмет ету мерзімі аяқталған кезде немесе осы қаржылық активіне берілетін меншік құқығына байланысты барлық дерлік тәуекел мен пайда екінші тарапқа берілетін мәміле жүргізу нәтижесінде осы активтен ақша қаражатының ағымын алу құқығын берген кезде немесе Топ осы қаржылық активке меншік құқығына байланысты барлық дерлік тәуекел мен пайданы бермегенде және сақтамағанда және осы қаржылық активіне бақылауды сақтап қалмағанда қаржылық активті тануды тоқтатады. Топ құрған немесе оның артында сақталған тануды тоқтату үшін талаптар сақталатын берілген қаржы активтеріне қатысудың кез келген үлесі қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте жеке актив немесе міндеттеме ретінде танылады.

Топ ол бойынша шарттық міндеттемелер орындалған, күші жойылған немесе тоқтатылған кезде қаржылық міндеттемені тануды тоқтатады. Топ шарттары бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есебінде танылған активтерді беретін мәміле жасайды, бірақ бұл кезде ол берілген активтерге меншік құқығына байланысты барлық немесе барлық дерлік тәуекелдер мен пайданы сақтап қалады. Барлық немесе іс жүзіндегі барлық тәуекелдер мен пайданы сақтай отырып, Топ берілген активтерді тануды тоқтатпайды. Топ шарттары бойынша өзінде сақтамайтын, бірақ қаржы активіне меншік құқығынан туындайтын барлық тәуекелдер мен пайданы іс жүзінде бермейтін мәмілелерді жасау кезінде, егер Топ активке бақылауды жоғалтса, осы активті тану тоқтатылады.

Егер активті беру кезінде Топ оны бақылауды сақтап қалатын болса, ол активті оның құнының өзгеруіне Топтың бейімділік дәрежесі ретінде айқындалатын активке қатысуды өзінде сақтаған дәрежеде тануды жалғастырады.

Топ өндіріп алуға үмітсіз деп танылған активтерді есептен шығарады.

(viii) Активтер мен міндеттемелерді өзара есепке алу

Топтың қаржылық активтері мен міндеттемелері өзара есепке алынады және егер бұл үшін тараптардың өзара есепке алу жолымен берешекті реттеу немесе активті сату және міндеттемені бір мезгілде орындау ниеттері болған жағдайда, қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте салыстырылған түрде көрсетіледі.

(к) Құнсыздану

Топ әрбір есепті кезеңнің соңында қаржы активінің құнсыздануының немесе қаржы активтері Топтың объективті куәліктерінің болуы мәніне бағалау жүргізеді. Мұндай куәліктер болған жағдайда Топ құнсызданудан болған кез келген шығын мөлшерін бағалайды.

Қаржы активі немесе қаржы активтері тобы құнсызданады және құнсызданудан болған шығындар қаржы активін бастапқы танудан кейін болған бір немесе бірнеше оқиғалардың (залал туындаған жағдайда) нәтижесінде құнсызданудың объективті дәлелдемелері болған жағдайда ғана және көрсетілген оқиға (немесе оқиғалар) жеткілікті сенімділік дәрежесімен бағалануы мүмкін. Қаржы активі немесе қаржы активтері тобы бойынша болжанатын болашақ ақша қаражатының ағындарына әсер еткен жағдайда ғана орын алады.

Қаржы активтерінің құнсыздануының объективті куәліктеріне қарыз алушы жол берген міндеттемелерді орындамау (дефолт) немесе төлемдердің мерзімін өткізіп алу, қарыз алушының Шарт бойынша міндеттемелерін немесе Шарт талаптарын бұзуы, кез келген басқа жағдайда Топ қарыз алушының немесе эмитенттің ықтимал банкроттығының белгілерін, бағалы қағаз үшін белсенді нарықтың жоғалуы, қамтамасыз ету құнының төмендеуі немесе активтер тобына жататын басқа да байқалатын деректер кіруі мүмкін топқа кіретін қарыз алушылардың төлем қабілеттілігінің нашарлауы немесе көрсетілген топқа кіретін қарыз алушылардың міндеттемелерді орындамауымен (дефолтпен) ара қатынасын орнататын экономикалық шарттардың өзгеруін қарастырмайтын еді.

Сату үшін қолда бар үлестік бағалы қағазға салынған инвестициялардың әділ құнының осы бағалы қағаз бойынша нақты шығындардан төмен құнға дейін елеулі немесе ұзақ төмендеуі құнсызданудың объективті куәлігі болып табылады.

(i) Көнерген құнымен сипатталған қаржылық активтері

Көнерген құны бойынша көрсетілетін қаржы активтері, негізінен, несиелерден және басқа да дебиторлық берешектен (бұдан әрі – "несиелер және дебиторлық берешек") тұрады. Топ ықтимал құнсыздануды анықтау мақсатында несиелер мен дебиторлық берешекке үнемі бағалау жүргізеді.

Топ алдымен жеке-жеке елеулі болып табылатын несиелер мен дебиторлық берешек бойынша жеке және бөлек елеулі болып табылмайтын несиелер мен дебиторлық берешек бойынша жеке немесе ұжымдық құнсызданудың объективті дәлелдемелерінің болуын бағалайды. Егер Топ бөлек бағаланатын несие немесе дебиторлық берешек бойынша құнсызданудың объективті дәлелдемелерінің жоқтығын елеулі немесе жоқ деп анықтаған жағдайда, несие немесе дебиторлық берешек несие тәуекелдің ұқсас сипаттамалары бар несиелер мен дебиторлық берешек тобына енгізіледі және Топтың құрамында ұжымдық негізде активтер құнсыздану мәніне бағаланады. Құнсызданудан болған шығын пайда болатын немесе бар болуын жалғастыратын құнсыздану мәніне бөлек бағаланатын несиелер мен дебиторлық берешек құнсыздану мәніне ұжымдық бағалауға енгізілмейді.

Несие немесе дебиторлық берешек бойынша құнсызданудан болған залалдың объективті дәлелдемелері болған жағдайда шығын сомасы несиенің немесе дебиторлық берешектің баланстық құны мен ағымдағы сәтке келтірілген, несие немесе дебиторлық берешек бойынша сыйақының бастапқы тиімді мөлшерлемесін пайдалана отырып дисконтталған кепілдіктер мен қамтамасыз етудің өтелетін құнын қоса алғанда, ақша қаражатының болжамды болашақ ағындарының құны арасындағы айырма ретінде өлшенеді. Жасалған шарттардың талаптарына сәйкес ақша қаражатының ағындары және ағымдағы экономикалық жағдайларды көрсететін қолда бар тиісті ақпарат негізінде түзетілген шығындарды алудың тарихи тәжірибесі ақша қаражатының болжамды ағындарын айқындау үшін негіз болып табылады.

Бірқатар жағдайларда несие немесе дебиторлық берешек бойынша құнсызданудан болған шығын сомасын анықтау үшін қажетті қолда бар ақпарат шектелуі немесе ағымдағы шарттар мен мән-жайларға одан әрі сәйкес келмеуі мүмкін. Егер қарыз алушы қаржылық қиындықтарды бастан кешірген, ал осындай қарыз алушыларға қатысты қолжетімді ақпараттың көлемі шектелген жағдайда мұндай жағдай орын алуы мүмкін. Мұндай жағдайларда компания құнсызданудан болған шығын сомасын анықтау үшін өзінің тәжірибесі мен пайымдауларын пайдаланады.

Несиелердің және дебиторлық берешектің құнсыздануынан болған барлық шығындар пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі және егер өтелетін құнның кейінгі ұлғаюы құнсызданудан болған шығындар танылғаннан кейін болған оқиғамен объективті байланысты болған жағдайда ғана қалпына келтіруге жатады.

Егер өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестициялар немесе дебиторлық берешек бойынша берешекті өндіріп алу мүмкін болмаған жағдайда, онда талап құнсыздануға тиісті резерв есебінен есептен шығарылады. Топ өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестицияларды немесе дебиторлық берешектің қалдығын (және құнсыздануға арналған кез келген тиісті резервтерді) басшылық өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестицияларды және дебиторлық берешекті өндіріп алу мүмкін еместігін анықтағаннан кейін және активтерді өндіріп алу бойынша барлық қажетті рәсімдер аяқталғанын анықтағаннан кейін есептен шығарады.

(ii) Нақты шығындар бойынша көрсетілетін қаржы активтері

Нақты шығындар бойынша көрсетілетін қаржы активтеріне еншілес кәсіпорынға инвестициялар және сату үшін қолда бар қаржы активтерінің құрамына енгізілген, олардың әділ құны сенімділіктің жеткілікті дәрежесімен анықталмайтындықтан, әділ құны бойынша көрсетілмейді. Мұндай инвестициялардың құнсыздануынан болған объективті белгілері болған жағдайда құнсызданудан болған шығын инвестициялардың баланстық құны мен ағымдағы сәтке келтірілген, ұқсас қаржы активтері бойынша пайданың ағымдағы нарықтық нормасын пайдалана отырып дисконтталған ақша қаражатының болжамды болашақ ағындарының құны арасындағы айырма ретінде есептеледі. Көрсетілген инвестициялардың құнсыздануынан болған барлық шығындар пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі және қалпына келтірілуге жатпайды.

(iii) Сатуға арналған қолда бар қаржы активтері

Сатуға арналған қолда бар қаржы активтерінің құнсыздануынан болған залалдар өзге жиынтық кіріс құрамында танылған жинақталған шығынды қайта жіктеу түзету ретінде пайданың немесе залалдың құрамына аудару арқылы танылады. Өзге жиынтық кіріс құрамынан пайда немесе шығын құрамына қайта сыныпталатын жинақталған шығын бұрын құрамында танылған құнсызданудан болған залалды, пайданы немесе шығынды шегере отырып, негізгі сома мен көнерудің кез келген төлемдерін шегере отырып, сатып алу құны мен ағымдағы әділ құн арасындағы айырманы білдіреді. Ақшаның уақытша құнына жататын құнсыздануға резервтің өзгеруі пайыздық кірістің компоненті ретінде көрсетіледі.

Егер кейінгі кезеңде сату үшін қолда бар құнсызданған борыштық бағалы қағаздың әділ құны өскен және ұлғаю пайда немесе шығын құрамында құнсызданудан болған залал танылғаннан кейін болған оқиғамен объективті байланысты болған жағдайда, құнсызданудан болған залал қалпына келтіріледі және қалпына келтірілген шама пайда немесе шығын құрамында танылады. Алайда сатуға арналған қолда бар құнсызданған үлестік бағалы қағаздың кез келген әділ құнын қалпына келтіру кейіннен өзге жиынтық кіріс құрамында танылады.

(iv) Қаржылық емес активтер

Кейінге қалдырылған салық активтерінен өзгеше қаржылық емес активтер құнсыздану белгілерінің болуы мәніне әрбір есепті күнгі жағдай бойынша бағаланады. Қаржылық емес активтердің өтелетін құны сату бойынша шығындарды және пайдаланудан түскен құндылықтарды шегергендегі әділ құнның ең үлкен шамасы болып табылады. Пайдаланудан түскен құндылықтарды айқындау кезінде ақша қаражатының болжамды болашақ ағындары ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын және осы активке тән тәуекелдерді көрсететін салық салуға дейінгі дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып, олардың ағымдағы сәтіне келтірілген құнына дисконтталады. Ақша қаражатының ағынын тудыратын актив үшін басқа активтермен туындайтын ақша қаражатының ағындарына айтарлықтай тәуелсіз өтелетін құн актив тиесілі ақша қаражатын тудыратын активтер тобы бойынша айқындалады. Ақша қаражатын тудыратын активтің немесе активтер Топтың баланстық құны оның өтелетін құнынан асып кеткен кезде құнсызданудан болған шығын танылады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған барлық шығындар пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі және егер өтелетін құнды айқындау кезінде пайдаланылатын бағаларда өзгерістер болған жағдайда ғана қалпына келтіруге жатады. Активтің құнсыздануынан болған кез келген шығын, егер құнсызданудан болған шығын шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілмеген болса активтің баланстық құны осындай баланстық құнынан (көнеруді шегергенде) аспайтын көлемде қалпына келтірілуге жатады.

(л) "РЕПО" және "кері РЕПО" мәмілелері

Кері сатып алу міндеттемесімен сату туралы келісімдер (бұдан әрі – "РЕПО" келісімдері) шеңберінде сатылған бағалы қағаздар бағалы қағаздардың кепілімен қамтамасыз етілген қаржыландыруды тарту бойынша операциялар ретінде көрсетіледі, бұл ретте бағалы қағаздар қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілуін жалғастырады, ал контрагенттер алдындағы міндеттемелер "РЕПО" келісімдері бойынша кредиттік берешек құрамына енгізіледі. Сату бағасы мен кері сатып алу бағасы арасындағы айырма пайыздық шығынды білдіреді және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, "РЕПО" келісімінің қолданылу кезеңіндегі пайданың немесе залалдың құрамында көрсетіледі.

Кері сату міндеттемесімен сатып алу туралы келісімдер (бұдан әрі – "кері РЕПО" келісімдері) шеңберінде сатып алынған бағалы қағаздар, мерзімі үш айдан төмен қысқа мерзімді "кері РЕПО" келісімдері "Ақша қаражаты және олардың баламалары" бабы бойынша көрсетіледі, ұзақ мерзімді келісімдер "кері РЕПО" келісімдері бойынша дебиторлық берешек құрамына енгізіледі. Сатып алу бағасы мен кері сату бағасы арасындағы айырма пайыздық табысты білдіреді және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, "кері РЕПО" келісімінің қолданылу кезеңіндегі пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі.

(м) Резервтер

Резерв Топта орын алған оқиғаның нәтижесінде заңды немесе негізделген міндеттеме пайда болған және осы міндеттемені орындау үшін қаражатты алаңдату талап етілетін ықтималдығы болған жағдайда қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Егер мұндай міндеттеменің сомасы елеулі болса, онда резервтер ақшаның уақытша құнының ағымдағы нарықтық бағасын көрсететін салық салуға дейінгі дисконттау мөлшерлемесін пайдалана отырып, ақша қаражатының болжамды болашақ ағындарын дисконттау жолымен және бұл қолданылатын жерде осы міндеттемеге тән тәуекелдерді айқындалады.

(н) Акционерлік капитал

(i) Жай акциялар

Жай акциялар меншікті капитал ретінде жіктеледі. Жай акцияларды және акцияға опционды тікелей шығаруға байланысты қосымша шығындар меншікті капитал шамасынан салық нәтижесін есепке ала отырып көрсетіледі.

(ii) Меншікті акцияларының сатып алынуы

Топ меншікті акцияларды сатып алған жағдайда, осы сатып алуға тікелей байланысты шығындарды қоса алғанда, төленген сома шоғырландырылған қаржылық есептілікте меншікті капиталдың азаюы ретінде көрсетіледі.

(iii) Дивидендтер

Топтың дивидендтерді жариялау және төлеу мүмкіндігі Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасымен реттеледі. Жай акциялар бойынша дивидендтер олардың жариялануына қарай бөлінбеген пайданы пайдалану ретінде шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі.

(o) Салық салу

Табыс салығының сомасы ағымдағы салық сомасын және кейінге қалдырылған салық сомасын қамтиды. Табыс салығы өзге жиынтық кіріс құрамында көрсетілетін операцияларға немесе тиісінше өзге жиынтық кіріс құрамында немесе тікелей меншікті капитал құрамында көрсетілетін тікелей капитал шоттарында көрсетілетін меншік иелерімен жасалатын операцияларға жататын сомаларды қоспағанда, пайданың немесе залалдың құрамында толық көлемде көрсетіледі.

Ағымдағы салық

Ағымдағы табыс салығы есепті күнгі жағдай бойынша қолданыста болған табыс салығы бойынша мөлшерлемелерді, сондай-ақ өткен есепті жылдардағы табыс салығы сомасын нақтылау нәтижесінде туындаған міндеттемелер сомасын ескере отырып, бір жылдағы салық салынатын пайданың болжамды мөлшері негізге алына отырып есептеледі. Ағымдағы табыс салығы бойынша міндеттеме есебіне дивидендтерге байланысты туындаған салық міндеттемесінің шамасы да енгізіледі.

Кейінге қалдырылған салық

Кейінге қалдырылған салық оларды шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсету мақсаттары үшін айқындалатын активтер мен міндеттемелердің баланстық құны мен олардың салық базасы арасында туындайтын уақытша айырмаларға қатысты танылады.

Кейінге қалдырылған салық активтері пайдаланылмаған салық шығындарына, пайдаланылмаған салық несиелеріне және шегерілетін уақытша айырмашылықтарға қатысты олар есебінен іске асырылуы мүмкін болашақ салық салынатын пайданы алу мүмкін шамада ғана танылады. Болашақта салық салынатын пайданың шамасы қайтаруға тиісті салық салынатын уақытша айырмалар көлемінің негізінде анықталады. Кейінге қалдырылған салық активтерінің шамасы әрбір есепті күнгі жағдай бойынша талданады және тиісті салық пайдасын өткізу одан әрі ықтимал болып табылмайтын шамада азаяды. Мұндай есептен шығару болашақ салық салынатын пайданың болуы ықтималдығы артқан жағдайда қалпына келтіруге жатады.

Танылмаған кейінге қалдырылған салық активтері әрбір есепті күнге қайта бағаланады және салық салынатын болашақтағы пайда осы кейінге қалдырылған салық активін өтеуге мүмкіндік беретін шамада танылады.

Кейінге қалдырылған салықтың шамасы есепті күнгі жағдай бойынша қолданыстағы немесе мәні бойынша қолданысқа енгізілген заңдарды негізге ала отырып, уақытша айырмаларды қалпына келтіру сәтінде болашақта қолданылатын салық мөлшерлемелеріне сүйене отырып айқындалады. Кейінге қалдырылған салықты бағалау Топтың есепті кезеңнің соңында активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын өтеуді жоспарлайтын тәсілге байланысты салықтың салдарын көрсетеді.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері, егер ағымдағы салық активтерін ағымдағы салық міндеттемелеріне қарсы есепке алуды жүргізу заңды түрде бекітілген құқығы болған жағдайда есептеледі және осы активтер мен міндеттемелер бір салық органы сол бір салық салынатын кәсіпорыннан, не әртүрлі салық салынатын кәсіпорындардан өндіріп алатын пайдаға салынатын салықтарға жатады, бірақ бұл кәсіпорындар ағымдағы салық міндеттемелері мен активтерін нетто-негізде реттеуге ниетті немесе осы кәсіпорындардың салық активтерін сату олардың салық міндеттемелерін өтеумен бір мезгілде жүзеге асырылатын болады.

(п) Шоғырландырылған қаржы есептілігіндегі пайда мен залалды тану

Пайыздық кірістер мен шығындар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, пайданың немесе залалдың құрамында көрсетіледі.

Басқа комиссиялар, сондай-ақ өзге кірістер мен шығындар тиісті қызметті ұсыну күні пайданың немесе залалдың құрамында көрсетіледі.

Дивидендтер нысанындағы кіріс дивидендтер жарияланған күнгі пайданың немесе залалдың құрамында көрсетіледі.

(p) Жалгерлік

Шарт жасасу кезінде Топ шарттың жалға алу шартының толық немесе оның жекелеген компоненттері болатындығын бағалайды.

Шарт жалға алу шарты болып табылады немесе егер осы шарт бойынша белгілі бір уақыт кезеңі ішінде өтеуге айырбасталатын сәйкестендірілген активтің пайдаланылуын бақылау құқығы берілетін болса, жалға алу компоненті болады. Осы Шарт бойынша сәйкестендірілген активтің пайдаланылуын бақылау құқығы берілгенін бағалау үшін Топ 16 ХҚЕС (IFRS) сәйкес жалға алу анықтамасын қолданады.

(i) Топ жалға алушы ретінде

Әрекет ету немесе жалға алу компонентін қамтитын шартты түрлендіруді бастау кезінде Топ шартта көзделген әрбір жалға алу компонент өтеуді оның оқшауланған келісімдердің салыстырмалы бағасы негізінде бөлінеді. Алайда, кейбір жылжымайтын мүлік объектілерін жалға алу шарттарына қатысты Топ жалға алу болып табылмайтын компоненттерді бөлмеу және жалға алу компоненттері мен жалға алу болып табылмайтын тиісті компоненттерді жалға алудың бір компоненті ретінде есепке алу туралы шешім қабылдады.

Топ активті пайдалану және жалға алу басталған күнгі жалға алу бойынша міндеттеме құқығы нысанында мойындайды. Пайдалану құқығы нысанындағы актив бастапқыда жалға алу басталған күні немесе осындай күнге дейін жасалған жалға алу төлемдерінің шамасына түзете отырып, келтірілген бастапқы тікелей шығындарға ұлғайтылған жалға алу жөніндегі міндеттеменің бастапқы шамасын құрайтын бастапқы құны бойынша және жалға алу бойынша алынған ынталандырушы төлемдерді шегере отырып, базалық активті бөлшектеу және орнын ауыстыру, базалық активті немесе ол орналасқан телімді қалпына келтіру кезінде туындаған шығындардың бағалау шамасы бойынша бағаланады.

Жалға алу шартына сәйкес базалық активке меншік құқығы Топқа жалға алу мерзімінің соңына дейін берілетін немесе пайдалану құқығы нысанындағы активтің бастапқы құны Топтың сатып алуға опционды орындауын көрсететін жағдайларды қоспағанда, кейіннен пайдалану құқығы нысанындағы актив жалға алу басталған күннен бастап және жалға алу мерзімі аяқталғанға дейін желілік әдіспен көнертілінеді. Мұндай жағдайларда пайдалану құқығы нысанындағы актив негізгі құралдар үшін қолданылатын тәсілді пайдалана отырып айқындалатын базалық активті пайдалы пайдалану мерзімі ішінде көнертілінеді. Бұған қосымша пайдалану құқығы нысанындағы активтің құны бар болған кезде құнсызданудан болған шығындардың шамасына кезеңмен төмендейді, сондай-ақ жалға алу бойынша міндеттемелерге белгілі бір қайта бағалау жүргізу кезінде түзетіледі.

Жалға алу бойынша міндеттеме бастапқыда жалға алу шартына енгізілген пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталған, жалға алу басталған күні төленбеген жалға алу төлемдерінің келтірілген құны бойынша немесе егер мұндай мөлшерлеме Топтың қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдалана отырып оңай айқындалмағанда бағаланады. Әдетте, Топ өзінің қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін дисконттау мөлшерлемесі ретінде пайдаланады.

Топ әр түрлі сыртқы көздерден пайыздық мөлшерлемелерге сүйене отырып, қосымша қарыз қаражатын тартудың өз мөлшерлемесін айқындайды және жалға алынатын активтің түрі мен жалға алу шарттарын ескеру үшін белгілі бір түзетулер жасайды.

Жалға алу бойынша міндеттемелерді бағалауға енгізілетін жалға алу төлемдері, оларға:

- мәні бойынша тіркелген төлемдерді қоса алғанда, тіркелген төлемдер;
- жалға алудың басталу күніне индексті немесе мөлшерлемені пайдалана отырып бастапқы бағаланатын индекске немесе мөлшерлемеге байланысты ауыспалы жалға алу төлемдері;

- соманы, күтіліп отырғандай тарату құнын кепілдіру бойынша жалгерлер төлейді;
- егер Топтың осы опционды орындайтынына жеткілікті сенімділік болса, сатып алуға арналған опционды орындау бағасы, егер компания осы опционды жалға алуды ұзартуды орындайтынына жеткілікті сенімділік болса, жалға алуды ұзартуға арналған опционның болу түрі пайда болатын қосымша жалға алу кезеңі ішінде жалға алу төлемдері және Топ жалға алуды мерзімінен бұрын тоқтатпайтынына жеткілікті сенімділік болған жағдайларды қоспағанда, жалға алуды мерзімінен бұрын тоқтату үшін айыппұлдар орындалады.

Жалға алу бойынша міндеттеме тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, көнертілген құны бойынша бағаланады. Егер Топ сатып алуға арналған опционды, жалға алуды ұзартуға немесе оны тоқтатуға арналған опционды орындау-орындамайтынын өзгертсе немесе егер шын мәнінде тіркелген төлем болып табылатын жалға алу төлемі қайта қаралса, онда ол индекстің немесе мөлшерлеменің өзгеруіне байланысты болашақ жалға алу төлемдері өзгерсе, егер Топ тарату құнының кепілдігі бойынша төлеуге жататын соманың бағасы өзгерсе, қайта бағаланады.

Жалға беру бойынша міндеттеме осылайша қайта қаралғанда, тиісті түзету пайдалану құқығы нысанындағы активтің баланстық құнына қатысты жүргізіледі немесе егер активтің баланстық құны пайдалану құқығы нысанындағы бұрын нөлге дейін азайтылған болса, пайдаға немесе залалға жатқызылады.

Топ жылжымайтын мүлікті жалға алады. Топ жасаған барлық жалгерлік шарттар қысқа мерзімді және жалдау мерзімі 12 айдан аз. Топ практикалық сипаттағы жеңілдетуді қолданды және жалдау мерзімі 12 айдан аз болғандықтан, активтерді пайдалану құқығы мен міндеттеме түрінде танымауға шешім қабылдады. Мұндай жалдау шарттарында ұзарту опциялары жоқ және егер жалдау мерзімін келесі 12 айға ұзарта алмаса, Топ экономикалық санкцияларға ұшырамайды. Топ осындай шарттарға сәйкес жүзеге асырылатын жалдау төлемдерін жалдау мерзімі ішінде желілік әдіспен шығын ретінде таниды.

(ii) Топ жалға беруші ретінде

Жалдау құрамдаушы бар шарттың қолданылуы немесе түрленуі басталған кезде Топ шартта көзделген өтемі олар үшін бар жекелеген мәміленің салыстырмалы бағалары негізінде жалдаудың әрбір құрамдаушына бөлінеді.

Топ жалға беруші болған жағдайларда, жалдау қатынастары басталған күні ол шарттардың әрқайсысы қаржылық жалдау немесе операциялық жалдау болып табылатындығын анықтады.

Жалдауды жіктеу үшін Топ жалдау нәтижесінде активті иеленумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайдалардың берілгені туралы жалпы баға берді. Бұл жағдайда жалдау қаржылық ретінде жіктелді; басқа жағдайларда жалдау операциялық болды. Осы бағалау шеңберінде Топ белгілі индикаторларды қарастырды, атап айтқанда, жалдау мерзімі активті экономикалық пайдалану мерзімінің едәуір бөлігін құрағанын немесе құрамағанын қарастырды.

Топ операциялық жалдау шарттары бойынша алынған жалдау төлемдерін мерзім ішінде желілік әдіспен кіріс ретінде таныды.

(c) Жаңа стандарттар және пайдалануға қабылданбаған түсініктемелер

Бірқатар жаңа стандарттар 2022 жылдың 1 қаңтарынан кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін оларды мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен күшіне енеді. Дегенмен, Топ шоғырландырылған қаржылық есептілігін мерзімінен бұрын қолдануды жүзеге асырмаған.

17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары»

17 ХҚЕС (IFRS) қолдану аясы ХҚЕС (IFRS) 4 "Сақтандыру шарттарына" ұқсас. Бастапқы тану кезінде сақтандыру шарттары тобының міндеттемесі мынадай құрауыштардан тұрады:

Міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындары сақтанушылардың құқықтары мен міндеттемелерінің келтірілген құныға тәуекелді ескере отырып, түзетілгенін білдіреді, олар мыналарды қамтиды:

- болашақтағы ақша ағындарын бағалау;
- дисконттау; және
- қаржылық емес тәуекелді ескере отырып, тәуекелді түзету.

Шарт бойынша қызметтер маржасы (CSM) сақтандыру кезеңі ішінде қызметтердің көрсетілуіне қарай Топ мойындайтын еңбек сіңірілмеген пайда болып табылады.

Бастапқы тану кезінде таза жылыстауды білдіретін міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындары тікелей шығын ретінде танылады.

Бастапқы танудан кейін сақтандыру шарттары тобының міндеттемесі қалған сақтандыру өтемі бойынша міндеттемені (міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарын және CSM), сондай-ақ есептелген сақтандыру шағымдары міндеттемелерін (сақтандыру шағымдарына қатысты міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарын және қазірдің өзінде келтірілген, бірақ әлі төленбеген шығындарды) қамтиды.

Міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағындарын қайта бағалау ағымдағы бағалауды көрсету мақсатында әрбір есепті күнге жүргізіледі. Жалпы, міндеттемелерді орындау бойынша ақша ағымындағы өзгерістер әртүрлі тәсілдермен ескеріледі.

Белгілі бір критерийлерді орындау кезінде жеңілдетілген тәсіл – сақтандыру сыйлықақысын бөлу тәсілі қолданылуы мүмкін.

Бағалаудың жалпы моделі ол қолданылатын жағдайда модификацияланады:

- Топ басқаратын қайта сақтандыру шарттары;
- тікелей қатысу шарттары; және
- дискрециялық қатысу белгілері бар инвестициялық келісімшарттар.

Сақтандыру шарттары бойынша табыс Топ сыйақы алуды күткен қызметтерге жататын әрбір есепті кезеңге қалған сақтандыру жабдығына қатысты міндеттеменің өзгеруі нәтижесінде алынады.

Инвестициялық компоненттер сақтандыру шарттары бойынша кірістерден және сақтандыру қызметтеріне арналған шығындардан алынып тасталады. Сақтандыру жөніндегі қызметтердің нәтижелері қаржылық кірістерден немесе сақтандыру жөніндегі шығындардан бөлек ұсынылады. Топ пайда немесе шығын және басқа жиынтық кіріс арасында сақтандыру бойынша қаржылық кірістер мен шығындарды бөлуді таңдай алады.

17 ХҚЕС (IFRS) 2023 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңдер үшін күшіне енеді.

Егер 9 ХҚЕС (IFRS) "Қаржы құралдары" және 15 ХҚЕС (IFRS) "Сатып алушылармен шарттар бойынша түсім" қабылданған немесе бұрын қолданылатын болса, мерзімінен бұрын қабылдауға рұқсат етілген.

Толық ретроспективті қолдану талап етіледі – алайда, егер ол орынды болмаса, өзгертілген ретроспективті тәсіл және әділ құн негізіндегі тәсіл бар.

Қазіргі уақытта Топ 17 ХҚЕС (IFRS) енгізу жоспарын әзірлеу барысында.

9 ХҚЕС (IFRS) «Қаржы құралдары»

2014 жылғы шілдеде жарияланған ХҚЕС (IFRS) 9 "Қаржы құралдары" қолданыстағы нұсқауды 39 ХҚЕС (IAS) "Қаржы құралдары: тану және бағалау" алмастырды және қаржы құралдарын жіктеу мен бағалауға, қаржы активтерінің құнсыздануына және хеджирлеуді есепке алуға қатысты талаптарды қамтиды.

(i) Сыныптау – қаржы активтері

9 ХҚЕС (IFRS) осы активтерді басқару үшін пайдаланылатын бизнес-модельді және олармен байланысты ақша ағындарының сипаттамаларын көрсететін қаржы активтерін жіктеуге және бағалауға жаңа тәсілді көздейді.

9 ХҚЕС (IFRS) қаржылық активтерді бағалаудың үш негізгі санатын көздейді: көнертілген құны бойынша, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша. Стандарт 39 ХҚЕС (IAS) қолда бар қаржылық активтердің: өтеу мерзіміне дейін ұсталатын, несиелер мен дебиторлық берешек және сату үшін қолда бар санаттарын жояды

Қаржы активі көнертілген құны бойынша, егер ол төмендегі екі шартқа жауап берсе және Топтың қалауы бойынша пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын ретінде сыныпталмаса ғана бағаланады:

- ол бизнес-модель шеңберінде ұсталады, оның мақсаты шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстау болып табылады; және
- оның шарттық талаптары тек негізгі соманы және бастапқы соманың өтелмеген бөлігінің пайыздарын төлеуді ғана білдіретін ақша ағындарының белгіленген мерзімде пайда болуын көздейді.

Қаржылық актив басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша, егер ол төмендегі екі шарттарға жауап берсе және топтың қалауы бойынша пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелмесе ғана бағаланады:

- ол бизнес-модель шеңберінде ұсталады, оның мақсаты шартта көзделген ақша ағындарын алу жолымен де, қаржы активтерін сату жолымен де қол жеткізіледі; және
- оның шарттық талаптарды көздейді пайда болуы, белгіленген мерзімде ақша ағындарының білдіретін ғана төлеуге негізгі сомасын және проценттерді өтелмеген негізгі сомасының бір бөлігі.

Үлестік құралдардың саудасына арналмаған инвестицияларды бастапқы тану кезінде топ өзге жиынтық кіріс құрамында инвестициялардың әділ құнының кейінгі өзгерістерін ұсыну туралы, оны кейіннен күшін жою құқығынсыз, өз қалауы бойынша шешім қабылдай алады. Осы таңдау әрбір инвестициялар үшін жеке-жеке жүргізіледі.

Жоғарыда сипатталғандай өзге жиынтық кіріс арқылы көнертілген құны бойынша немесе әділ құны бойынша оларды бағалау үшін критерийлерге жауап бермейтін барлық қаржы активтері пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланады. Бұдан басқа, бастапқы тану кезінде Топ өз қалауы бойынша, кейіннен қайта сыныптау құқығынсыз, көнертілген құн бойынша немесе өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалау үшін критерийлерге жауап беретін қаржылық активті, егер бұл өзгеше туындайтын есептік сәйкессіздікті жоюға немесе елеулі азайтуға мүмкіндік берсе, пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағалау санатына сыныптай алады.

Бастапқы тану кезінде қаржылық актив үш санаттың біріне сыныпталады. Қаржы активтерін жіктеуге қатысты өтпелі ережелерге қатысты (v) тармақты қараңыз.

Бизнес-моделді бағалау

Топ қаржылық құралдарының портфелі деңгейінде қаржылық актив ұсталып қалатын бизнес-модель аясында бағалау жүргізеді, өйткені бұл бизнесті басқаруды және басшылыққа ақпарат ұсыну әдісін ең үздік үлгіде көрсетеді. Топ келесі ақпарат талдайды:

- Осы портфельді басқару үшін белгіленген саясат пен мақсаттар, сондай-ақ аталған саясаттарды тәжірибеде іске асыру. Атап айтқанда, шартта қарастырылған пайыздық кірісті алуды басқару стратегиясын, пайыздық мөлшерлеменің белгілі бір құрылымын қолдауды, қаржылық активті өтеу мерзімінің осы активтерді қаржыландыру үшін пайдаланылатын қаржылық міндеттемелерді өтеу мерзіміне сәйкес келуін немесе ақшалай қаражаттың күтілетін жылыстауы немесе активтерді сату арқылы ақша ағымын іске асыруға бағытталған.
- Портфельдің нәтижелілігі қалай бағаланады және бұл ақпарат Топ басшылығына қалай жеткізіледі.

- Бизнес-модельдің (және осы бизнес-модель аясында ұсталатын қаржылық активтерінің) нәтижелігіне әсер ететін тәуекелдер және бұл тәуекелдерді басқару қалай жүзеге асырылады.
- Портфельді басқаруға жауапты менеджерлерге сыйақы беру қалай жүргізіледі (мысалы, бұл сыйақыны беру аталған активтердің немесе шартта қарастырылған ақша қаражаты ағымдарының активтерден алынған әділ құнына тәуелді ме).
- Өткен кезеңдерді сатылымдардың жиілігі, көлемі және мерзімдері, мұндай сатылымдардың себептері, сондай-ақ сатылымның болашақта күтілетін деңгейі Алайда сату деңгейлері туралы ақпарат оқшауланған емес, Топ мәлімдеген қаржы активтерін басқару мақсатына қалай қол жеткізетінін және ақша ағымдарының қалай іске асырылуын бірыңғай тұтас талдау шеңберінде қаралады.

Сауда үшін ұсталатын және басқарылуы жүзеге асырылатын және нәтижелілігі әділ құн негізінде бағаланатын қаржы активтері пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын болады, өйткені олар шартта көзделген ақша ағымдарын алу мақсатында да, шартта көзделген ақша ағымдарын алу, сондай-ақ қаржы активтерін сату мақсатында да ұсталмайды.

Шартта қарастырылған ақша қаражатының ағымы негізгі сома мен пайызды төлеу ғана болып табылатындығын бағалау

Осы бағалау мақсатында «негізгі сома» қаржылық активті бастапқы таныған кезде оның әділ құны деп анықталады. «Пайыздар» ақшаның уақытша құны үшін, белгілі бір уақыт кезеңі ішінде өтелмей қалған негізгі сомаға қатысты несие тәуекел үшін және басқа несие беруге байланысты өзге де негізгі тәуекелдер мен шығасылар үшін (мысалы, өтімділік тәуекелі және әкімшілік шығасылар), сондай-ақ пайда маржасы үшін өтеу ретінде анықталады.

Шартта қарастырылған ақша ағымы негізгі соманың және негізгі соманың өтелмеген бөлігіндегі пайыздың («SPPI критерийі») ғана төлемі болып табылатындығын бағалаған кезде Топ қаржы құралының шарттағы жағдайларын талдайды. Бұл қаржылық актив бойынша шарттың талаптарында шарт бойынша ақша қаражатының мерзімін немесе оның сомасын қаржылық активті талданатын талаптарды қанағаттандыра алмайтындай етіп өзгерте алатын қандай да бір талаптың қарастырылған екендігін бағалауды қамтиды. Бағалау жүргізген кезде Топ келесілерді назарына алады:

- ақша қаражаты ағымының мерзімін немесе сомасын өзгерте алатын шартты жағдайлар;
- тұтқа нәтижесі бар жағдай (левередж);
- мерзімінен бұрын өтеу және қызмет ету мерзімін пролонгациялау туралы жағдайлар;
- келісілген активтерден ақша ағымдары бойынша Топтың талаптарын шектейтін шарттар (мысалға, регресс құқығы жоқ қаржылық активтері);
- ақшаның уақытша құны үшін өтемнің өзгеруіне әкелетін шарттар – мысалы, мерзімдік негізде пайыздық мөлшерлемелерде қайта қарау.

Әсерді бағалау

9 ХҚЕС (IFRS) қолдану қажеттілігінен уақытша босатуды қолданатын сақтандырушыларға қатысты қосымша ақпаратты ашуды дайындау мақсаттары үшін 4 ХҚЕС (IFRS) сәйкес талап етілетін қосымша ақпараттарды ашуға дайындау мақсатында Топ SPPI критерийіне сәйкестігін бағалауды орындады. Жүргізілген бағалау негізінде SPPI критерийі пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын барлық борыштық қаржы активтері үшін орындалады. Топ осы қаржы активтерін басқару үшін пайдаланылатын бизнес-модельдерді бағалауды орындамады.

Әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтерінің несие сапасын талдау тиісті ескертпелерде келтірілген. Алдын ала бағалау негізінде Топ сыныптауға қойылатын жаңа талаптар оның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етеді деп санамайды.

(ii) Құнсыздану – қаржы активтері және шарт бойынша активтер

9 ХҚЕС (IFRS) 39 ХҚЕС (IAS) пайдаланылатын "келтірілген шығындар" моделін болашаққа бағдарланған "күтілетін кредиттік залалдар" моделіне ауыстырады. Құнсызданудың жаңа моделін қолдану Топтан олардың туындау ықтималдығы бойынша өлшеу жолымен айқындалатын күтілетін несие шығындарға экономикалық факторлардың өзгеруі қандай әсер ететініне қатысты елеулі кәсіби пайымдауларды талап етеді.

Құнсыздануды бағалаудың жаңа моделі үлестік құралдарға және шарт бойынша активтерге инвестицияларды қоспағанда, өзге жиынтық кіріс арқылы көнертілген құны бойынша немесе әділ құны бойынша бағаланатын қаржы активтеріне қатысты қолданылатын болады. Сақтандыру бойынша дебиторлық берешек құнсыздануды бағалауға қатысты 9 ХҚЕС (IFRS) талаптарын қолдану саласына жатпайды.

9 ХҚЕС (IFRS) сәйкес шығындар бойынша бағалау резервтері мынадай тәсілдердің бірімен бағаланатын болады:

- *12 айлық күтілетін кредиттік залалдар негізінде.* Бұл есепті күннен кейін 12 ай ішіндегі ықтимал дефолт оқиғаларының нәтижесінде пайда болатын күтілетін кредиттік залалдар; және
- *барлық мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар негізінде.* Бұл қаржы құралының барлық әрекет ету мерзімі ішінде ықтимал дефолт оқиғаларының нәтижесінде пайда болатын күтілетін кредиттік залалдар.

Егер қаржы активі бойынша несие тәуекел есепті күнге бастапқы тану сәтінен бастап айтарлықтай жоғарыласа, барлық мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдарды бағалау қолданылады, ал егер бұл болмаса 12 айлық күтілетін кредиттік залалдарды бағалау қолданылады. Ұйым, егер есепті күнге активтің төмен несие тәуекелі болса, қаржы активіне тән несие тәуекел айтарлықтай көтерілмегенін анықтай алады. Алайда барлық мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдарды бағалау сауда дебиторлық берешекке және қаржыландырудың елеулі құрамдас бөлігі жоқ шарт бойынша активтерге қатысты әрқашан қолданылады.

9 ХҚЕС (IFRS) талаптары құнсыздану бөлігінде күрделі болып табылады және кәсіби пайымдаулар мен жорамалдарды, әсіресе төменде жан-жақты талқыланатын мынадай салаларда пайдалануды талап етеді:

- қаржы құралы бойынша несие тәуекелдің бастапқы танылу сәтінен бастап айтарлықтай жоғарылауы орын ала ма; сондай-ақ
- күтілетін кредиттік залалдарды бағалауға болжамды ақпаратты қосу.

Әсерді бағалау

Топ 9 ХҚЕС (IFRS) сәйкес активтердің құнсыздануын бағалаудың жаңа моделін қолдану құнсызданудан болған шығындардың ұлғаюына, сондай-ақ олардың көп құбылмалылығына әкеледі деп санайды.

Алдын ала бағалау негізінде Топ құнсыздануды есептеуге қойылатын жаңа талаптар оның шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етеді деп санамайды.

(iii) Сыныптау – қаржылық міндеттемелер

9 ХҚЕС (IFRS) қаржылық міндеттемелерді жіктеуге қатысты 39 ХҚЕС (IAS) қолданыстағы талаптарды елеулі дәрежеде сақтайды.

Сонымен бірге 39 ХҚЕС (IAS) сәйкес Топтың өз қалауы бойынша пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын ретінде жіктелген міндеттемелердің әділ құнының барлық өзгерістері пайда немесе шығын құрамында танылады, ал 9 ХҚЕС (IFRS) сәйкес бұл өзгерістер жалпы жағдайда мынадай тәртіппен танылады:

- осы міндеттеме бойынша несие тәуекелдің өзгеруіне байланысты қаржылық міндеттеменің әділ құнының өзгеруінің бір бөлігі өзге жиынтық кіріс құрамында ұсынылады; және
- әділ құн өзгеруінің қалған бөлігі пайда немесе залал құрамында ұсынылады.

Топ пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қандай да бір міндеттемелерді өз қалауы бойынша жіктемеді және осылай жасауға ниеті жоқ. Топтың бағалауы 9 ҚЕХС (IFRS) бастапқы қолдану күніне қаржылық міндеттемелерді сыныптауға қатысты елеулі ықпал етуді анықтаған жоқ.

(iv) Ақпараттарды ашу

9 ХҚЕС (IFRS) сәйкес хеджирлеуді, несие тәуекелді және күтілетін несие шығындарды есепке алуға қатысты ақпаратты жан-жақты жаңа ашуды талап етіледі. Топтың бағалауы ағымдағы процестер негізінде деректердегі олқылықтарды анықтау мақсатында талдауды қамтыды және қазір компания қажетті деректерді жинау үшін қажет болатын жүйелер мен бақылау құралдарына өзгерістер енгізу процесінде тұр.

(v) Жаңа стандартқа көшу

9 ХҚЕС (IFRS) қолдану нәтижесінде есеп саясатындағы өзгерістер жалпы жағдайда, төменде көрсетілген жағдайларды қоспағанда, ретроспективті түрде қолданылатын болады.

Топ қаржы құралдарын сыныптаудағы және бағалаудағы (құнсыздануды қоса алғанда) өзгерістер бөлігінде өткен кезеңдердегі салыстырмалы деректерді қайта есептемеуге мүмкіндік беретін босатуды пайдаланады. 9 ХҚЕС (IFRS) сәйкес құралдардың бұрынғы баланстық құны мен олардың баланстық құны арасындағы айырма жалпы жағдайда 2023 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша бөлінбеген пайда мен меншікті капитал резервтерінің кіріс сальдосы құрамында танылатын болады. Келесі бағалар бастапқы қолдану мерзіміндегі фактілер мен жағдайларға қарай жасалуы тиіс:

- Қаржы активі ұстап тұратын бизнес-модельді анықтау.
- Топтың қалауы бойынша сыныптау және кейбір қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағалау санатына бұрынғы сыныптамасының күшін жою.
- Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағалау санатына үлестік құралдарға инвестициялар саудасына арналмаған кейбір Топтың қарауы бойынша жіктеу.

Өзге стандарттар

Стандарттарға келесі түзетулер және түсініктемелер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне елеулі әсер етпейді.

- *Ауыртпалықты шарттар-шартты орындауға арналған шығындар (37 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер);*
- *Бір мәміленің (12 ХҚЕС (IAS) түзетулер) салдарынан туындайтын активтер мен міндеттемелерге жататын кейінге қалдырылған салық;*
- *2021 жылғы 30 маусымнан кейінгі кезеңдерге әсер ететін COVID-19 пандемиясымен байланысты жалға беру бойынша жеңілдіктер (16 ХҚЕС-ке (IFRS) түзету);*
- *ХҚЕС жыл сайынғы жетілдіру, 2018-2020 жылдар кезеңі - түрлі стандарттар;*
- *Негізгі құралдар: мақсаты бойынша пайдаланғанға дейінгі түсімдер (16 ХҚЕС (IAS) "Негізгі құралдар" түзетулер);*
- *Қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне сілтемелер (3 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер);*
- *Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді ретінде жіктеу (1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер);*
- *Есеп саясатын ашу (1 ХҚЕС (IAS) және ХҚЕС бойынша 2-практикалық ұсынымдарға түзетулер);*
- *Бухгалтерлік бағалауды айқындау (8 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер).*

4 Сақтандыру тәуекелдерін басқару

Осы бөлімде Топтың сақтандыру тәуекелдері және тәуекелдерді басқару тәсілі туралы жалпылама ақпарат берілген.

(а) Тәуекелді басқару мақсаттары және сақтандыру тәуекелін азайту саясаты

Топтың сақтандыру тәуекелін басқару қызметтің маңызды аспектісі болып табылады. Топ сақтандыру шарттары бойынша төлемдердің соңғы шамасы не оларды жүзеге асыру уақыты әртүрлі факторлардың – кінә қою жиілігінің, кінә қою мөлшерінің, реттеудің ұзақ кезеңі бар кінә қоюлардың дамуының әсері салдарынан Топ жүргізген бағалардан айтарлықтай ерекшеленуі мүмкін екендігіне байланысты сақтандыру тәуекеліне ұшырайды. Топ сақтандырудың түрлері арасында әртараптандыру, бизнес түрлері бойынша сақтандыру портфелі бойынша шығындарды бақылау үшін андеррайтинг рәсімдерін қолдану, сондай-ақ меншікті ұстап қалудағы тәуекелдің белгіленген көлемінен асатын мөлшерде шығындардың туындау тәуекелін азайту үшін қайта сақтандыруды пайдалану арқылы сақтандыру тәуекелін бақылауды жүзеге асырады.

(б) Сақтандыру шарттарының талаптары және өтелетін тәуекелдердің сипаты

Төменде сақтандыру шарттарына байланысты туындайтын ақша қаражатының болашақ қозғалысының сомасына, мерзіміне және белгісіздігіне елеулі әсер ететін сақтандыру шарттарының талаптары көрсетілген. Бұдан басқа, төмендегі сипаттама Топтың негізгі өнімдері және Топ тиісті тәуекелдерді басқаратын тәсілдер туралы түсінік береді.

(і) Сақтандыру шарттары – жұмыс берушінің жауапкершілігі

Өнімнің ерекшеліктері

Қызметкерді жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандырудың мақсаты еңбек (қызметтік) міндеттерін атқару кезінде өмірі мен денсаулығына зиян келтірілген қызметкерлердің мүліктік мүдделерін қорғауды сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру арқылы қамтамасыз ету болып табылады.

Осы өнім бойынша кіріс сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша сыйақылардан, наразылықтарды жабуға төленген сомаларды және Топ шеккен шығындарды шегере отырып түседі. Қайтыс болған немесе оның денсаулығына залал келтірілген жағдайда қызметкерге төленуге жататын сома Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес тіркелген болып табылады. Жалпы, жұмыс берушінің жауапкершілігі ұзақ мерзім аяқталған жауапкершілік ретінде қарастырылады, өйткені шағымдарды аяқтау және реттеу үшін салыстырмалы ұзақ уақыт кезеңін қамтиды.

Тәуекелдерді басқару

Осы өніммен байланысты негізгі тәуекелдер ықтимал шығындардың ықтималды сипаты, сақтандыру міндеттемелерінің сомасы мен уақытының белгісіздігі, қолданыстағы заңнаманың өзгеруі және сақтандыру қызметіне тән басқа да тәуекелдер сияқты сақтандыру қызметінің тәуекелдері болып табылады. Мәлімделген залалдардың бағалау мөлшері мынадай ақпарат негізінде есептеледі:

- қызметкер тұрақты еңбекке жарамсыздық болған жағдайда:
 - өтелуге алынған орташа жалақының (табыстың) шамасы;
 - төлем кезеңі - медициналық сараптама комиссиясы белгілеген физикалық еңбекке жарамсыздық кезеңі (ол өмір бойы еңбекке жарамсыздығы бойынша жәрдемақы болған жағдайда бірнеше жылды құрауы мүмкін);
 - еңбек ету қабілетінен айырылған жағдайда тағайындалған әлеуметтік төлемнің мөлшері;
 - қызметкердің жазатайым жағдайдағы кінәсінің дәрежесі.

- қайтыс болған жағдайда:
 - жерлеу шығындары;
 - Қазақстан Республикасының заңнамасының талаптарына сәйкес залалға өтемақы алуға құқығы бар тұлғалар саны;
 - Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес залал үшін өтемақы алуға құқығы бар адамдардың жасы;
 - өтеуге алынған орташа айлық жалақының (кірістің) шамасы;
 - сақтандыру төлемдерінің кезеңі.

Сақтандыру тәуекелін басқару негізінен баға белгілеу, өнімдердің дизайны, андеррайтинг және төлемдерді басқару арқылы жүзеге асырылады. Осылайша, Топ өз қызметін жүзеге асыратын жалпы экономикалық және коммерциялық жағдайдағы өзгерістерге мониторинг жүргізіп, жауап береді.

(ii) Сақтандыру шарттары – Мүлік

Өнімнің ерекшеліктері

Мүлікті сақтандыру сақтанушыны оның материалдық меншігіне келтірілуі мүмкін шығыннан немесе залалдан және осы залалдан туындаған қызметті тоқтата тұрудан қандай да бір шектеулермен немесе кеңейтулермен қорғайды.

Гимараттарға немесе ондағы мүлікке зиян келтіру жөніндегі наразылықтың себебі болып табылатын жағдай әдетте кенеттен (мысалы, өрт немесе тонау сияқты) болады және оның себебі оңай анықталады. Осылайша, шағым уақтылы ұсынылады және кідіріссіз реттелуі мүмкін. Сондықтан мүлікті сақтандыру талап-арыздың түпкілікті құнын анықтау көп уақыт алған жағдайда ұзақ мерзімді жауапкершілікпен салыстырғанда аяқталу мерзімі қысқа жауапкершілік ретінде сыныпталады.

Тәуекелдерді басқару

Осы өнімге байланысты негізгі тәуекел андеррайтинг, бәсекелестік және сақтандыру өтемдерін төлеу тәуекелі болып табылады. Сақтандыру қызметі андеррайтингінің тәуекелі Топтың әртүрлі сақтандыру меншігіне сәйкес келетін сақтандыру сыйақыларын есептемейтіні болып табылады. Жеке мүлікті сақтандыруға қатысты тәуекел профилі ұқсас саны көп мүлік күтілуде. Алайда, бұл коммерциялық қызметке тән емес. Коммерциялық мүліктің көп бөлігі үшін ұсыныстар орналасқан жердің бірегей комбинациясынан, қызмет түрінен және жергілікті жерлердегі қауіпсіздік шараларынан тұратын болады. Тәуекелмен мөлшерлелетін осы сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақысын есептеу субъективті және тәуекелді болып саналады.

Топ бәсекелестік жағдайында қызметті жүзеге асырады, демек, сақтандыру шарттары бойынша сыйақыларды шығындардың жеке тәжірибесі негізінде емес, бәсекелестердің баға белгілеу стратегияларын ескере отырып, керісінше белгілейтін тәуекелге ұшырайды.

Мүлікті сақтандыру Сақтанушының жалған немесе жарамсыз талаптар беретіндігіне немесе келтірілген шығынның мәлімделген сомасын жоғарылатуына тәуекелге ұшырайды. Бұл айтарлықтай дәрежеде экономикалық жағдайдың неге мүліктік портфельдің пайдалылығымен ара қатынасын орнататынын түсіндіреді. Сақтандыру тәуекелі негізінен баға белгілеу, халықаралық стандарттарға сәйкес мүлікті тәуелсіз бағалау, өнім дизайны, тәуекелді таңдау және қайта сақтандыру арқылы басқарылады. Осылайша, Топ өз қызметін жүзеге асыратын жалпы экономикалық және коммерциялық жағдайлардағы өзгерістерге мониторинг жүргізіп, жауап береді.

Сақтандыру процесі шеңберінде тәуекелдің шоғырлануы Топтың міндеттемелеріне елеулі дәрежеде әсер етуі мүмкін нақты жағдай немесе жағдайлар сериясы болған кезде туындауы мүмкін. Мұндай шоғырлану сақтандырудың жалғыз шартына немесе байланысты сақтандыру шарттарының санының аздығына байланысты туындауы мүмкін және елеулі міндеттемелер туындауы мүмкін жағдайларға жатады.

(iii) Сақтандыру шарттары – залал келтіргенін үшін азаматтық жауапкершілік

Өнімнің ерекшелігі

Топ Қазақстан Республикасында сақтандырудың міндетті және ерікті түрі бойынша зиян келтіргені үшін азаматтық жауапкершілікті сақтандыруды жүзеге асырады. Осы сақтандыру шарттарына сәйкес сақтандырушылар үшінші тұлғалардың өміріне, денсаулығына және (немесе) мүлкіне келтірілген дене жарақаты, зиян үшін төленген кез келген ақшалай өтемақы үшін өтем алады. Жалпы, зиян келтіргені үшін жауапкершілік ұзақ мерзім аяқталған жауапкершілік ретінде қарастырылады, өйткені жазатайым оқиға болған белгілі бір жылдың талаптарын аяқтау және реттеу үшін салыстырмалы ұзақ уақыт кезеңін қамтиды.

Тәуекелдерді басқару

Осы өніммен байланысты негізгі тәуекелдер андеррайтинг тәуекелі, бәсекелестікті арттыру тәуекелі және шығындарды дұрыс бағалау тәуекелі болып табылады. Тәуекелмен мөлшерлелетін осы сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақысын есептеу субъективті және, демек, тәуекелді болып саналады. Сақтандыру тәуекелі негізінен орынды баға белгілеу, өнімнің дизайны, инвестициялық стратегияға сәйкес келетін тәуекелді таңдау, рейтинг және қайта сақтандыру арқылы басқарылады. Осылайша, Топ өз қызметін жүзеге асыратын жалпы экономикалық және коммерциялық жағдайлардағы өзгерістерге мониторинг жүргізіп, жауап береді.

(iv) Сақтандыру шарттары – Жазатайым оқиғалардан сақтандыру

Өнімнің ерекшеліктері

Жазатайым оқиғадан сақтандырудың мақсаты жазатайым оқиғалардың басталуына және өмірі мен денсаулығына зиян келтірілуіне байланысты сақтанушылардың мүлдік мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету болып табылады. Осы өнім бойынша кіріс сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша сыйақылардан, наразылықтарды жабуға төленген сомаларды және Топ шеккен шығындарды шегере отырып түседі. Қайтыс болған, мүгедектік белгіленген немесе денсаулыққа залал келтірілген жағдайда сақтанушыға төлеуге жататын сома тіркелген болып табылады.

Сақтандыру жағдайлары бірінші, екінші, үшінші топ мүгедектігі және жазатайым оқиға салдарынан қайтыс болу болып табылады. Сақтандырушы жауапты болмайтын сақтандыру оқиғаларынан бірқатар ерекшеліктер бар, мұндай ерекшеліктердің қатарында кәсіби ауруды қоса алғанда, кез келген аурудан мүгедектік немесе өлім бар.

Тәуекелдерді басқару

Сақтандырудың осы түрімен байланысты негізгі тәуекелдер андеррайтинг және бәсекелестік тәуекелі болып табылады.

Сақтандыру қызметі андеррайтингінің тәуекелі дұрыс емес тарифтік мөлшерлемелерді пайдалану (төмендетілген тарифтер – шығындарға әкелуі мүмкін, жоғарылған тарифтер бизнесті жоғалтуға әкеп соғуы мүмкін) және антиселекция мүмкіндігі болып табылады. Осы тәуекелдерді болдырмау үшін Топ әлеуетті клиенттерді өлім-жітімге (жазатайым оқиғаға) қатысты біртекті компанияға бөледі және осы бөлшектеуге сәйкес шешімдер қабылдайды. Тарифтерді анықтау және сақтандыруға қабылдау туралы шешім қабылдау кезінде мынадай факторлар ескеріледі: сақтандырылған адамның қызметінің түрі, жасы, қауіпті қызығушылығы, шарт жасалғанға дейін жарақаттың болуы, көліктің болуы, ЖҚЕ бұзылуының саны және т.б. осындай ақпаратты талдау жоғары жарақат алған адамдарды ажыратуға мүмкіндік береді. Топ бәсекелестік жағдайында қызметті жүзеге асырады, демек, сақтандыру шарттары бойынша сыйақыларды шығындарды көтерудің жеке тәжірибесі негізінде емес, бәсекелестердің баға белгілеу стратегияларын ескере отырып, ең алдымен белгілейтін тәуекелге ұшырайды.

Сақтандыру тәуекелін басқару негізінен баға белгілеу, өнімдердің дизайны, андеррайтинг және төлемдерді басқару арқылы жүзеге асырылады. Осылайша, Топ өз қызметін жүзеге асыратын жалпы экономикалық және коммерциялық жағдайдағы өзгерістерге мониторинг жүргізіп, жауап береді.

(v) Сақтандыру шарттары – Өмірді сақтандыру

Өнімнің ерекшеліктері

Өмірді сақтандырудың мақсаты қайтыс болуына байланысты сақтандырылған адамның мүлдіктік мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету болып табылады. Осы өнім бойынша кіріс шығындарды реттеуге, сондай-ақ агенттік сыйақыны төлеуге топ шеккен кінә қоюлар мен шығындарды жабуға төленген соманы шегере отырып, сақтандыру бойынша сыйақыдан түседі. Қайтыс болған жағдайда сақтанушыға төлеуге жататын сома тіркелген болып табылады.

Жазатайым оқиға салдарынан қайтыс болуды қоспағанда, кез келген себеп бойынша өлім сақтандыру жағдайы болып табылады. Сақтандырушы жауап бермейтін сақтандыру оқиғаларынан бірқатар ерекшеліктер бар. Мысалы, егер сақтандыру жағдайы ядролық жарылыстың, радиацияның немесе радиоактивтік зақымданудың, әскери іс-қимылдардың, сақтандырылған адамның өз денсаулығына қасақана (қасақана) зиян келтірудің, індетті, оның ішінде COVID-19 коронавирустық инфекциясын тудырған аурудың және басқа да зардаптардың салдарынан тікелей немесе жанама сақтандыру қорғанысының қолданылу кезеңінде басталған болса, сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асырудан босатылады.

Тәуекелдерді басқару

Сақтандырудың осы түрімен байланысты негізгі тәуекел андеррайтинг және бәсекелестік тәуекелі болып табылады. Сақтандыру қызметі андеррайтингінің тәуекелі дұрыс емес тарифтік ставкаларды (төмендетілген тарифтер бизнесті жоғалтуға әкеп соққан шығындарға әкелуі мүмкін) пайдалану және антиселекция мүмкіндігі болып табылады. Осы тәуекелдерді болдырмау үшін, топ әлеуетті клиенттерді өлім-жітімге қатысты біртекті бөлуге бөледі және осы бөлшектеуге сәйкес шешімдер қабылдайды. Өлім - жітім деңгейі шарт түріне сәйкес ел және сала бойынша статистикалық деректерге негізделген. Тарифтерді анықтау және сақтандыруға қабылдау туралы шешім қабылдау кезінде мынадай факторлар ескеріледі: сақтандырылған адамның қызмет түрі, жасы, қауіпті қызығушылығы, шарт жасалғанға дейін жарақаттың болуы, көліктің болуы, ЖҚЕ бұзылуының саны және т. б. осындай ақпаратты талдау жоғары тәуекелге ұшыраған адамдарды алып тастауға мүмкіндік береді.

Топ қызметін қатаң бәсекелестік жағдайында жүзеге асырады және тиісінше, шығындарды көтерудің жеке тәжірибесі негізінде емес, бәсекелестердің баға белгілеу стратегиясын ескере отырып, сақтандыру шарттары бойынша сыйақыларды белгілейтін тәуекелге ұшырайды.

(vi) Сақтандыру шарты – Зейнетақы аннуитеті

Өнімнің ерекшеліктері

Сақтанушы (зейнетақы төлемдерін алушы) зейнетақы жинақтарының сомасын топқа аударатын сақтандыру шарты. Сақтандыру тобы сақтанушының (зейнетақы төлемдерін алушының) және (немесе) сақтандырылған тұлғалардың пайдасына өмір бойы немесе белгілі бір уақыт кезеңі ішінде мерзімдік (ай сайынғы негізде) төлемдерді жүзеге асыруға міндеттенеді. Зейнетақы аннуитеті ұзақ мерзімді өнім болып табылатындықтан, Топ табысты бір мезгілде алынған сыйлықақыны сақтандыру тарифін есептеу кезіндегіден жоғары табыстылығы бар бағалы қағаздарға орналастыру есебінен қалыптастырады және төлемдер аннуитеттің қолданылу мерзімі ішінде ай сайын жүзеге асырылады. Сонымен қатар, аннуитет қайтыс болған жағдайда, кепілдендірілген төлемдерді қоспағанда, зейнетақы жинақтарының (қалыптастырылған резерв) қалдығы топтың кірісіне өтеді, бұл төлемдер болған кезде топ кепілдендірілген төлемдер мерзімінің соңына дейін резервті қалыптастырады және аннуитеттің мұрагерлеріне одан әрі төлейді, қалған резерв топтың пайдасына өтеді.

Зейнетақы аннуитеті шартының түрлері:

- өмір бойы кепілдік берілген төлем кезеңінсіз;
- төлемдер сақтанушының өмір бойы ай сайын жүзеге асырылады;
- Сақтанушы қайтыс болған жағдайда төлемдер мұрагерлердің болуына немесе жинақ сомасының қалдығына қарамастан тоқтатылады.

- кепілдендірілген төлем кезеңімен өмір бойы:
 - төлемдер сақтанушының өмір бойы ай сайын жүзеге асырылады;
 - Сақтанушы қайтыс болған жағдайда, сақтанушы оларды толық көлемде алмаса, не тірі кезінде алмаған жағдайда төленбеген кепілді сақтандыру төлемдерін зейнетақы аннуитеті шартында көрсетілген тұлға алады.

Зейнетақы аннуитеті шарты "Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы" заң шеңберінде жасалады. Шарттың үлгілік нысаны Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының "зейнетақы аннуитетінің үлгілік шартын бекіту, зейнетақы аннуитеті шарты бойынша сақтандыру ұйымынан сақтандыру сыйлықақысын және сақтандыру төлемін есептеу әдістемесін, сақтандыру ұйымының жасалатын зейнетақы аннуитеті шарттары бойынша істі жүргізуге арналған шығыстарының жол берілетін деңгейін, сондай-ақ сақтандыру төлемін индекстеу мөлшерлемесін белгілеу туралы" 2015 жылғы 20 қазандағы № 194 қаулысымен белгіленген.

Тәуекелдерді басқару

Негізгі тәуекелдер өлім кестелерінің өзгеруі нәтижесінде туындайды. Өлім-жітім ставкалары уәкілетті орган бекіткен өлім-жітім кестелеріне негізделген. Егер өлім мен түрдің ықтималдығы азаятын/ұлғаятын болса, онда бұл аннуитеттік сақтандыру шарты бойынша міндеттемелердің ұлғаюына/азаюына алып келуі мүмкін.

Пайыздық мөлшерлемелерді бағалау нарықтық мөлшерлемелер негізінде айқындалады және осылайша нарықтық мөлшерлемелердегі өзгерістер резервтер мөлшеріне әсер етеді. Топ аннуитет шарттары бойынша алынған сыйлықақыны шарт бойынша төлемдерді индекстеу мөлшерлемелерінен жоғары сыйақы мөлшерлемесімен мемлекеттік бағалы қағаздарға орналастыру арқылы осы тәуекелді басқарады.

Сондай-ақ топ тұрақты мониторинг жүргізеді және өз қызметін жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының заңнамасындағы, жалпы экономикалық және коммерциялық шарттардағы өзгерістерге әрекет етеді және қажет болған жағдайда аннуитет шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақысын есептеу үшін пайдаланылатын көрсеткіштерге түзетулер енгізеді.

(в) Сақтандыру тәуекелдерін шоғырландыру

Топ тап болатын сақтандыру тәуекелінің негізгі аспектісі сақтандыру тәуекелінің шоғырлану дәрежесі болып табылады, ол белгілі бір жағдай немесе оқиғалар сериясы Топтың міндеттемелеріне елеулі дәрежеде әсер етуі мүмкін. Мұндай шоғырлану сақтандырудың жалғыз шартына немесе сақтандыру шарттарының аз болуына байланысты туындауы мүмкін және елеулі міндеттемелер туындауы мүмкін жағдайларға жатады.

Сақтандыру тәуекелін шоғырландырудың маңызды аспектісі - ол шарттардың жеке кластар немесе сериялардың белгілі бір саны шеңберінде тәуекелдерді жинақтау нәтижесінде туындауы мүмкін. Тәуекелдің шоғырлануы зиян ауырлығының жоғары дәрежесі бар оқиғалар, сондай-ақ табиғи апаттар сияқты туындау жиілігі төмен оқиғалар нәтижесінде және андеррайтинг белгілі бір географиялық жағдай немесе демографиялық үрдіс сияқты белгілі бір топпен шектелетін жағдайларда туындауы мүмкін.

Топтың осы тәуекелдерді басқарудың негізгі әдістері екі есе. Біріншіден, тәуекел тиісті андеррайтинг арқылы басқарылады. Егер күтілетін пайда қабылданатын тәуекелдерге сәйкес келмесе, андеррайтерлерге тәуекелдерді сақтандыруға рұқсат етілмейді. Екіншіден, тәуекел қайта сақтандыруды пайдалану жолымен басқарылады. Топ міндеттемелер мен мүлікті сақтандыру жөніндегі қызметтің әртүрлі санаттары үшін қайта сақтандыру бойынша өтеуді сатып алады. Топ тұрақты негізде қайта сақтандыру бағдарламасына байланысты шығындар мен пайданы бағалайды.

(г) Тәуекелге жалпы жиынтық бейімділік

Топ тәуекел шоғырлануына қатысты қабылдауға дайын тәуекелге жалпы жиынтық бейімділігін белгілейді. Ол тәуекелді бағалау кезінде де, Топ ұшырайтын негізгі жиынтық тәуекелдерді көрсететін есептерді зерделеу жолымен ай сайынғы негізде де осы бейімділікке бақылауды жүзеге асырады.

Топ қайта сақтандыру және Топ ұшырайтын таза әсер бойынша бағдарламалардың тиімділігін өлшеу мақсатында жиынтық тәуекелдерге бақылау жүргізу үшін модельдеудің бірнеше құралдарын пайдаланады.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ қолданыстағы 1,395,721 сақтандыру шартын алды (2020 жылғы 31 желтоқсанға: 1,098,900 сақтандыру шарты).

(i) **Қызметтің әр түрлі бағыттарының тәуекеліне ұшырауы**

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі белгіленген шоғырлану былайша ұсынылды:

Сақтандыру түрі	Жалпы сақтандыру сомасы	Қайта сақтандыру сомасы	Меншікті ұстау (қайта сақтандырудан кейін)
	мың теңге	мың теңге	мың теңге
Мүлік – ерікті	3,585,421,089	(726,200,283)	2,859,220,806
Азаматтық жауапкершілік – ерікті	418,444,165	(23,786,454)	394,657,711
Автокөлікті сақтандыру – ерікті	280,470,675	-	280,470,675
Жазатайым оқиғалардан – ерікті	343,354,722	-	343,354,722
Автокөлік құралдары иелерінің азаматтық жауапкершілігі – ерікті	46,279,804	-	46,279,804
Су жолы көлігі иелерінің азаматтық жауапкершілігі – ерікті	1,155,008,000	(1,144,942,125)	10,065,875
Медициналық сақтандыру – ерікті	49,285,414	-	49,285,414
Әуе жолы көлігі иелерінің азаматтық жауапкершілігі – ерікті	707,720,875	(679,830,865)	27,890,010
Жүктер – ерікті	149,123,754	(52,739,435)	96,384,319
Су жолы көлігі – ерікті	10,748,437	-	10,748,437
Әуе жолы көлігі – ерікті	171,439,869	(96,643,570)	74,796,299
Өмірді сақтандыру – ерікті	19,267,386	-	19,267,386
Өзге де ерікті сақтандырулар	183,646,603	(1,557,485)	182,089,118
Жолаушылар алдындағы тасымалдаушының азаматтық жауапкершілігі – міндетті	3,021,625,026	-	3,021,625,026
Жұмыс берушінің жауапкершілігі – міндетті	964,884,189	-	964,884,189
Өзге міндетті сақтандырулар	71,045,513	-	71,045,513
Барлығы	11,177,765,521	(2,725,700,217)	8,452,065,304

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі белгіленген шоғырлану былайша берілген:

Сақтандыру түрі	Жалпы сақтандыру сомасы	Қайта сақтандыру сомасы	Меншікті ұстау (қайта сақтандырудан кейін)
	мың теңге	мың теңге	мың теңге
Мүлік – ерікті	3,381,800,706	(730,742,192)	2,651,058,514
Азаматтық жауапкершілік – ерікті	436,718,159	(56,378,235)	380,339,924
Автокөлікті сақтандыру – ерікті	288,378,428	-	288,378,428
Жазатайым оқиғалардан – ерікті	310,740,852	-	310,740,852
Автокөлік құралдары иелерінің азаматтық жауапкершілігі – ерікті	179,768,872	-	179,768,872
Су жолы көлігі иелерінің азаматтық жауапкершілігі – ерікті	1,962,790,000	(1,907,029,964)	55,760,036
Медициналық сақтандыру – ерікті	49,978,065	-	49,978,065
Әуе жолы көлігі иелерінің азаматтық жауапкершілігі – ерікті	69,506,545	-	69,506,545
Жүктер – ерікті	27,549,381	(5,779,441)	21,769,940
Су жолы көлігі – ерікті	17,766,201	-	17,766,201
Әуе жолы көлігі – ерікті	42,745,836	-	42,745,836
Өмірді сақтандыру – ерікті	105,534,987	-	105,534,987
Өзге де ерікті сақтандырулар	167,241,894	-	167,241,894
Жолаушылар алдындағы тасымалдаушының азаматтық жауапкершілігі – міндетті	2,894,953,110	-	2,894,953,110
Жұмыс берушінің жауапкершілігі – міндетті	864,800,443	-	864,800,443
Өзге міндетті сақтандырулар	58,999,934	-	58,999,934
Барлығы	10,859,273,413	(2,699,929,832)	8,159,343,581

(ii) Елдердегі тәуекелдердің әсеріне ұшырауы

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ Қазақстан Республикасынан басқа келесі елдерде тәуекелдерге тап болады:

Ел	Жалпы сақтандыру сомасы мың теңге	Қайта сақтандыру сомасы мың теңге	Меншікті ұстау (қайта сақтандырудан кейін) мың теңге
Америка Құрама Штаттары	382,199,301	-	382,199,301
Үндістан	143,007,443	-	143,007,443
Ұлыбритания	167,190,105	-	167,190,105
Словения	82,338,989	-	82,338,989
Швейцария	58,777,801	-	58,777,801
Тайвань	80,942,370	-	80,942,370
Ресей	63,794,675	-	63,794,675
Бермуды	68,301,247	-	68,301,247
Сингапур	57,497,923	-	57,497,923
Түркия	7,601,500	-	7,601,500
Қытай	3,007,504	-	3,007,504
Өзбекстан	1,763,477	-	1,763,477
Басқа елдер	346,058,594	(10,526,530)	335,532,064
Жалпы тәуекелге тап болу (Қазақстаннан басқа)	1,462,480,929	(10,526,530)	1,451,954,399
Қазақстан	9,715,284,592	(2,715,173,687)	7,015,086,120
Барлығы	11,177,765,521	(2,725,700,217)	8,467,040,519

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ Қазақстан Республикасынан басқа келесі елдерде тәуекелдерге тап болады:

Ел	Жалпы сақтандыру сомасы мың теңге	Қайта сақтандыру сомасы мың теңге	Меншікті ұстау (қайта сақтандырудан кейін) мың теңге
Америка Құрама Штаттары	303,575,325	-	303,575,325
Үндістан	129,964,334	-	129,964,334
Ұлыбритания	104,645,583	-	104,645,583
Словения	91,704,074	-	91,704,074
Швейцария	60,901,993	-	60,901,993
Тайвань	60,687,944	-	60,687,944
Ресей	56,194,433	-	56,194,433
Бермуды	45,384,552	-	45,384,552
Сингапур	42,748,201	-	42,748,201
Түркия	5,739,300	-	5,739,300
Қытай	2,872,344	-	2,872,344
Өзбекстан	711,054	-	711,054
Басқа елдер	297,038,656	-	297,038,656
Жалпы тәуекелге тап болу (Қазақстаннан басқа)	1,202,167,793	-	1,202,167,793
Қазақстан	9,657,105,620	(2,699,929,832)	6,957,175,788
Барлығы	10,859,273,413	(2,699,929,832)	8,159,343,581

(iii) Апатты оқиғалар тәуекеліне ұшырау

Топтың елеулі шығынының ең үлкен ықтималдығы, мысалы, Алматыдағы жер сілкінісінің салдарынан болған шығын сияқты апатты оқиғалар нәтижесінде пайда болады. Топ дүлей апаттарды модельдеу әдістеріне және барынша ықтимал залалды моделдеуге ықпал ететін бағдарламалық қамтамасыз етуге (ХБЖ) ие емес. Алайда, Топ өзінің шығындарына баға берді, оның пікірінше, Алматыда орналасқан мүлікті сақтандырудың қолданыстағы шарттары бойынша жалпы жауапкершіліктің 10%-нан аспайтын болады.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі белгіленген шоғырлану былайша ұсынылды:

Апатты оқиғалар	Жалпы сақтандыру сомасы	Модельденген ХЖҚ (қайта сақтандыруға дейін)	Меншікті ұстау (қайта сақтандырудан кейін)
	мың теңге	мың теңге	мың теңге
Алматы қаласында Рихтер шкаласы бойынша 7 балдан жоғары жер сілкінісі	341,482,135	34,148,214	11,925,000

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі белгіленген шоғырлану:

Апатты оқиғалар	Жалпы сақтандыру сомасы	Модельденген ХЖҚ (қайта сақтандыруға дейін)	Меншікті ұстау (қайта сақтандырудан кейін)
	мың теңге	мың теңге	мың теңге
Алматы қаласында Рихтер шкаласы бойынша 7 балдан жоғары жер сілкінісі	400,365,451	36,023,289	10,897,130

(д) Залалдар тарихы

Топ сақтандыру шарттары бойынша резервтерді есептеу үшін статистикалық әдістерді пайдаланады. Жұмыс берушінің азаматтық жауапкершілігін қоспағанда, барлық сақтандыру шарттары бойынша талаптардың сомасы мен мерзіміне қатысты белгісіздік, әдетте бір жыл ішінде рұқсат етіледі.

Осы кесте өткен кезеңдерде төленбеген шығындарды бағалаудың жеткіліктілігіне тарихи шолу ұсынса да, осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті пайдаланушылар өткен кезеңдердің артық болуын немесе тапшылығын ағымдағы кезеңнің төленбеген залалдар балансына экстраполяциялау кезінде сақтықты сақтауы тиіс. Топ 2021 жылдың соңындағы жағдай бойынша жалпы жабылмаған шығындар дұрыс бағаланған деп санайды. Алайда, белгісіздік резервтерін қалыптастыру процесіне тән болғандықтан, осы бағалаулар сайып келгенде тепе-тең болады деген абсолюттік сенімділік жоқ.

Шығындардың дамуын талдау (брутто) - барлығы

мың теңге	Шығын болған жыл								
	2014 ж.	2015 ж.	2016 ж.	2017 ж.	2018 ж.	2019 ж.	2020 ж.	2021 ж.	Барлығы
Кумулятивтік шығынның бағалануы									
Жыл сонындағы залал	37,630,915	30,035,409	18,542,646	31,365,755	34,499,203	37,238,926	40,994,585	84,139,607	84,139,607
- бір жылдан кейін	40,275,797	26,323,879	17,720,010	39,127,306	33,737,387	34,898,874	29,307,000	-	29,307,000
- екі жылдан кейін	57,721,969	26,066,461	15,805,837	38,065,802	34,870,732	28,809,733	-	-	28,809,733
- үш жылдан кейін	57,465,863	24,118,674	13,979,245	38,251,901	32,188,600	-	-	-	32,188,600
- төрт жылдан кейін	49,662,875	22,414,597	13,931,040	37,348,153	-	-	-	-	37,348,153
- бес жылдан кейін	34,159,226	22,393,907	13,528,781	-	-	-	-	-	13,528,781
- алты жылдан кейін	35,304,632	22,229,369	-	-	-	-	-	-	22,229,369
- жеті жылдан кейін	35,010,666	-	-	-	-	-	-	-	35,010,666
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша кумулятивтік шығын бағасы	35,010,666	22,229,369	13,528,781	37,348,153	32,188,600	28,809,733	29,307,000	84,139,607	282,561,909
2021 жылдың 1 желтоқсанындағы жағдайы бойынша кумулятивтік төлемдер	(34,050,491)	(21,585,799)	(12,898,038)	(35,460,691)	(28,988,541)	(23,686,983)	(15,920,510)	(13,604,926)	(186,195,979)
2013 жылға дейін болған сақтандыру жағдайлары бойынша төленбеген шығындар бойынша міндеттемелердің барлығы	-	-	-	-	-	-	-	-	880,533
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдайы бойынша төленбеген шығындар бойынша міндеттемелердің барлығы	960,175	643,570	630,743	1,887,462	3,200,059	5,122,750	13,386,490	70,534,681	97,246,463

5 Сыйақылар

	Міндетті сақтандыру			Ерікті сақтандыру								
	Жұмыс берушінің жауапкершілігі	Көлік құралы иесінің жауапкершілігі	Басқа міндетті сақтандыру	Мүлікті сақтандыру	Медициналық сақтандыру	Өуе/су/автокөлігі	Жазатайым жағдайдан сақтандыру	Жалпы сақтандыру	Өмірді сақтандыру	Зейнетақы аннуитеті	Басқа ерікті сақтандыру	Барлығы
2021 ж. мың теңге	6,327,209	21,969,325	936,408	71,535,843	3,947,868	9,058,692	6,863,824	6,920,008	5,967,001	16,776,066	1,747,361	152,049,605
Есептелген сыйлықақылары, брутто												
Аққула сыйлықақылар бойынша резервтегі өзгеріс, брутто	(266,605)	(1,772,882)	2,468	(6,045,570)	25,863	405,701	(3,212,263)	(4,936,375)	-	-	(259,790)	(16,059,453)
Өтелген сақтандыру сыйақылары, брутто	6,060,604	20,196,443	938,876	65,490,273	3,973,731	9,464,393	3,651,561	1,983,633	5,967,001	16,776,066	1,487,571	135,990,152
Шегеру: Қайта сақтандырушыларға өткізілген сыйақыларын	-	-	-	(3,713,489)	-	(537,130)	-	(141,219)	-	-	(147,988)	(4,539,826)
Аққула сыйақылары брутто резервтерінің өзгеруіндегі қайта сақтандырушылардың үлесі	-	-	-	(170,807)	-	(13,000)	-	(8,055)	-	-	25,086	(166,776)
Қайта сақтандырушыларға берілген еңбегі өтелген сақтандыру сыйақылары	-	-	-	(3,884,296)	-	(550,130)	-	(149,274)	-	-	(122,902)	(4,706,602)
Еңбегі өтелген сақтандыру сыйақылары, нетто	6,060,604	20,196,443	938,876	61,605,977	3,973,731	8,914,263	3,651,561	1,834,359	5,967,001	16,776,066	1,364,669	131,283,550

2021 жыл ішінде есептелген сақтандыру сыйақылары, брутто 99,407,387 мың теңге көлемінде тікелей сақтандыру шарттары бойынша қабылданған сыйақыдан және 52,642,218 мың теңге мөлшерінде кіріс қайта сақтандыру шарттары бойынша қабылданған сыйақыдан (2020 жыл: 73,174,390 мың теңге және 43,851,242 мың теңге, тиісінше) тұрды.

	Міндетті сақтандыру			Ерікті сақтандыру								
	Жұмыс берушінің жауапкершілігі	Көлік құралы иесінің жауапкершілігі	Басқа міндетті сақтандыру	Әуе/су/автокөлігі	Медициналық сақтандыру	Мүлкіті сақтандыру	Жаза-тайым жағдайдан сақтандыру	Жалпы сақтандыру	Өмірді сақтандыру	Зейнетақы аннуитеті	Басқа ерікті сақтандыру	Барлығы
2020 ж. мың теңге	5,478,998	17,314,610	890,571	9,419,441	3,526,660	60,293,212	4,178,317	1,263,960	3,796,578	9,852,969	1,010,316	117,025,632
Есептелген сақтандыру сыйлықақылары, брутто	(656,976)	(2,920,891)	(33,340)	(845,291)	(26,433)	(4,948,390)	528,503	3,146,549	-	-	228,153	(5,528,116)
Аққұла сыйлықақылар бойынша резервтегі өзгеріс, брутто	4,822,022	14,393,719	857,231	8,574,150	3,500,227	55,344,822	4,706,820	4,410,509	3,796,578	9,852,969	1,238,469	111,497,516
Шегеру: Қайта сақтандырушыларға өткізілген сақтандыру сыйлықақыларын Аққұла сыйлықақылары брутто резервтерінің өзгеруіндегі қайта сақтандырушылардың үлесі	-	-	-	(58,083)	-	(181,208)	-	(22,051)	-	-	487	(260,855)
Қайта сақтандырушыларға берілген еңбегі өтелген сақтандыру сыйлықақылары Еңбегі өтелген сақтандыру сыйлықақылары, нетто	-	-	-	(241,354)	-	(4,168,706)	-	(209,118)	-	-	(9,475)	(4,628,653)
	4,822,022	14,393,719	857,231	8,332,796	3,500,227	51,176,116	4,706,820	4,201,391	3,796,578	9,852,969	1,228,994	106,868,863

6 Орын алмаған шығындар резервіндегі өзгерістерді қоса алғанда, келтірілген кінәраттар

	Міндетті сақтандыру				Ерікті сақтандыру				Барлығы			
	Жұмыс берушінің жауапкершілігі	Көлік құралы иесінің жауапкершілігі	Басқа міндетті сақтандыру	Мүлікті сақтандыру	Медициналық сақтандыру	Әуе/су/автокөлігі	Жазағайым жағдайдан сақтандыру	Жалпы сақтандыру		Өмірді сақтандыру	Зейнетақы аннуитеті	Басқа ерікті сақтандыру
2021 ж. мын теңге	341,165	11,688,308	208,837	10,746,145	2,757,774	1,369,902	63,360	181,256	34,978	803,649	376,307	28,571,681
Есептелген кінәраттар												
Есептелген кінәраттардағы қайта сақтандырушылардың үлесі	-	-	-	(45,660)	-	-	-	-	-	-	-	(45,660)
Қайта сақтандырулар шегерілгендегі есептелген кінәраттар	341,165	11,688,308	208,837	10,700,485	2,757,774	1,369,902	63,360	181,256	34,978	803,649	376,307	28,526,021
Келтірілген, бірақ жарияланбаған залалды резервтерінің өзгеруі	478,713	(455,593)	(292,245)	2,922,350	20,024	61,075	(198,586)	282,640	109,417	-	41,864	2,969,659
Жарияланған, бірақ төленбеген кінәраттар резервтердегі өзгеруі	34,044	1,057,296	(150,569)	28 178 949	(11,495)	389,630	(127,791)	(765,369)	5,016	-	(506,536)	28,103,175
Орын алмаған шығындар резервтерінің өзгеруі	-	-	-	-	-	-	-	-	3,047,049	16,518,762	298,387	19,864,198
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылар үлесінің өзгеруі	-	-	-	(595,632)	-	48,741	-	2,874	-	-	(69,626)	(613,643)
Қайта сақтандыру шарттары бойынша резервтерінің өзгеруі, нетто	512,757	601,703	(442,814)	30,505,667	8,529	499,446	(326,377)	(479,855)	3,161,482	16,518,762	(235,911)	50,323,389
Кері талап бойынша өтеу	-	(294,462)	-	(2,901)	-	(105,091)	-	-	-	-	(8,595)	(411,049)
Орын алмаған шығындар резервіндегі өзгерістерді қоса алғанда, келтірілген кінәраттар, нетто	853,922	11,995,549	(233,977)	41,203,251	2,766,303	1,764,257	(263,017)	(298,599)	3,196,460	17,322,411	131,801	78,438,361

«Евразия» сақтандыру компаниясы» АҚ
 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер

	Міндетті сақтандыру				Ерікті сақтандыру				Басқа ерікті сақтандыру	Барлығы		
	Жұмыс берушінің жауапкершілігі	Көлік құралы иесінің жауапкершілігі	Басқа міндетті сақтандыру	Мүлікті сақтандыру	Медициналық сақтандыру	Әуе/су/автокөлігі	Жазатайым жағдайдан сақтандыру	Жалпы сақтандыру			Өмірді сақтандыру	Зейнетақы аннуитеті
2020 ж. мың теңге	392,495	7,365,936	50,534	16,210,020	2,300,301	1,436,469	503,712	397,730	10,149	185,248	82,553	28,935,147
Есептелген кінәраттар												
Есептелген кінәраттардағы қайта сақтандырушылардың үлесі	-	-	-	(218,514)	-	-	-	-	-	-	-	(218,514)
Қайта сақтандырулар шегерілгендегі есептелген кінәраттар	392,495	7,365,936	50,534	15,991,506	2,300,301	1,436,469	503,712	397,730	10,149	185,248	82,553	28,716,633
Келтірілген, бірақ жарияланбаған залалды резервтерінің өзгеруі	306,885	1,070,863	2,506	3,659,783	(30,329)	27,011	43,277	(289,259)	162,716	-	(445,018)	4,508,435
Жарияланған, бірақ төленбеген кінәраттар резервтердегі өзгеруі	(156,490)	274,124	234,911	8,929,078	7,634	(688,462)	(501,357)	286,442	33,910	-	19,643	8,439,433
Орын алмаған резервтерінің өзгеруі	-	-	-	-	-	-	-	-	2,226,958	9,663,177	248,248	12,138,383
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылар үлесінің өзгеруі	-	-	-	1,647,455	-	11,135	-	3,958	-	-	(9,900)	1,652,648
Қайта сақтандыру шарттары бойынша резервтерінің өзгеруі, нетто	150,395	1,344,987	237,417	14,236,316	(22,695)	(650,316)	(458,080)	1,141	2,423,584	9,663,177	(187,027)	26,738,899
Кері талап бойынша өтеу	-	(180,295)	-	(1,667)	-	(65,010)	-	-	-	-	(4,219)	(251,191)
Орын алмаған шығындар резервіндегі өзгерістерді қоса алғанда, келтірілген кінәраттар, нетто	542,890	8,530,628	287,951	30,226,155	2,277,606	721,143	45,632	398,871	2,433,733	9,848,425	(108,693)	55,204,341

7 Таза қаржылық кіріс

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Қаржы кірістері		
Пайыздық кіріс:		
- өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестициялардан	21,128,908	16,890,062
- банктегі шоттар және депозиттер бойынша	539,460	564,785
- кері «РЕПО» келісімдері бойынша	467,697	641,781
Дивиденті кіріс	426,896	173,140
Өзге қаржылық кіріс	-	7,358
	22,562,961	18,277,126
Қаржылық шығындар		
Пайыздық шығын:		
- «РЕПО» келісімдері бойынша кредиттік берешектен	(398,974)	(487,254)
	(398,974)	(487,254)
	22,163,987	17,789,872

8 Таза комиссия шығындар

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Комиссиялық кірістер		
Жалпы жауапкершілік	11,321	9,764
Мүлікті сақтандыру	4,023	157,966
Су жолы көлігі	-	1,320
Басқалары	774	532
	16,118	169,582
Комиссиялық шығындар		
<i>Міндетті сақтандыру</i>		
Көлік құралының иесінің жауапкершілігі	(3,509,127)	(2,881,497)
Жұмыс берушінің жауапкершілігі	(739,235)	(991,165)
Өзге міндетті сақтандыру	(169,203)	(210,734)
<i>Ерікті сақтандыру</i>		
Мүлікті сақтандыру	(6,471,193)	(4,884,414)
Жазатайым оқиға	(2,124,546)	(2,403,449)
Өмірді сақтандыру	(2,607,011)	(1,159,342)
Әуе/су/авто көлігі	(356,430)	(349,086)
Медициналық сақтандыру	(148,003)	(111,534)
Өзге ерікті сақтандыру	(1,326,512)	(3,258,343)
	(17,451,260)	(16,249,564)
	(17,435,142)	(16,079,982)

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Жылдың басындағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған аквизициялық шығындар	10,774,338	9,657,689
Бір жылға кейінге қалдырылған аквизициялық шығындар амортизациясы	(17,451,260)	(16,249,564)
Бір жыл ішінде жасалған сақтандыру шарттары бойынша комиссиялық шығындар	28,524,699	18,404,471
Бұзу	(866,889)	(1,038,258)
Жылдың соңындағы жағдайға сай кейінге қалдырылған аквизиция шығындары	20,980,888	10,774,338

9 Құнсыздану залалдарының есептелуі

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Өтеу мерзіміне дейінгі ұсталатын инвестициялар (15-ескертпе)	-	199,157
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек (18-ескертпе)	(141,455)	(158,764)
Басқа активтер (20-ескертпе)	(85,641)	(96,089)
	(227,096)	(55,696)

10 Жалпы әкімшілік шығындар

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Еңбекақы	13,284,678	8,730,223
Сақтандыруды дамытуға шығындар*	8,945,281	7,184,595
Басқа салықтар мен алымдар	1,597,593	1,288,615
Жарнама	1,060,348	178,506
Амортизация	587,753	544,135
Байланыс қызметтері	295,546	275,504
Жалдау	345,860	268,926
Шаруашылық шығындар	195,251	252,844
Кеңес беру және кәсіби қызметтер	143,524	104,087
Банк комиссиясы	130,380	94,295
Күзет	92,029	91,531
Коммуналдық қызметтер	55,960	49,352
Жөндеу және техникалық қызмет көрсету	47,744	39,455
Иссапар шығындары	35,998	21,478
Тантъяма	20,850	112,643
Басқа	721,724	683,063
	27,560,519	19,919,252

*Сақтандыруды дамытуға арналған шығындар келісімшарттық негізде жалға алынған жеке тұлғаларға белгілі бір өнімдерге қатысты маркетингтік қызмет үшін төленген шығындарды қамтиды.

11 Табыс салығының шығыны

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Ағымдағы табыс салығының шығыны	(3,275,329)	(6,529,109)
Өткен есептік мерзімдерде толық төленбеген ағымдағы табыс салығы	(61,894)	(30,140)
Ағымдағы табыс салығының барлығы	(3,337,223)	(6,559,249)
Уақытша айырмалардың туындауы мен қалпына келтірілуі және бағалау резервінің өзгеруі салдарынан кейінге қалдырылған салық міндеттемелері/кейінге қалдырылған салық активтері көлемінің өзгеруі	(79,345)	(93,693)
Табыс салығы шығынының барлығы	(3,416,568)	(6,652,942)

2021 жылы ағымдағы және кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша мөлшерлеме 20% (2020 жыл: 20%) құрайды.

31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін салықтың тиімді мөлшерлемесін есебі:

	2021 ж.		2020 ж.	
	мың теңге	%	мың теңге	%
Салық салуға дейінгі пайда	35,654,886	100	46,728,992	100
Табыс салығы бойынша қолданылатын мөлшерлемеге сәйкес есептелген табыс салығы	(7,130,977)	(20.0)	(9,345,798)	(20.0)
Қолда бар, сатуға арналған қаржылық активтерден түсетін салық салынбайтын кіріс және өтеу мерзіміне дейін ұсталынатын инвестиция	4,175,672	11.7	3,185,552	6.8
Өткен есеп беру кезеңдерінде артық төленбеген табыс салығы	(61,894)	(0.2)	(30,140)	(0.1)
Өзге де есептелмейтін шығындар	(399,369)	(1.1)	(462,556)	(1.0)
	(3,416,568)	(9.6)	(6,652,942)	(14.2)

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген активтер мен міндеттемелердің құны мен салық салынатын базаны есептеу мақсаттары үшін пайдаланылатын сомалар арасында туындайтын уақытша айырмашылықтар 2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кейінге қалдырылған салық міндеттемелерінің туындауына алып келеді.

Табыс салығы бойынша салық салынатын базаның мөлшерін азайтатын уақытша айырмаларды пайдалану мерзімі Қазақстан Республикасының қолданыстағы салық заңнамасымен шектелмейді

2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішінде уақытша айырмалар мөлшерінің өзгеруі келесі түрде берілуі мүмкін:

мың теңге	2021 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	Мерзім ішінде пайда немесе залал құрамында көрсетілген	Меншікті капитал құрамында көрсетілген	2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қалдық
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	206	1,967	-	2,173
Негізгі қаражаттар мен материалдық емес активтер	(470,508)	(79,607)	-	(550,115)
Пайдаға салынатын салықтан басқа салықтар	14,081	(2,290)	-	11,791
Басқа міндеттемелер	55,686	338	-	56,024
Демалыс резерві және бонустар	1,075	247	-	1,322
Сату үшін қолда бар қаржылық активтер	(566,649)	-	(437,162)	(1,003,811)
	(966,109)	(79,345)	(437,162)	(1,482,616)

2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішіндегі уақытша айырмалар мөлшерінің өзгеруі былайша берілуі мүмкін:

мың теңге	2020 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қалдық	Мерзім ішінде пайда немесе залал құрамында көрсетілген	Меншікті капитал құрамында көрсетілген	2020 жылғы 31 желтоқ- сандағы жағдай бойынша қалдық
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	7,091	(6,885)	-	206
Негізгі қаражаттар мен материалдық емес активтер	(391,807)	(78,701)	-	(470,508)
Пайдаға салынатын салықтан басқа салықтар	18,446	(4,365)	-	14,081
Басқа міндеттемелер	60,503	(4,817)	-	55,686
Демалыс резерві және бонустар	-	1,075	-	1,075
Сату үшін қолда бар қаржылық активтер	-	-	(566,649)	(566,649)
	(305,767)	(93,693)	(566,649)	(966,109)

12 Ақша қаражаттары және оның баламалары

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Кассадағы ақша қаражаты	561	2,871
Жолдағы ақша қаражаты	10,688	6,774
Банктегі талап етуге дейінгі ағымдағы шоттар мен депозиттер		
Қазақстандық банктер		
«Ваз»-дан «Ваа1» дейін несие рейтингі бар	27,810	4,266
«В3»-ден «В1» дейін несие рейтингі бар	1,325,961	1,839,479
Рейтингі жоқ	29,901	-
Банктегі талап етуге дейінгі ағымдағы шоттар мен депозиттерінің барлығы	1,383,672	1,843,745
Несие рейтинг берілместен - бастапқы мерзімі үш айдан кем сатып алу және кері сату (кері "РЕПО") шарттары	3,978,046	5,099,832
Ақша қаражаттары мен олардың баламаларының барлығы	5,372,967	6,953,222

Несие рейтингтер "Moody 's" несие агенттігінің стандарттарына немесе осындай халықаралық агенттіктің аналогтарына сәйкес берілген. Ақша қаражаты және олардың баламалары құнсызданған да, мерзімі өткен де болып табылмайды.

2021 және 2020 жылдар ішінде топ Қазақстан резерв биржасында "кері РЕПО" шартын жасады. Осы шарттардың мәні "Кселл" АҚ және "Қазақстан Халық жинақ Банкі" АҚ (2020: «Кселл» АҚ, "Қазақтелеком" АҚ және "Қазатомөнеркәсіп "Ұлттық атом компаниясы" АҚ) жай акциялары 3,993,158 мың теңге (2020 жылы: 5,132,949 мың теңге) мөлшерінде әділ құны бар.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша топтың бір банкте (2020: бір банкте) қалдықтары болды, оның үлесіне ақша қаражаты мен олардың баламаларының жалпы балансының 10% - дан астамы тиесілі. Осы банк бойынша қалдықтардың жиынтық көлемі 2021 жылғы 31 желтоқсанда 1,383,672 мың теңгені құрады (2020 жыл: 1,839,466 мың теңге). 2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кері "РЕПО" мәмілелері бойынша баланстық құны ақша қаражатының жалпы сомасының 10% - ынан асады.

13 Банктегі шоттар және депозиттер

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Шоттар мен депозиттер		
<i>Қазақстандық банктер</i>		
«Ваа1»-ден «Ваа3» дейін несие рейтингі бар	2,064,137	1,469
«Ва1»-ден «Ва3» дейін несие рейтингі бар	1,364,823	1,018
«В1»-ден «В3» дейін несие рейтингі бар	8,343,659	11,258,892
	11,772,619	11,261,379

Несие рейтингтер "Moody 's" несие агенттігінің стандарттарына немесе осындай халықаралық агенттіктің аналогтарына сәйкес берілген. Банктегі шоттар мен депозиттер құнсызданбаған да, мерзімі де өтпеген.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктердегі шоттар мен депозиттерден жинақталатын жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемелері: жылына 0.5% - дан 9% - ға дейін (2020 жылғы 31 желтоқсан: жылына 1.5% - дан 11.2% - ға дейін) құрады.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша топтың үш банктегі шоттарында және депозиттерінде қалдықтары болды (2020 жылғы 31 желтоқсан: бір банкте), оның үлесіне шоттар мен депозиттердің жалпы балансының 10% - дан астамы тиесілі. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы банк бойынша қалдықтардың жиынтық көлемі 11,766,901 мың теңгені құрады (2020 жыл: 11,258,892 мың теңге).

14 Сатуға арналған қолда бар қаржылық активтер

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Мерзімі өтпеген және құнсызданбаған		
Шетел корпорациялары мен халықаралық қаржы ұйымдарының үлестік құралдары		
APPLE INC акциялары	20,150,118	18,772,486
AIRBUS SE акциялары	11,925,015	10,763,409
MICROSOFT CORPORATION акциялары	10,232,411	-
JOHNSON&JOHNSON акциялары	9,903,117	8,880,843
BAYER AG акциялары	-	553,963
Шетел корпорациялары мен халықаралық қаржы ұйымдарының үлес құралдарының барлығы	52,210,661	38,970,701
Үлес құралдары		
«Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру резерві» АҚ акциялар	27,918	18,911
Үлес құралдарының барлығы	27,918	18,911
	52,238,579	38,989,612

Нақты шығындар бойынша көрсетілген, сатуға арналған қолда бар инвестициялар ретінде жіктелген "Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру резерві" АҚ акциялары теңгерімдік құны 27,918 мың теңге мөлшерлемейтін үлестік бағалы қағаздардан тұрады (2020 жылғы 31 желтоқсан: 18,911 мың теңге). Осы инвестициялар үшін нарық жоқ және соңғы уақытта сенімділік дәрежесі жеткілікті осы инвестициялардың әділ құнын айқындауға мүмкіндік беретін операциялар жүргізілмеген.

15 Өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестициялар

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Мерзімі өтпеген және құнсызданбаған		
Қазақстан Республикасының мемлекеттік облигациялары		
- «Ваа3» несие рейтингі бар		
- «РЕПО» келісімдері бойынша кепіл ауырпалығына батқан	4,182,430	5,812,959
- Топ меншігіндегі	178,785,978	100,767,630
Мемлекеттік облигациялардың барлығы	182,968,408	106,580,589
Қазақстан Республикасы Ұлттық банкі дисконттық ноталары		
- «Ваа3» кредиттік рейтингімен	717,446	1,570,948
Қазақстан Республикасы Ұлттық банкі дисконттық ноталарының барлығы	717,446	1,570,948
Шетел корпорациялары мен халықаралық қаржы ұйымдарының облигациялары		
- «Ааа» несие рейтингі бар	31,400,483	30,315,670
- «Аа1» - «Аа3» несие рейтингісімен	1,378,658	1,374,168
- «А1» - «А3» несие рейтингі бар	16,486,596	16,118,943
- «Ваа1»-«Ваа3» несие рейтингі бар	4,047,467	8,793,241
Шетелдік корпорациялар мен халықаралық қаржы ұйымдарының облигацияларының барлығы	53,313,204	56,602,022
Қазақстандық банктердің облигациялары		
- «Ваа1»-«Ваа3» несие рейтингі бар	1,216,071	11,211,682
- «Ва1» - «Ва3» несие рейтингі бар	7,114,662	13,186,970
- «В1» - «В3» несие рейтингі бар	10,881,890	10,692,793
Қазақстандық банктердің облигацияларының барлығы	19,212,623	35,091,445
	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Қазақстандық компаниялардың корпоративтік облигациялары		
«Ваа1» - «Ваа3» несие рейтингі бар	37,786,085	35,082,511
«Ва1» - «Ва3» несие рейтингі бар	-	505,283
Берілген несие рейтингісіз	201,659	200,758
Қазақстандық компаниялардың корпоративтік облигацияларының барлығы	37,987,744	35,788,552
	294,199,425	235,633,556

Несие рейтингтер "Moody 's" несие агенттігінің стандарттарына немесе осындай халықаралық агенттіктің аналогтарына сәйкес берілген.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ 1 Эмитент (2020: 1 Эмитент) қаржы құралдарына ие болды, олардың үлесіне меншікті капиталдың 10% - дан астамы тиесілі. 31 желтоқсандағы жағдай бойынша эмитенттің деректері бойынша қалдықтардың жиынтық көлемі 182,968,408 мың теңге (2019 жылы: 106,580,589 мың теңге).

2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестициялар құнсызданған да, мерзімі өткен де болып табылмайды. 2020 жыл ішінде топ 199,157 мың теңге мөлшерінде өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестициялар бойынша құнсыздануға арналған резервті қалпына келтірді.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестициялар жинақтайтын жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемелері жылына 3.88% - дан 11.8% - ға дейін өзгерді (2020 жылғы 31 желтоқсан: жылына 3.88% - дан 11.85% - ға дейін). 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестицияларды өтеу мерзімі 2022 жылғы қаңтардан 2048 жылғы қазанға дейін өзгерді (2020 жылғы 31 желтоқсан: 2021 жылғы қаңтардан 2048 жылғы қазанға дейін).

16 Инвестициялық меншік

мың теңге	<u>Жер телімдері мен ғимарат</u>
Нақты құны	
2021 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша қалдық	4,842,854
Түсімдер	912,878
2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық	5,755,732
Амортизация	
2021 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша қалдық	(227,262)
Бір жылға есептелген амортизация	(69,846)
2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық	(297,108)
2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша баланстық құны	5,458,624
Нақты құны	
2020 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша қалдық	4,891,682
Негізгі құралдардан аудару	139,172
Сатуға арналған активтерге аударым (20-ескертпе)	(130,000)
Істен шығу	(58,000)
2020 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық	4,842,854
Амортизация	
2020 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша қалдық	(161,012)
Бір жылға есептелген амортизация	(68,640)
Негізгі құралдардан аудару	(23,091)
Істен шығу	25,481
2020 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық	(227,262)
2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша баланстық құны	4,615,592

2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша инвестициялық жылжымайтын мүліктің баланстық құны шамамен оның әділ құнына тең болды. 2021 және 2020 жылдары Топ инвестициялық меншікке ішкі баға берді. Активтерді қайта бағалау үшін нарықтық әдіс пайдаланылды. Нарықтық тәсіл ұқсас меншікті сату баламаларының нәтижелерін талдауға негізделген. Инвестициялық меншіктің әділ құны әділ құн сатысындағы 3-деңгейге жатады.

17 Негізгі қаражаттар және материалдық емес активтер

	Жер телімдері мен ғимарат	Компьютерлер мен кеңсе құралдары	Көлік құралдары	Аяқталмаған құрылыс	Өзге негізгі қаражаттар	Материалдық емес активтер	Барлығы
мың теңге							
Нақты шығындар							
2021 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша қалдық	3,292,587	911,239	387,413	-	1,484,385	444,790	6,520,414
Түсімдер	17,639	83,852	10,500	40,301	92,160	97,983	342,435
Істен шығу	(2,263)	(2,263)	(8,845)	(40,301)	(5,725)	-	(57,134)
2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық	3,310,226	992,828	389,068	-	1,570,820	542,773	6,805,715
Амортизация							
2021 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша қалдық	(254,723)	(461,341)	(209,890)	-	(623,259)	(243,368)	(1,792,581)
Бір жылға есептелген амортизация	(58,638)	(127,665)	(75,198)	-	(190,228)	(66,178)	(517,907)
Істен шығу	2,203	2,203	8,845	-	5,165	-	16,213
2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық	(313,361)	(586,803)	(276,243)	-	(808,322)	(309,546)	(2,294,275)
Баланстық құны							
2021 жылдың 31 желтоқсанындағы	2,996,865	406,025	112,825	-	762,498	233,227	4,511,440
Нақты шығындар							
2020 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша қалдық	3,304,435	780,132	371,023	-	1,280,497	378,254	6,114,341
Түсімдер	-	116,679	94,504	204,307	164,799	66,536	646,825
Қайта сыныптау	107,609	32,276	-	(184,592)	44,707	-	-
Инвестициялық меншікке аударымдар	(119,457)	-	-	(19,715)	-	-	(139,172)
Істен шығу	-	(17,848)	(78,114)	-	(5,618)	-	(101,580)
2020 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық	3,292,587	911,239	387,413	-	1,484,385	444,790	6,520,414
Амортизация							
2020 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша қалдық	(219,797)	(369,228)	(214,127)	-	(452,808)	(177,210)	(1,433,170)
Бір жылға есептелген амортизация	(58,017)	(102,010)	(73,877)	-	(175,433)	(66,158)	(475,495)
Инвестициялық меншікке аударымдар	23,091	-	-	-	-	-	23,091
Істен шығу	-	9,897	78,114	-	4,982	-	92,993
2020 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық	(254,723)	(461,341)	(209,890)	-	(623,259)	(243,368)	(1,792,581)
Баланстық құны							
2020 жылдың 31 желтоқсанындағы	3,037,864	449,898	177,523	-	861,126	201,422	4,727,833

18 Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Сақтанушылардан түсуі тиіс сома	3,232,267	3,325,527
Қайта сақтанушылардан түсуі тиіс сома	18,182,006	10,876,035
	21,414,273	14,201,562
Құнсыздану резерві	(334,557)	(217,705)
	21,079,716	13,983,857

2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топта екі қайта сақтанушы бойынша дебиторлық берешектің қалдықтары болды, олардың үлесіне сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешектің жалпы балансының 10% астамы тиесілі (2020 жылы: бір қайта сақтандырушы). Осы қайта сақтанушылар бойынша қалдықтардың көлемі 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 9,606,521 мың теңгені құрайды (31 желтоқсан 2020: 4,188,066 мың теңге).

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін сақтандыру және қайта сақтандыру шарттары бойынша дебиторлық берешектің құнсыздануына резервтің өзгеруі былайша берілуі мүмкін:

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Жыл басындағы құнсыздану резервінің шамасы	(217,705)	(71,817)
Таза есептелген	(141,455)	(158,764)
Есептен шығару	24,603	12,876
Жыл соңындағы жағдай бойынша құнсызданудан болған резервтің шамасы	(334,557)	(217,705)

Сақтандыру және қайта сақтандыру шарттары бойынша дебиторлық берешектің несие сапасы

Келесі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешектің несие сапасы туралы ақпарат берілген:

2021 жылдың 31 желтоқсаны	Дебиторлық берешек, брутто мың теңге	Құнсызданудан болған резерв мың теңге	Дебиторлық берешек, нетто мың теңге	Дебиторлық берешектің құнсыздануынан болған резерв, брутто
				%
Сақтандырушылардан түсуі тиіс сома				
Мерзімі өтпеген	2,661,609	-	2,661,609	
Мерзімі өткен немесе құнсызданған:				
- кемінде 90 күн мерзімі өткен	446,126	-	446,126	
- 90 күннен аса, бірақ кемінде 1 жылға жуық мерзімі өткен	48,679	(42,478)	6,201	87%
- 1 жылдан аса мерзімі өткен	75,853	(75,853)	-	100%
Сақтанушылардың мерзімі өткен немесе құнсызданған дебиторлық берешегінің барлығы	570,658	(118,331)	452,327	21%
Сақтанушылардан түсуі тиіс соманың барлығы	3,232,267	(118,331)	3,113,936	4%

2021 жылдың 31 желтоқсаны	Дебиторлық берешек, брутто мың теңге	Құнсыздану- дан болған резерв мың теңге	Дебиторлық берешек, нетто мың теңге	Дебиторлық берешектің құнсызда- нуынан болған резерв, брутто %
Қайта сақтанушылардан түсуі тиіс сома				
Мерзімі өтпеген	17,160,892	-	17,160,892	-
Мерзімі өткен немесе құнсызданған:				
- кемінде 90 күн мерзімі өткен	804,888	-	804,888	-
- 90 күннен аса, бірақ кемінде 1 жылға жуық мерзімі өткен	172,777	(172,777)	-	100%
- 1 жылдан аса мерзімі өткен	43,449	(43,449)	-	100%
Қайта сақтандырушылардың мерзімі өткен немесе құнсызданған дебиторлық берешектерінің барлығы	1,021,114	(216,226)	804,888	21,18%
Қайта сақтанушылардан түсуі тиіс соманың барлығы	18,182,006	(216,226)	17,965,780	1,19%
Сақтанушылардан және қайта сақтандырушылардан түсуі тиіс соманың барлығы	21,414,273	(334,557)	21,079,716	1,56%

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешектің сапасы туралы ақпарат:

2020 жылдың 31 желтоқсаны	Дебиторлық берешек, брутто мың теңге	Құнсыздану- дан болған резерв мың теңге	Дебиторлық берешек, нетто мың теңге	Дебиторлық берешектің құнсызда- нуынан болған резерв, брутто %
Сақтандырушылардан түсуі тиіс сома				
Мерзімі өтпеген	2,635,895	-	2,635,895	-
Мерзімі өткен немесе құнсызданған:				
- кемінде 90 күн мерзімі өткен	406,811	-	406,811	-
- 90 күннен аса, бірақ кемінде 1 жылға жуық мерзімі өткен	244,206	(115,371)	128,835	47%
- 1 жылдан аса мерзімі өткен	38,615	(38,615)	-	100%
Сақтанушылардың мерзімі өткен немесе құнсызданған дебиторлық берешегінің барлығы	689,632	(153,986)	535,646	22%
Сақтанушылардан түсуі тиіс соманың барлығы	3,325,527	(153,986)	3,171,541	4,6%
Қайта сақтанушылардан түсуі тиіс сома				
Мерзімі өтпеген	10,541,728	-	10,541,728	-
Мерзімі өткен немесе құнсызданған:				
- кемінде 90 күн мерзімі өткен	270,525	-	270,525	-
- 90 күннен аса, бірақ кемінде 1 жылға жуық мерзімі өткен	63	-	63	-
- 1 жылдан аса мерзімі өткен	63,719	(63,719)	-	100%
Қайта сақтандырушылардың мерзімі өткен немесе құнсызданған дебиторлық берешектерінің барлығы	334,307	(63,719)	270,588	19%
Қайта сақтанушылардан түсуі тиіс соманың барлығы	10,876,035	(63,719)	10,812,316	0,6%
Сақтанушылардан және қайта сақтандырушылардан түсуі тиіс соманың барлығы	14,201,562	(217,705)	13,983,857	2%

19 Сақтандыру шарттары бойынша резервтер және сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі

	Брутто 2021 ж. мың теңге	Қайта сақтандыру 2021 ж. мың теңге	Нетто 2021 ж. мың теңге
Аққұла сыйақы резерві	61,133,962	(654,034)	60,479,928
Болған, бірақ анықталмаған кінәраттардың резерві	20,538,567	(113,835)	20,424,732
Анықталған, бірақ реттелмеген кінәраттардың резерві	76,707,896	(606,144)	76,101,752
Болмаған залалдар резерві	32,639,260	-	32,639,260
	191,019,685	(1,374,013)	189,645,672

	Брутто 2021 ж. мың теңге	Қайта сақтандыру 2021 ж. мың теңге	Нетто 2021 ж. мың теңге
Аққұла сыйақы резерві	45,074,510	(820,810)	44,253,700
Болған, бірақ анықталмаған кінәраттардың резерві	17,568,907	(28,644)	17,540,263
Анықталған, бірақ реттелмеген кінәраттардың резерві	48,604,721	(77,692)	48,527,029
Болмаған залалдар резерві	12,775,062	-	12,775,062
	124,023,200	(927,146)	123,096,054

(а) Сақтандыру шарттары бойынша резервтердің қозғалысын талдау, нетто қайта сақтандыру

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Жыл басындағы жағдай бойынша сақтандыру резервінің шамасы, нетто қайта сақтандыру	123,096,054	90,568,184
Есептелген сыйақы	152,049,605	117,025,632
Еңбегі өтелген сыйақы	(135,990,153)	(111,497,516)
Мәлімделген кінәраттар	73,031,684	38,616,076
Алдыңғы жылдардағы мәлімделген кінәраттар	(6,155,774)	(6,206,186)
Төленген кінәраттар	(28,571,681)	(28,935,147)
Жыл ішінде болған, бірақ мәлімделмеген кінәрат шамасының бағасы	17,263,697	13,990,499
Өткен есепті кезеңдердің мәлімделген, бірақ реттелмеген шығындарына қатысты есептік бағалардың өзгеруі	(16,400,024)	(1,343,767)
Өткен жылдардың болған, бірақ мәлімделмеген кінәраттары бойынша резервтердегі өзгеріс	(8,138,263)	(3,198,649)
Қайта сақтандырушылар үлесіндегі өзгерістер	(446,867)	1,913,503
Орын алмаған залалдар резервіндегі жаңа полистер	24,645,520	12,524,398
Орын алмаған залалдар резервін қайта бағалау	(4,738,126)	(360,973)
Жыл соңындағы жағдай бойынша сақтандыру резервтерінің шамасы, нетто қайта сақтандыру	189,645,672	123,096,054

(б) Аққұла сыйақылар бойынша резервтегі қозғалыстарды талдау, нетто қайта сақтандыру

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Жыл басындағы жағдай бойынша резерв мөлшері, нетто қайта сақтандыру	44,253,700	38,464,729
Алынған сыйақылар	152,049,605	117,025,632
Еңбегі өтелген сыйақылар	(135,990,153)	(111,497,516)
Қайта сақтандырушылар үлесіндегі өзгерістер	166,776	260,855
Жыл соңындағы жағдай бойынша резерв мөлшері, нетто қайта сақтандыру	60,479,928	44,253,700

(в) Болған, бірақ мәлімделмеген кінәраттар бойынша резервтегі қозғалыстарды талдау, нетто қайта сақтандыру

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Жыл басындағы жағдай бойынша резерв мөлшері, нетто қайта сақтандыру	17,540,263	12,283,577
Жыл ішінде болған, бірақ мәлімделмеген кінәрат шамасының бағасы	17,263,697	13,990,499
Ағымдағы кезеңде мәлімделген кінәраттар	(6,155,774)	(6,283,414)
Алдыңғы жылдардағы кінәраттар бойынша резервтегі өзгеріс	(8,138,263)	(3,198,648)
Қайта сақтандырушылар үлесінің өзгеруі	(85,191)	748,250
Жыл соңындағы жағдай бойынша резерв мөлшері, нетто қайта сақтандыру	20,424,732	17,540,263

(г) Мәлімделген, бірақ реттелмеген кінәраттар бойынша резервтегі қозғалыстарды талдау, нетто қайта сақтандыру

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Жыл басындағы жағдай бойынша резерв мөлшері, нетто қайта сақтандыру	48,527,029	39,183,199
Ағымдағы жылдың мәлімделген кінәраттар	66,875,910	32,409,890
Өткен жылдардың мәлімделген кінәраттар	6,155,774	6,283,414
Өткен есепті кезеңдердің шығындарына қатысты есептік бағалардың өзгеруі *	(16,400,024)	(1,343,767)
Ағымдағы жылдың төленген кінәраттар	(13,604,926)	(10,759,642)
Өткен жылдардың төленген кінәраттары	(14,923,559)	(18,150,463)
Қайта сақтандырушылар үлесіндегі өзгеріс	(528,452)	904,398
Жыл соңындағы жағдай бойынша резерв мөлшері, нетто қайта сақтандыру	76,101,752	48,527,029

* Өткен есепті кезеңдердің 2021 жылғы шығындарына қатысты есептік бағалардың өзгеруі тиісінше 8,909,957 және 7,490,067 мөлшерінде 2021 жылға дейін мәлімделген кінәраттарды қайта бағалауды және залалдар бойынша бас тартуды білдіреді. Бұл өзгеріс негізінен мүлкті ерікті сақтандыру сыныбы бойынша кіріс қайта сақтандыру шарттары бойынша болды. Америка Құрама Штаттарында 1,582,823 мың теңге мөлшерінде ереуілдер мен тонау, 1,177,988 мың теңге мөлшерінде "Дельта" дауылы, Мексикада 985,545 мың теңге мөлшерінде жер сілкінісі салдарынан мәлімделген кінәраттар бойынша неғұрлым елеулі бас тартулар болды. "Ета" дауылы нәтижесінде 2,000,930 мың теңге мөлшерінде мәлімделген кінәраттар бойынша аса маңызды қайта бағалау жүргізілді.

(д) Болмаған залалдар резервіндегі қозғалыстарды талдау

	2021 ж. мың теңге	2020 ж. мың теңге
Жыл басындағы жағдай бойынша резервтің шамасы	12,775,062	636,679
Резервтен төленетін төлемдер	(43,196)	(25,042)
Жаңа полистер	24,645,520	12,524,397
Қайта бағалау	(4,738,126)	(360,972)
Жыл соңындағы жағдай бойынша резервтің шамасы	32,639,260	12,775,062

(е) Қызметтің негізгі бағыттары бойынша сақтандыру шарттары бойынша резервтерді талдау

	Міндетті сақтандыру					Ерікті сақтандыру					
	Жұмыс берушілердің жауапкершілігі	Көлік құралдары иелерінің жауапкершілігі	Өзге міндетті сақтандыру	Мүлік сақтандыру	Медициналық сақтандыру	Әуе/су/автокөлігі	Жазағайым оқиғалардан сақтандыру	Өмірді сақтандыру	Зейнетақы аннуитеті	Басқа ерікті сақтандыру	Барлығы
2021 ж. мың теңге	3,162,710	1,280,965	49,053	24,532,209	1,431,044	4,786,970	9,591,982	-	-	5,856,685	61,133,962
Аққұла сыйақылар резерві	2,617,409	1,280,965	49,053	15,014,562	197,569	176,125	64,843	299,257	-	838,784	20,538,567
Болған, бірақ мәлімделмеген кінәраттардың резерві	423,721	2,831,515	281,051	70,482,040	103	2,078,775	61,028	38,926	-	510,737	76,707,896
Мәлімделген, бірақ реттелмеген кінәраттардың резерві	-	-	-	-	-	-	-	5,733,524	26,335,453	570,283	32,639,260
Орын алмаған залалдардан болған резерв	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сақтандыру шарттарының резерві, брутто	6,203,840	15,362,609	852,337	110,028,811	1,628,716	7,041,870	9,717,853	6,071,707	26,335,453	7,776,489	191,019,685
Сақтандыру шарттарының резервтеріндегі қайта сақтандырушылардың үлесі	-	-	-	(1,214,133)	-	(10,004)	-	-	-	(149,876)	(1,374,013)
Сақтандыру шарттарының резерві, нетто	6,203,840	15,362,609	852,337	108,814,678	1,628,716	7,031,866	9,717,853	6,071,707	26,335,453	7,626,613	189,645,672
	Міндетті сақтандыру					Ерікті сақтандыру					
2020 ж. мың теңге	2,896,105	9,477,246	524,702	18,486,639	1,456,908	5,201,865	6,379,719	-	-	651,326	45,074,510
Аққұла сыйақылар резерві	2,431,742	1,736,558	48,252	12,092,212	177,545	119,483	263,428	189,840	-	509,847	17,568,907
Болған, бірақ мәлімделмеген кінәраттардың резерві	436,944	1,774,219	384,353	42,303,091	11,597	1,675,635	188,819	33,910	-	1,796,153	48,604,721
Мәлімделген, бірақ реттелмеген кінәраттардың резерві	-	-	-	-	-	-	-	2,686,475	9,816,691	271,896	12,775,062
Орын алмаған залалдардан болған резерв	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сақтандыру шарттарының резерві, брутто	5,764,791	12,988,023	957,307	72,881,942	1,646,050	6,996,983	6,831,966	2,910,225	9,816,691	3,229,222	124,023,200
Сақтандыру шарттарының резервтеріндегі қайта сақтандырушылардың үлесі	-	-	-	(789,308)	-	(68,224)	-	-	-	(69,614)	(927,146)
Сақтандыру шарттарының резерві, нетто	5,764,791	12,988,023	957,307	72,092,634	1,646,050	6,928,759	6,831,966	2,910,225	9,816,691	3,159,608	123,096,054

(ж) Резервтер бойынша түйінді жорамалдар

Жорамалдарды анықтау үшін пайдаланылатын процесс неғұрлым ықтимал немесе күтілетін нәтижелердің бейтарап бағаларын алуға арналған. Жорамалдарды қалыптастыру үшін негіз ретінде пайдаланылатын ақпарат көздері ішкі болып табылады, олар жыл сайын жүргізілетін жан-жақты зерттеулердің нәтижелерін қамтиды. Жорамалдар олардың байқалатын нарықтық бағаларға және басқа да жарияланған ақпаратқа сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында тексеріледі. Алайда қазақстандық сақтандыру нарығында негізгі қызмет бойынша жорамалдарды және өзгерістерге ұшырауды анықтау үшін өзекті болатын жалпыға қолжетімді ақпараттың жетіспеушілігі байқалады. Қызметтің сипатына байланысты қандай да бір жеке наразылықтың ықтимал нәтижелерін және мәлімделген шағымдар бойынша жалпы шығындарды дәл болжау өте қиын. Әрбір мәлімделген шағым барлық ағдайларға, апатты сарапшылардан алынған ақпаратқа және осындай шағымдардың мөлшері бойынша тарихи деректерге тиісті назар аударып отырып жеке қаралады. Әрбір жағдай бойынша бағалар жаңа деректер пайда болған жағдайда тұрақты түрде қайта қаралады және тиісті түрде жаңартылады. Резервтер қолда бар ағымдағы ақпарат негізінде қалыптастырылады. Алайда соңғы міндеттемелер одан әрі оқиғалардың нәтижесінде өзгеруі мүмкін. Шығындарды жабуға арналған шығындардың қорытынды мөлшеріне әсер ететін көптеген факторлардың әсерін бағалау қиын. Резервті есептеудің күрделілігі сақтандырудың базалық шарттарындағы айырмашылыққа, кінә қою күрделілігіне, кінә қою көлемі мен кінә қоюдың жеке ауырлығына, кінә қоюдың пайда болу күнін және оның нақты мәлімдемесінің күнін анықтауға байланысты сақтандырудың әртүрлі түрлері үшін де ерекшеленеді.

Болған, бірақ мәлімделмеген кінәрат-талаптар бойынша резервтер "тізбекті баспалдақ" статистикалық әдістерін пайдалана отырып бағаланады. Мұндай әдістер өткен жылдардағы шығындарды дамытудың байқалатын деректерін негізге ала отырып, әрбір жыл бойынша төленген және орын алған талаптардың дамуын экстраполяциялайды.

Егер осы әдістерде шығындардың дамуы туралы тарихи ақпарат пайдаланылса, онда олар бұрын орын алған шығындардың даму моделі болашақта қайта қайталаанады деп болжайды. Мұндай жол беру дұрыс болмауы мүмкін себептер бар. Бұл себептер экономикалық, құқықтық, саяси және әлеуметтік үрдістерді, бизнес бағыттарының үйлесіміндегі өзгерістерді, ірі шығындардың әсерін қоса алғанда, кездейсоқ ауытқуларды қамтиды.

Жалпы сақтандыру шарттары бойынша резервтерді бағалауға ең елеулі әсер ететін жорамалдар ең соңғы ай үшін күтілетін шығындардың коэффициенттерін білдіреді. Күтілетін шығындардың коэффициенті күтілетін талап-арыздардың тапқан сыйақыға қатынасы болып табылады. Жалпы міндеттемені анықтау кезінде ақшалай қаражаттың болашақ ағындарының болжамы жеке талап-арыз сомасына әсер етуі мүмкін параметрлердің есептік мәндерін қамтиды.

Зейнетақы және өзге аннуитет шарттары бойынша болмаған залалдар резервін бағалау үшін пайдаланылатын жорамалдар төменде берілген:

	2021 жыл	2020 жыл
Дисконт мөлшерлемесі		
Инвестициялар бойынша пайда нормасы	5.0%-6.0%	5.0%-6.0%
Сақтандыру төлемдерін индекстеу мөлшерлемелері	6.0%-8.25%	5.0%-10.0%

Орын алмаған залалдар резервін есептеу кезінде пайдаланылатын еректер мен әйелдер үшін өмір сүрудің ең жоғары кезеңі 110 жылды құрайды.

Басшылық Жұмыс берушінің жауапкершілігін сақтандыруды, мүлікті сақтандыруды және аннуитеттік сақтандыруды қоспағанда, Топ жүзеге асыратын сақтандырудың қысқа мерзімді сипатына байланысты Топ портфелінің көрсеткіштері негізінен күтілетін залалдар коэффициенттерінің өзгеруіне сезімтал деп санайды. Топ өзінің сақтандыру тарифтерін көрсетілген ауыспалы мәндердің соңғы өзгерістері негізінде кез келген пайда болатын үрдістерді ескеретіндей етіп жүйелі түрде түзетеді.

Аннуитеттік сақтандыру шарттары бойынша компанияның капиталы, міндеттемелері және таза пайдасы бірнеше негізгі болжамдарға байланысты және осы болжамдардағы кез-келген өзгеріс капитал мен таза пайдаға әсер етуі мүмкін. Өрбір өзгерістің әсер ету дәрежесі әдіснамаға және міндеттемелерді есептеу кезінде пайдаланылатын негізгі болжамдарға байланысты болады. Негізгі тәуекелдер өлім-жітім кестелерінің өзгеруі нәтижесінде туындайды.

Өлім-жітім мөлшерлемелері уәкілетті орган бекіткен өлім-жітім кестелеріне негізделген. Егер өлім-жітім мен оның түрінің ықтималдығы азаятын/ұлғаятын болса, онда бұл аннуитеттік сақтандыру шарты бойынша міндеттемелердің ұлғаюына/азаяуына алып келуі мүмкін. Пайыздық мөлшерлемелерді бағалау нарықтық мөлшерлемелер негізінде айқындалады және осылайша нарықтық мөлшерлемелердегі өзгерістер резервтер мөлшеріне әсер етеді.

Төмендегі кестеде негізгі жол берулердегі өзгерістердің нәтижесінде орын алмаған залалдардың резервіне және сақтандырудың аннуитеттік сыныптары және қызметкер еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан сақтандыру бойынша орын алған, бірақ мәлімделмеген наразылықтар бойынша резервке ықпалы көрсетілген:

	2021 жыл мың теңге	2020 жыл мың теңге
Өлім-жітім: +10%	(767,877)	(316,531)
Өлім-жітім: -10%	837,631	350,878
Аурушандық: +10%	135,126	79,621
Аурушандық: -10%	(314,981)	(196,452)
Табыстылықтың техникалық нормасы: + 1%	(3,503,022)	(1,415,778)
Табыстылықтың техникалық нормасы: - 1%	4,333,731	1,747,471
Индекстеу мөлшерлемесі + 1%	270,348	240,888
Индекстеу мөлшерлемесі - 1%	(234,366)	(205,666)

20 Өзге активтер

	2021 жыл мың теңге	2020 жыл мың теңге
Өзге дебиторлық берешек	745,891	741,798
Құнсыздану резерві	(252,515)	(181,039)
Өзге де қаржы активтерінің барлығы	493,376	560,759
Алдын ала төлем	125,776	313,742
Сатуға арналған активтер	-	130,000
Қызметкерлермен есеп айырысулар	22,383	1,794
Жеткізушілермен материалдар мен есеп айырысу	177	303
Құнсыздану резерві	(7,123)	(17,586)
Өзге де қаржылық емес активтердің барлығы	141,213	428,253
Өзге активтердің барлығы	634,589	989,012

Құнсыздану резервінің өзгеруіне талдаулар жүргізу

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішіндегі құнсыздануға арналған резервтердің өзгерістері былайша берілуі мүмкін:

	2021 жыл мың теңге	2020 жыл мың теңге
Жыл басындағы жағдайына сәйкес құнсыздану резервінің шамасы	(198,625)	(216,118)
Резервті таза құру	(85,641)	(96,089)
Есептен шығару	24,628	113,582
Жыл соңындағы жағдайына сәйкес құнсыздану резервінің шамасы	(259,638)	(198,625)

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзге активтер құрамына 343,932 мың теңге сомасына (2020 жылғы 31 желтоқсан: 244,865 мың теңге) мерзімі өткен дебиторлық берешек енгізілді, оның ішінде 117,807 мың теңге сомасына (2020 жылғы 31 желтоқсан: 89,701 мың теңге) дебиторлық берешек 90 күннен астам, бірақ бір жылдан кем мерзімге және 130,720 мың теңге сомасына (2020 жылғы 31 желтоқсан: 91,378 мың теңге) бір жылдан астам мерзімге мерзімі өткен.

21 Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиттік берешек

	2021 жыл мың теңге	2020 жыл мың теңге
Сақтандыру сыйақылары бойынша алдын ала төлем	908,297	806,279
Брокерлік сыйақы бойынша кредиттік берешек	673,690	873,677
Қайта сақтандыру бойынша кредиттік берешек	338,502	144,237
Сақтандыру бойынша кредиттік берешек	59,536	804,021
	1,980,025	2,628,214

Қайта сақтандыру бойынша кредиторлық берешектің барлық сомасы қайта сақтандырушыларға берілген сыйлықақылар бойынша кредиторлық берешекпен ұсынылған.

22 «РЕПО» мәмілелері бойынша кредиттік берешек

2021 және 2020 жылдар ішінде топ Қазақстан қор биржасында "РЕПО" шарттарын жасасты. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша "РЕПО" мәмілелері бойынша кредиторлық берешек 2022 жылғы қаңтарда өтелген 3,975,311 мың теңгені (2020 жылғы 31 желтоқсан: 5,531,344 мың теңге) құрайды. Осы шарттардың мәні 3,741,513 мың теңге мөлшеріндегі әділ құны бар Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің купондық облигациялары болды (2020 жыл: 5,193,123 мың теңге).

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша топтың баланстық құны 4,182,430 мың теңге (2020 жылғы 31 желтоқсан: 5,812,959 мың теңге) "РЕПО" мәмілелері бойынша қамтамасыз ету ретінде салынған бағалы қағаздары болды (15-ескертпе).

23 Өзге міндеттемелер

	2021 жыл мың теңге	2020 жыл мың теңге
Өзге кредиттік берешек	409,577	485,485
Төленетін басқа салықтар	391,583	387,947
Қызметкерлер алдындағы берешек	276,998	275,307
	1,078,158	1,148,739

24 Меншікті капитал

(а) Акционерлік капитал

	Жай акциялар 2021 ж.	Жай акциялар 2020 ж.
Шығаруға рұқсат етілген (жай акциялар)	300,000,000	150,000,000
Шығарылған және айналымдағы (жай акциялар)	161,903,856	135,465,517
Номиналды құны, мың теңге	1	1
Шығарылған және толық төленген, мың теңге	161,903,856	135,465,517

2021 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл ішінде Топ номиналды құны бойынша 26,438,339 жай акция (2020 жылы: 14,149,432 жай акция) шығарды.

(б) Капиталды басқару

Топ ҚРҰБ нормативтік актілерімен белгіленетін төлем қабілеттілігі маржасына қатысты Қазақстан Республикасының нормативтік талаптарының объектісі болып табылады.

Топ төлем қабілеттілігі маржасының жеткіліктілік нормативін кемінде 1-де ұстауға міндетті. Төлем қабілеттілігі маржасы нақты төлем қабілеттілігі маржасын ең аз қажетті төлем қабілеттілігі маржасына бөлумен айқындалады. Ең аз қажетті төлем қабілеттілігі маржасы таза тапқан сыйақылар, төленген талаптар мен шетелдік қайта сақтандырушыларға берілген сыйақылар кіретін бірнеше факторлардың негізінде есептеледі.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ төлем қабілеттілігі маржасының коэффициенттерін келесі деңгейде сақтады:

	2021 жыл мың теңге	2020 жыл мың теңге
Нақты төлем қабілеттілігі маржасы	166,569,847	159,694,120
Төлем қабілеттілігі маржасының ең аз мөлшері	15,181,895	11,293,865
Төлем қабілеттілігі маржасы	10.97	14.14

(в) Дивидендтер

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес топ акционерлерінің топ резервтерін бөлу құқығы ХҚЕС-ке сәйкес дайындалған Топтың қаржылық (бухгалтерлік) есептілігінде көрсетілген бөлінбеген пайданың шамасымен немесе егер таза кірісті бөлу Топтың төлем қабілетсіздігіне немесе дәрменсіздігіне әкеп соқпаса, жинақталған залал жағдайында ағымдағы жылғы таза пайданың сомасымен шектеледі, немесе егер топтың меншікті капиталының мөлшері бөлу нәтижесінде теріс болса. Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бөлуге қолжетімді қаражаттың жалпы көлемі 32,238,221 мың теңгені құрады (2020 жылғы 31 желтоқсан: 39,078,320 мың теңге). 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде 44,618,339 мың теңге немесе бір акция үшін 329.37 теңге мөлшерінде дивидендтер жарияланды және төленді (2020 жылы: 28,662,800 мың теңге немесе бір акция үшін 236.27 теңге), оның ішінде 26,438,339 мың теңгені акционерлер акционерлік капиталға салым ретінде қайта инвестициялады (2020 жылы: 14,149,432 мың теңге).

(г) Тұрақтандыру резерві

Топ 2021 жылы тұрақтандыру резервінің құрамынан 5,540,021 мың теңге мөлшеріндегі соманы бөлінбеген пайда құрамына ауыстырды (2020 жыл: 353,211 мың теңге), себебі Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі басқармасының 2016 жылғы 26 желтоқсандағы № 304 "Сақтандыру резервтерін қалыптастыруға, есептеу әдістемесіне және олардың құрылымына, сақтандыру резервтері бойынша есептілікті ұсыну нысандары мен мерзіміне қойылатын талаптарды" бекіту туралы Қаулысына сәйкес топ тұрақтандыру резервін құруы тиіс шығындар коэффициенті алдыңғы бес жыл ішінде айтарлықтай ауытқуларға ұшыраған сақтандыру өнімдері үшін. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша тұрақтандыру резервін есептеу кезінде 2015 жыл есептеу статистикасынан шығып қалды, ол жоғары шығындылықпен, атап айтқанда мүлікті сақтандыру сыныбы бойынша сипатталды, бұл өз кезегінде 2021 жылы тұрақтандыру резервінің айтарлықтай төмендеуіне алып келді.

(д) Басқа резервтер

ҚР «Қызметкер еңбек (қызметтік) міндеттерін атқарған кезде оны жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру туралы» Заңының 17-1-бабына (бұдан әрі – «ЖОМС») сәйкес сақтандыру жағдайларының соңғы бес жыл ішінде шартын жасау алдындағы міндетті қызметкерді жазатайым оқиғалардан міндетті сақтандыру болмаған жағдайда, сақтандырушы сақтандыру сыйлықақысына ЖОМС туралы Заңның 17-бабына сәйкес есептелген түзету коэффициентін қолдануға құқылы. ЖОМС туралы Заңның 17-бабына және 17-1-бабына сәйкес есептелген сақтандыру сыйлықақысынан РНП арасындағы айырма сомасына есепті жылдың бөлінбеген кірісі есебінен "өзге резервтер" қалыптастырылуы тиіс. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ЖОМС туралы Заңның 17-бабына сәйкес есептелген сақтандыру сыйлықақысынан ӨСР арасындағы айырмашылық және түзету коэффициентін қолдана отырып есептелген сақтандыру сыйлықақысынан болған ӨСР 188,307 мың теңгені (31 желтоқсан 2020 жылы: 256,424 мың теңге) құрады, оларға Топ есепті жылдың бөлінбеген кірісі есебінен "Өзге резервтер" қалыптастырды.

25 Қаржы құралдарының тәуекелдерін басқару

(а) Тәуекелдерді басқару бойынша саясат және шаралар

Тәуекелдерді басқару Топ қызметінің негізінде жатыр және Топтың операциялық қызметінің маңызды элементі болып табылады. Нарықтық тәуекел, несие тәуекел және өтімділік тәуекелі Топ өз қызметін жүзеге асыру барысында тап болатын негізгі тәуекел болып табылады. Топтың тәуекелдерді басқару жөніндегі саясаты Топ ұшырайтын тәуекелдерді айқындауға, талдауға және басқаруға, тәуекелдер лимиттерін және тиісті бақылауларды белгілеуге, сондай-ақ тәуекелдер деңгейін және олардың белгіленген лимиттерге сәйкестігін тұрақты бағалауға бағытталған. Тәуекелдерді басқару жөніндегі саясат пен рәсімдер нарықтық жағдайдың, ұсынылатын өнімдер мен қызметтердің және пайда болатын үздік тәжірибенің өзгерістерін көрсету мақсатында тұрақты негізде қайта қаралады.

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқару жөніндегі бақылау жүйесінің тиісті жұмыс істеуіне, негізгі тәуекелдерді басқаруға және тәуекелдерді басқару жөніндегі саясаттар мен рәсімдерді мақұлдауға, сондай-ақ ірі мәмілелерді мақұлдауға жауапты болады.

Басқарма бақылауға және тәуекелдерді төмендету жөніндегі шараларды енгізуге жауап береді, сондай-ақ Топтың белгіленген тәуекелдер шегінде қызметті жүзеге асыруын қадағалайды. Тәуекел-менеджмент департаменті басшысының міндетіне тәуекелдерді жалпы басқару және қолданыстағы заңнама талаптарының сақталуын бақылауды жүзеге асыру, сондай-ақ қаржылық және қаржылық емес тәуекелдер бойынша есептерді анықтау, бағалау, басқару және жасау бойынша жалпы қағидаттар мен әдістердің қолданылуын бақылауды жүзеге асыру кіреді. Ол тікелей Директорлар кеңесіне және жанама төрағаға есеп береді. Сыртқы және ішкі тәуекел факторлары ұйым шеңберінде анықталады және басқарылады. Тәуекел факторларының барлық тізбесін анықтауға және тәуекелдерді төмендету бойынша ағымдағы рәсімдердің жеткіліктілік деңгейін айқындауға ерекше назар аударылады. Несие және нарықтық тәуекелдерді стандартты талдаудан басқа, тәуекел-менеджмент департаменті жекелеген бағыттар бойынша сараптамалық баға алу мақсатында операциялық бөлімшелермен тұрақты кездесулер өткізу жолымен қаржылық және қаржылық емес тәуекелдерге мониторинг жүргізеді.

(б) Нарық тәуекелі

Нарықтық тәуекел – бұл нарықтық бағалардың өзгеруі салдарынан қаржы құралы бойынша ақша қаражатының болашақ ағынының немесе әділ құнының өзгеру тәуекелі. Нарықтық тәуекел валюталық тәуекелден, пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелінен, сондай-ақ басқа да баға тәуекелдерінен тұрады. Нарықтық тәуекел нарықтағы жалпы және ерекше өзгерістердің және нарықтық бағалар мен валюталардың айырбас бағамдарының құбылмалылығы деңгейінің өзгеруіне ұшырайтын пайыздық және үлестік қаржы құралдарына қатысты ашық позициялар бойынша туындайды. Нарықтық тәуекелді басқару міндеті нарықтық тәуекелге бейімділік қолайлы параметрлердің шеңберінен шықпауы үшін басқару және бақылау болып табылады, бұл ретте қабылданған тәуекел үшін алынатын кірістілікті оңтайландыруды қамтамасыз етеді.

Директорлар кеңесі бақылайтын тәуекел-менеджмент департаменті нарықтық тәуекелді басқару үшін жауапты болады. Директорлар кеңесі нарықтық тәуекел лимиттерін бекітеді. Топ жекелеген қаржы құралдары бойынша портфельдің шамасына қатысты ашық позиция бойынша лимиттерді, пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру мерзімдерін, валюталық позицияны, ысырап лимиттерін белгілеу және олардың сақталуына тұрақты бақылау жүргізу жолымен нарықтық тәуекелді басқарады. Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруінің алшақтығын бақылау жолымен нарықтық тәуекелдің құрамдас бөлігі болып табылатын пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелін басқару Топтың таза пайыздық маржасының сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеруінің әртүрлі стандартты және стандартты емес сценарийлеріне сезімталдығын бақылау процедурасымен толықтырылады.

(i) Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі - бұл нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі салдарынан қаржы құралы бойынша ақша каражатының болашақ ағынының немесе әділ құнының өзгеру тәуекелі. Топ басым нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің ауытқуының оның қаржылық жағдайына және ақша каражатының ағындарына әсер етуіне бейім. Мұндай ауытқулар пайыздық маржаның деңгейін арттыруы мүмкін, алайда оны төмендетуі немесе пайыздық мөлшерлемелердің күтпеген өзгеруі жағдайында шығындардың туындауына әкелуі мүмкін.

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі белгілі бір өтеу мерзімімен қолда бар немесе болжанатын активтер қолда бар немесе болжанатын өтеу мерзімімен ұқсас міндеттемелердің шамасы бойынша көп немесе аз болған жағдайларда туындайды.

(ii) Валюталық тәуекел

Топта бірнеше шетел валютасында көрсетілген активтер мен міндеттемелер бар. Валюталық тәуекел — бұл валюталардың айырбас бағамдарының өзгеруі салдарынан қаржы құралы бойынша ақша каражатының әділ құнының немесе болашақ ағынының өзгеру тәуекелі.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюта бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы былайша берілуі мүмкін:

	Тенге	АҚШ доллары	Еуро	Фунт стерлинг	Рубль	Басқа	Барлығы
Активтер							
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	4,071,802	428	1,265,659	35,073	5	-	5,372,967
Банктегі шоттар және депозиттер	3,824,778	7,859,412	-	-	88,429	-	11,772,619
Өтеу мерзіміне ұсталынатын инвестициялар	195,594,795	97,225,972	-	1,378,658	-	-	294,199,425
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	3,156,710	11,384,433	3,611,425	416,717	71,827	2,438,604	21,079,716
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі	719,979	-	-	-	-	-	719,979
Өзге қаржы активтері	456,813	35,392	1,171	-	-	-	493,376
Активтердің барлығы	207,824,877	116,505,637	4,878,255	1,830,448	160,261	2,438,604	333,638,082
Міндеттемелер							
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер	(43,768,346)	(69,201,858)	(9,748,053)	(108,463)	(612,657)	(6,446,346)	(129,885,723)
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиттік берешек	(669,065)	(296,359)	(15,115)	-	-	(91,189)	(1,071,728)
«РЕПО» келісімі бойынша кредиттік берешек	(3,975,311)	-	-	-	-	-	(3,975,311)
Өзге қаржы міндеттемелері	(409,577)	-	-	-	-	-	(409,577)
Барлық міндеттемелер	(48,822,299)	(69,498,217)	(9,763,168)	(108,463)	(612,657)	(6,537,535)	(135,342,339)
2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдайына сәйкес таза ұстанымы	159,002,578	47,007,420	(4,884,913)	1,721,985	(452,396)	(4,098,931)	198,295,743

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюта бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы былайша берілуі мүмкін:

мың теңге	Теңге	АҚШ доллары	Еуро	Фунг стерлинг	Рубль	Басқа	Барлығы
Активтер							
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары	5,173,074	219	1,779,456	471	2	-	6,953,222
Банктегі шоттар және депозиттер	2,523,955	8,728,765	-	-	8,659	-	11,261,379
Өтеу мерзіміне ұсталынатын инвестициялар	129,162,162	105,097,226	-	1,374,168	-	-	235,633,556
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	3,223,904	7,775,894	1,477,690	281,484	1,948	1,222,937	13,983,857
Сақтандыру шарттары бойынша резервтердегі қайта сақтандырушылардың үлесі	106,336	-	-	-	-	-	106,336
Өзге қаржы активтері	556,535	4,224	-	-	-	-	560,759
Активтердің барлығы	140,745,966	121,606,328	3,257,146	1,656,123	10,609	1,222,937	268,499,109
Міндеттемелер							
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер	(20,486,370)	(28,731,060)	(15,336,692)	(124,881)	(999,484)	(13,270,203)	(78,948,690)
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиттік берешек	(1,645,823)	(153,508)	(17,184)	-	(627)	(4,793)	(1,821,935)
«РЕПО» келісімі бойынша кредиттік берешек	(5,531,344)	-	-	-	-	-	(5,531,344)
Өзге қаржы міндеттемелері	(485,485)	-	-	-	-	-	(485,485)
Барлық міндеттемелер	(28,149,022)	(28,884,568)	(15,353,876)	(124,881)	(1,000,111)	(13,274,996)	(86,787,454)
2020 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдайына сәйкес таза ұстанымы	112,596,944	92,721,760	(12,096,730)	1,531,242	(989,502)	(12,052,059)	181,711,655

Келесі кестеде көрсетілгендей, қазақстандық теңге бағамының төмендеуі 2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша келесі валюталарға қатысты бұдан әрі сипатталған меншікті капитал мен пайданың немесе залалдың ұлғаюын (азаяуын) туындатар еді. Бұл талдау Топтың көзқарасы бойынша есепті кезеңнің соңындағы жағдай бойынша негізді мүмкін болып табылатын валюталық бағамдардың өзгеруіне негізделген. Талдау барлық қалған ауыспалылар, әсіресе пайыздық мөлшерлемелер өзгеріссіз қалады.

мың теңге	2021 ж.		2020 ж.	
	Таза кіріс	Меншікті капитал	Таза кіріс	Меншікті капитал
АҚШ доллары бағамының 20% өсуі	7,521,187	7,521,187	14,835,482	14,835,482
Еуро бағамының 20% өсуі	(781,586)	(781,586)	(1,935,477)	(1,935,477)
Ағылшын фунт стерлингі бағамының 20% өсуі	275,518	275,518	244,999	244,999
Рубль бағамының 20% өсуі	(72,383)	(72,383)	(158,320)	(158,320)

2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұрын аударылған валюталарға қатысты қазақстандық теңге бағамының өсуі сомасы бойынша тең, бірақ барлық қалған ауыспалылар өзгеріссіз қалады деген шартпен белгі бойынша кері әсер болар еді.

(iii) Басқа да баға тәуекелдері

Басқа да баға тәуекелдері - бұл нарықтық бағалардың өзгеруі нәтижесінде қаржы құралы бойынша әділ құнның немесе ақша қаражатының (сыйақы мөлшерлемесінің немесе валюталық тәуекелдің өзгеру тәуекелінің ықпал етуі нәтижесінде туындаған өзгерістерден басқа) болашақ ағындарының, осындай өзгерістердің осы нақты құралдың немесе оның эмитентіне тән факторлардан немесе нарықта айналыстағы барлық ұқсас қаржы құралдарына әсер ететін факторлардан туындағанына қарамастан ауытқу тәуекелі. Топтың қаржы құралы бойынша ұзын немесе қысқа позициясы болған кезде басқа да баға тәуекелдері туындайды.

Бір жылғы пайданың немесе залалдың және Топтың меншікті капиталының бағалы қағаздар бағамдарының өзгеруіне сезімталдығын талдау (2021 жылғы 31 желтоқсандағы және 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қолданыстағы позициялар және бағалы қағаздар құнының 5% төмендеуінің немесе өсуінің оңайлатылған сценарийі негізінде жасалған) былайша ұсынылуы мүмкін:

	2021 ж.		2020 ж.	
	Пайда немесе залал	Меншікті капитал	Пайда немесе залал	Меншікті капитал
Бағалы қағаздар құнының 5% өсуі	-	2,614,195	-	1,949,481
Бағалы қағаздар құнының 5% төмендеуі	-	(2,614,195)	-	(1,949,481)

(в) Несие тәуекелі

Несие тәуекелі - қарыз алушының немесе Топтың контрагентінің міндеттемелерін орындамауы нәтижесінде туындайтын қаржылық шығындар тәуекелі. Топ несие тәуекелді шоғырландыру лимиттерін белгілеу және сақтау жөніндегі талаптарды қамтитын бекітілген саясаттар мен рәсімдерді қолдану арқылы несие тәуекелді (танылған қаржы активтері мен танылмаған шарттық міндеттемелер бойынша) басқарады.

Несие саясатын басқарма қарайды және бекітеді. Топ жеке несиедің жағдайына тұрақты мониторинг жүргізеді және өз қарыз алушыларының төлем қабілеттілігіне тұрақты негізде қайта бағалау жүргізеді. Жекелеген қарыз алушыларды талдаудан басқа, тәуекел-менеджмент департаменті несие портфелін тұтастай алғанда шоғырландыруға және нарықтық тәуекелдерге қатысты бағалауды жүргізеді.

Несие тәуекелдің ең жоғары деңгейі, әдетте, қаржылық жағдай туралы есепте қаржылық активтердің баланстық құнында және танылмаған шарттық міндеттемелер сомасында көрсетіледі. Активтер мен міндеттемелерді өзара есептеу мүмкіндігі әлеуетті несие тәуекелді төмендету үшін маңызды емес.

Есепті күнгі жағдай бойынша баланстық несие тәуекелдің ең жоғары деңгейі былайша ұсынылуы мүмкін:

	2021 жыл мың теңге	2020 жыл мың теңге
АКТИВТЕР		
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	5,372,406	6,950,351
Банктегі шоттары және депозиттері	11,772,619	11,261,379
Өтеу мерзіміне дейін ұсталынатын инвестициялар	294,199,425	235,633,556
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	21,079,716	13,983,857
Сақтандыру шарттары бойынша резервтерде қайта сақтандырушылардың үлесі	719,979	106,336
Өзге қаржылық активтер	493,376	560,759
Ең жоғары деңгейлі тәуекелдердің барлығы	333,637,521	268,496,238

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша топта бір борышкер бар (2020 жылғы 31 желтоқсан: бір борышкер), оған қатысты кредиттік тәуекелге ұшырағыштық кредиттік тәуекелге ең жоғары ұшырағыштықтың 10 пайызынан асады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы клиенттерге қатысты кредиттік тәуекелге ұшырау 182,968,408 мың теңгені құрайды (2020 жылғы 31 желтоқсан: 106,580,589 мың теңге).

Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелерді өзара есепке алу

Бұдан әрі кестелерде ұсынылған ақпаратты ашу қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер туралы ақпаратты қамтиды:

- топтың қаржылық жағдайы туралы жекелеген есепте өзара есептеледі; немесе
- өзара есеп айырысу туралы заңды жарамды бас келісімнің немесе ұқсас келісімдердің мәні болып табылады, олар қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте өзара есепке алынатынына қарамастан, ұқсас қаржы құралдарына қолданылады.

"РЕПО" келісімдері, "кері РЕПО" келісімдері қарыз алу және Топтың бағалы қағаздарын қарызға беру туралы келісімдер своптар және туынды құралдар бойынша халықаралық дилерлер қауымдастығының (ISDA) өзара есеп айырысу туралы бас келісімдерге ұқсас өзара есеп айырысу шарттарымен бас келісімдердің мәні болып табылады. Негізінен, осы келісімдерге сәйкес бір валютадағы аяқталмаған операцияларға қатысты белгілі бір күні әрбір контрагент төлеуге жататын сомалар бір Тараптың екінші Тарапқа төлеуіне жататын бірыңғай таза соманы қалыптастырады. Белгілі бір жағдайларда, мысалы, дефолт сияқты несие оқиға туындаған кезде келісімге сәйкес барлық аяқталмаған операциялар тоқтатылады, тоқтату сәтіндегі құн бағаланады және тек қана жалғыз таза сома төленеді немесе есеп айырысу операцияларында төленуге жатады. Алайда своптар және туынды құралдар (ISDA) бойынша халықаралық дилерлер қауымдастығының өзара есебі туралы бас келісімдер қаржылық жағдай туралы жекелеген есепте өзара есепке алу үшін өлшемдерге жауап бермейді. Себебі олар Топтың немесе оның контрагенттерінің дефолты, төлем қабілетсіздігі немесе банкроттығы жағдайында ғана заңды жарамды болып табылатын танылған сомаларды өзара есепке алу құқығын құрады. Бұдан басқа, Топ және оның контрагенттері өзара есеп айырысу арқылы берешекті реттеуге немесе активті сатуға және міндеттемені бір мезгілде орындауға ниеттенбейді.

Бұдан әрі кестеде өзара есеп айырысу туралы заңды жарамды бас келісімдердің және 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ұқсас келісімдердің мәні болып табылатын қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер берілген.

мың теңге	Танылған қаржылық активтердің/ қаржылық міндеттемелердің толық сомасы	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте өзара есепке алынған танылған қаржылық активтердің/ қаржылық міндеттемелердің толық сомасы	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте өзара есепке алынған қаржылық активтердің/ қаржылық міндеттемелердің таза сомасы	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте өзара есепке алынбаған сомалар	Қаржы құралдары	Таза сомасы
Қаржы активтерінің/ қаржы міндеттемелерінің түрлері						
«Кері РЕПО» келісімдері, бағалы қағаздарды қарызға алу туралы келісім	3,978,046	-	3,978,046	(3,978,046)		-
Барлық қаржы активтері	3,978,046	-	3,978,046	(3,978,046)		-
«РЕПО» келісімі, қарызға бағалы қағаздарды беру туралы келісім	(3,975,311)	-	(3,975,311)	3,741,513		(233,798)
Барлық қаржы міндеттемері	(3,975,311)	-	(3,975,311)	3,741,513		(233,798)

Бұдан әрі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзара есеп айырысу туралы заңды күші бар бас келісімдердің және ұқсас келісімдердің мәні болып табылатын қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер берілген.

мың теңге	Танылған қаржылық активтердің/ қаржылық міндеттемелердің толық сомасы	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте өзара есепке алынған танылған қаржылық активтердің/ қаржылық міндеттемелердің толық сомасы	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте өзара есепке алынған қаржылық активтердің/ қаржылық міндеттемелердің таза сомасы	Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте өзара есепке алынбаған сомалар	Қаржы құралдары	Таза сомасы
Қаржы активтерінің/ қаржы міндеттемелерінің түрлері						
«Кері РЕПО» келісімдері, бағалы қағаздарды қарызға алу туралы келісім	5,099,832	-	5,099,832	(5,099,832)		-
Барлық қаржы активтері	5,099,832	-	5,099,832	5,099,832		-
«РЕПО» келісімі, қарызға бағалы қағаздарды беру туралы келісім	(5,531,344)	-	(5,531,344)	5,193,123		(338,221)
Барлық қаржы міндеттемері	(5,531,344)	-	(5,531,344)	5,193,123		(338,221)

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте ұсынылған және жоғарыдағы кестеде ашылған қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің толық сомалары және олардың таза сомалары амортизацияланған құны бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте бағаланады.

(г) Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі - бұл топта ақша қаражатын немесе басқа да қаржы активтерін беру арқылы есеп айырысу жүзеге асырылатын қаржылық міндеттемелерді орындау бойынша қиындықтар туындауының тәуекелі. Өтімділік тәуекелі активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдері бойынша сәйкес келмеген кезде туындайды. Өтеу мерзімдері мен активтер мен міндеттемелердің пайыздық мөлшерлемелері бойынша сәйкес келуі және/немесе бақыланатын сәйкес келмеуі өтімділік тәуекелін басқарудағы негізгі сәт болып табылады. Жүргізілетін операциялардың әртүрлілігі және олармен байланысты белгісіздік салдарынан активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдері бойынша толық сәйкес келу қаржы институттары үшін әдеттегі практика болып табылмайды, бұл операциялардың кірістілігін арттыруға мүмкіндік береді, алайда шығындардың туындау қаупін арттырады.

Топ бұл тәуекелді өтімділік пен өтеу мерзімі арасындағы алшақтықты тұрақты негізде бағалау жолымен жеңілдетеді.

Төменде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелерді өтеудің шарттық мерзімдері туралы ақпарат берілген. Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер күтілетін өтеу мерзімдері негізінде берілген. Сақтандыру шарттары бойынша резервтер бойынша міндеттемелердің барлығы төменде берілген.

мың теңге	1 айдан азырақ	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан аса	Барлығы
Қаржы міндеттемелері					
Сақтандыру шарттарының резервтері	1,375,587	10,544,375	40,338,925	77,626,836	129,885,723
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиттік берешек	810,999	109,426	65,146	86,157	1,071,728
«РЕПО» келісімдері бойынша кредиттік берешек	3,975,311	-	-	-	3,975,311
Өзге қаржы міндеттемелері	409,577	-	-	-	409,577
2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдайы бойынша қаржылық міндеттемелерінің барлығы	6,571,474	10,653,801	40,404,071	77,712,993	135,342,339

Төменде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық міндеттемелерді өтеудің шарттық мерзімдері туралы ақпарат берілген. Сақтандыру шарттары бойынша міндеттемелер күтілетін өтеу мерзімдері негізінде берілген. Сақтандыру шарттары бойынша резервтер бойынша міндеттемелердің барлығы төменде берілген.

мың теңге	1 айдан азырақ	1 айдан 3 айға дейін	3 айдан 1 жылға дейін	1 жылдан аса	Барлығы
Қаржы міндеттемелері					
Сақтандыру шарттарының резервтері	1,371,716	2,692,374	19,477,636	55,406,964	78,948,690
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиттік берешек	1,570,732	106,524	50,413	94,266	1,821,935
«РЕПО» келісімдері бойынша кредиттік берешек	5,531,344	-	-	-	5,531,344
Өзге қаржы міндеттемелері	485,485	-	-	-	485,485
2020 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдайы бойынша қаржылық міндеттемелерінің барлығы	8,959,277	2,798,898	19,528,049	55,501,230	86,787,454

26 Шартты міндеттемелер

(а) Сот талқылауы

Нарықта өзінің әдеттегі қызметін жүзеге асыру барысында Топ әртүрлі заңды наразылықтарға тап болады. Топ басшылығы сот талқылаулары нәтижесінде туындайтын Топ міндеттемелерінің түпкілікті көлемі (ондай болған жағдайда) болашақта компания қызметі нәтижелерінің қаржылық шарттарына елеулі теріс әсер етпейді деп пайымдайды.

(б) Шартты салық міндеттемелері

Қазақстанның салық жүйесі, салыстырмалы түрде жаңа бола отырып, заңнамалық нормалардың, ресми түсіндірулер мен сот шешімдерінің жиі өзгеруімен сипатталады, бұл ХҚЕС-ке сәйкес табыстарды, шығындарды және шоғырдандырылған қаржылық есептіліктің өзге де баптарын есепке алу тәртібіне қатысты пікірлерді қоса алғанда, оларды әртүрлі салық органдарының біркелкі түсіндіруіне жол береді. Салықтарды есептеудің дұрыстығына қатысты тексерулер мен тергеумен ірі айыппұлдар салуға және пайыздарды алуға құқығы бар әртүрлі деңгейдегі реттеуші органдар айналысады. Есепті кезеңде салықтарды есептеудің дұрыстығы келесі күнтізбелік бес жыл ішінде тексерілуі мүмкін, алайда белгілі бір жағдайларда бұл мерзім ұзартылуы мүмкін.

Бұл жағдайлар Қазақстандағы салықтық тәуекелдер басқа елдерге қарағанда әлдеқайда жоғары болады. Топ басшылығы қолданылатын салық заңнамасын, нормативтік талаптар мен сот шешімдерін өзінің түсінігіне сүйене отырып, салықтық міндеттемелер толық көлемде көрсетілді деп санайды. Дегенмен, тиісті органдардың бұл ережелерді түсіндіруі өзгеше болуы мүмкін және егер олар өз позициясының заңдылығын дәлелдесе, бұл осы шоғырдандырылған қаржылық есептілікке елеулі әсер етуі мүмкін.

27 Қаржылық активтер мен міндеттемелер: әділ құны

Әділ құнды бағалау активті сату кезінде алынатын немесе бағалау күніне нарық қатысушылары арасындағы әдеттегі мәміле жағдайында міндеттемені беру кезінде төленген бағаны айқындауға бағытталған. Дегенмен, субъективті пайымдаулардың белгісіздігін және пайдаланылуын ескере отырып, әділ құн активтерді дереу сату немесе міндеттемелерді беру шеңберінде іске асырылатын ретінде түсіндірілмеуі тиіс.

Белсенді нарықта айналыстағы қаржы активтері мен қаржылық міндеттемелердің әділ құны нарықтық баға белгілеулерге немесе дилерлік бағаларға негізделеді. Топ басқа бағалау әдістерін пайдалана отырып, Топтың барлық басқа қаржы құралдарының әділ құнын анықтайды.

Бағалау әдістерінің мақсаты ұйымдастырылған нарықта жүзеге асырылатын операция жүргізілетін бағаны көрсететін активті сату немесе Бағалау күні нарыққа қатысушылар арасында міндеттемелерді беру бойынша әділ құнды бағалау тәсіліне қол жеткізу болып табылады.

Бағалау әдістері ағымдағы сәтке келтірілген таза құнды бағалау моделін және ақша қаражаты ағындарын дисконттауды, нарықтық баға белгілеулері белгілі ұқсас құралдармен салыстыруды, сондай-ақ бағалаудың өзге де модельдерін қамтиды. Бағалау үшін пайдаланылатын пайымдаулар мен деректер тәуекелсіз және базалық пайыздық мөлшерлемелерді, несие спрэдтерді және дисконттау мөлшерлемелерін, акциялар мен облигациялардың баға белгілеуін, валюталық бағамдарды, резерв индекстерін, сондай-ақ бағалардың күтілетін ауытқуын және оларды салыстыруды бағалау үшін пайдаланылатын өзге де түзетулерді қамтиды. Бағалау әдістері нарықтың тәуелсіз қатысушылары айқындаған есепті күнгі жағдай бойынша қаржы құралының құнын көрсететін әділ құнды айқындауға бағытталған.

Баланстық құны 27,918 мың теңге (2020 жыл: 18,911 мың теңге) сату үшін қолда бар бағасы белгіленбеген үлестік бағалы қағаздардың әділ құнын анықтау мүмкін емес.

(а) Әділ құнды бағалау иерархиясы

Топ әділ құнды көрсетілген бағаларды қалыптастыру кезінде пайдаланылатын деректердің мәнділігін ескеретін әділ құнды бағалаудың мынадай сатысын пайдалана отырып бағалайды.

- 1-деңгей: ұқсас қаржы құралдарына қатысты белсенді нарықтағы баға белгіленімі (түзетілмеген).
- 2-деңгей: 1-деңгейге қатысты баға белгілеуден өзгеше, тікелей қол жетімді (яғни баға белгілеулер) немесе жанама түрде (яғни баға белгілеуден туындайтын деректер) деректер. Осы санат мыналарды пайдалана отырып бағаланатын құралдарды: белсенді нарықтарда ұқсас құралдар үшін нарықтық баға белгілеулерді, белсенді ретінде қарастырылмайтын нарықтарда ұқсас құралдар үшін нарықтық баға белгілеулерді немесе барлық пайдаланылатын деректері тікелей немесе жанама түрде бақыланатын бастапқы деректерге негізделетін бағалаудың өзге де әдістерін қамтиды.
- 3 деңгейі: қолжетімсіз деректер. Осы санат бақыланатын бастапқы деректерге негізделмеген ақпаратты пайдалана отырып бағаланатын құралдарды қамтиды, мұндай қадағаланбайтын деректер құралды бағалауға елеулі әсер етеді. Осы санат құралдар арасындағы айырманы көрсету үшін елеулі қадағаланбайтын түзетулерді немесе пайымдауларды пайдалану талап етілетін ұқсас құралдар үшін баға белгілеулер негізінде бағаланатын құралдарды қамтиды.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 52,255,991 мың теңге мөлшерінде әділ құны бойынша көрсетілетін қаржы құралдары әділ құнның 1-сатысының деңгейіне жатқызылған (2020 жылғы 31 желтоқсан: 38,970,701 мың теңге әділ құнның 1-деңгейіне жатқызылған).

Келесі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарының әділ құнды бағалау жатқызылған әділ құн сапысының деңгейлері бөлігінде талдауы ұсынылған:

	1-деңгей	2-деңгей	Барлық әділ құны	Барлық баланстық құны
мың теңге				
Активтер				
Ақшалай қаражаттары және олардың баламалары	-	5,418,127	5,418,127	5,372,967
Банктегі шоттар және депозиттер	-	11,772,068	11,772,068	11,772,619
Өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестициялары	119,478,419	188,891,717	308,370,136	294,199,425
Өзгерістері кезең ішіндегі пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілген әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдары	45,330	-	45,330	45,330
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	-	21,072,724	21,072,724	21,079,716
Басқа қаржы активтері	-	493,376	493,376	493,376
Міндеттемелер				
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиттік берешек	-	(1,071,728)	(1,071,728)	(1,071,728)
«РЕПО» келісімдері бойынша кредиттік берешек	-	(3,853,119)	(3,853,119)	(3,975,311)
Басқа қаржы міндеттемелері	-	(409,577)	(409,577)	(409,577)

Келесі кестеде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша әділ құнын бағалауға жатқызылатын әділ құнның иерархиялық деңгейіндегі әділ құны бойынша бағаланбайтын қаржы құралдарын талдау көрсетілген:

	1-деңгей	2-деңгей	Барлық әділ құны	Барлық баланстық құны
мың теңге				
Активтер				
Ақшалай қаражаттары және олардың баламалары	-	6,953,222	6,953,222	6,953,222
Банктегі шоттар және депозиттер	-	11,261,379	11,261,379	11,261,379
Өтеу мерзіміне дейін ұсталатын инвестициялары	147,712,899	111,751,155	259,464,054	235,633,556
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	-	13,983,857	13,983,857	13,983,857
Басқа қаржы активтері	-	560,759	560,759	560,759
Міндеттемелер				
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиттік берешек	-	(1,821,935)	(1,821,935)	(1,821,935)
«РЕПО» келісімдері бойынша кредиттік берешек	-	(5,531,344)	(5,531,344)	(5,531,344)
Басқа қаржы міндеттемелері	-	(485,485)	(485,485)	(485,485)

28 Байланысты тараптар арасындағы операциялар

(а) Бақылау қатынастары

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың Директорлар кеңесі мен Басқарма мүшелері және олардың отбасы мүшелері компанияның 5% акциясын иеленеді (2020 жылғы 31 желтоқсан: 5%).

Топтың бас кәсіпорны "Евразиялық қаржы компаниясы" АҚ (бұдан әрі – "Бас кәсіпорын") болып табылады. Бас кәсіпорынды жеке тұлғалар тобы бақылайды: А. А. Машкевич мырза, П. К. Шодиев мырза және М. Н. Ибрагимова ханым, олардың әрқайсысы 33.3%-ға ие. Компанияның бас кәсіпорны сыртқы пайдаланушыларға қолжетімді шоғырландырылған қаржылық есептілікті ұсынады.

(б) Директорлар кеңесі және Басқарма мүшелерімен операциялар

2021 жылғы 31 желтоқсанда және 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін қызметкерге арналған шығындар құрамына енгізілген сыйақылардың жалпы мөлшері былайша ұсынылуы мүмкін:

	2021 жыл мың теңге	2020 жыл мың теңге
Директорлар кеңесі және басқарма мүшелері	2,586,630	2,579,800

(в) Басқа да байланысты тараптармен операциялар

Басқа байланысты Тараптар А. А. Машкевич мырзаның, П. К. Шодиев мырзаның және М. Н. Ибрагимова ханымның бақылауындағы компанияларды қамтиды.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттар бойынша қалдықтар, сондай-ақ өзге байланысты тараптармен операциялар бойынша тиісті пайда немесе залал:

	Бас кәсіпорын		Бас кәсіпорынның еншілес кәсіпорны		Басқа	Барлығы
	мың теңге	мың теңге	Орташа сыйақы мөлшерлемесі, %			
			мың теңге	мың теңге		
Активтер						
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	-	1,325,997	-	-	-	1,325,997
Банкеті шоттар мен депозиттер	-	-	-	-	-	-
- теңгемен	-	395,818	-	9.0	-	395,818
- АҚШ долларымен	-	7,859,412	-	0.5	-	7,859,412
- ресей рублімен	-	88,429	-	5	-	88,429
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	-	339,819	-	-	1,299,611	1,639,430
Өзге активтер	-	-	-	-	260,000	260,000
Міндеттемелер						
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер	(535)	(3,168,798)	-	-	(4,907,487)	(8,076,820)
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиттік берешек	-	(222,696)	-	-	-	(222,696)
Басқа міндеттемелер	-	(55,804)	-	-	(13,674)	(69,478)
Пайда/(залал)	53,364	4,067,149	-	-	19,242,669	23,363,182
Есептелген сақтандыру сыйақылары, брутто	-	481,350	-	-	-	481,350
Таза қаржылық кіріс	10,613	48,000	-	-	169,104	227,717
Басқа кіріс	-	(529,652)	-	-	(2,852,968)	(3,382,620)
Есептелген кінәрағтар	(56)	(366,263)	-	-	(1,858,727)	(2,225,046)
Сақтандыру шарттары бойынша резервтерінің өзгеруі	-	(3,550,374)	-	-	-	(3,550,374)
Комиссия шығыны	-	(134,575)	-	-	-	(134,575)
Басқа шығындар	-	-	-	-	-	-
Тенгерімнен тысқары міндеттемелер	30,249	97,483,725	-	-	505,602,993	603,116,967
Тәуекелге жалпы жиынтық бейімділігі *						

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоттар бойынша қалдықтар, сондай-ақ өзге байланысты тараптармен операциялар бойынша тиісті пайда немесе залал:

	Бас кәсіпорын		Бас кәсіпорынның еншілес кәсіпорны		Орташа сыйақы мөлшерлемесі, %	Басқа		Барлығы
	мың теңге	мың теңге	мың теңге	мың теңге		мың теңге	мың теңге	
Активы								
Ақша қаражаттары және олардың баламалары	-	1,836,115	-	-	-	-	-	1,836,115
Банктегі шоттар мен депозиттер	-	-	-	-	-	-	-	-
- теңгемен	-	2,004,950	-	-	11.2	-	-	2,004,950
- АҚШ долларымен	-	8,728,765	-	-	1.5	-	-	8,728,765
- ресей рублімен	-	8,659	-	-	5	-	-	8,659
Еншілес кәсіпорынға инвестициялар	-	-	-	-	-	-	-	9,034,181
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша дебиторлық берешек	-	396,892	-	-	-	128,776	-	525,668
Өзге активтер	-	-	-	-	-	300,000	-	300,000
Міндеттемелер								
Сақтандыру шарттары бойынша резервтер	(479)	(2,802,535)	-	-	-	(1,171,254)	-	(3,974,268)
Сақтандыру және қайта сақтандыру бойынша кредиттік берешек	-	(14,476)	-	-	-	-	-	(14,476)
Басқа міндеттемелер	(51,246)	(112,082)	-	-	-	(4,824)	-	(168,152)
Пайда/(залал)								
Есептелген сақтандыру сыйақылары, брутто	38,177	4,726,216	-	-	-	15,678,510	-	20,442,903
Таза қаржылық кіріс	-	839,766	-	-	-	-	-	839,766
Басқа кіріс	10,660	47,997	-	-	-	-	-	85,909
Есептелген кінәраттар	-	(496,486)	-	-	-	(2,630,383)	-	(3,126,869)
Сақтандыру шарттары бойынша резервтерінің өзгеруі	(279)	(218,708)	-	-	-	17,397	-	(201,590)
Комиссия шығыны	-	(743,652)	-	-	-	-	-	(743,652)
Басқа шығындар	-	(74,526)	-	-	-	-	-	(74,526)
Тенгерімнен тысқары міндеттемелер								
Тәуекелге жалпы жиынтық бейімділігі *	28,800	72,631,441	-	-	-	348,947,473	-	421,607,714

* Баланстан тыс міндеттемелер байланысты тараптармен жасалған қолданыстағы сақтандырудың жалпы сомасын білдіреді.

29 Есепті күннен кейінгі оқиғалар

2022 жылғы 2 қаңтарда Қазақстанның батысында сұйылтылған табиғи газ бағасының литріне 60 теңгеден 120 теңгеге дейін көтерілуіне байланысты наразылықтар басталды. Бұл наразылықтар басқа қалаларға таралды және тонау мен адамдардың өліміне әкелді. 2022 жылғы 5 қаңтарда Үкімет төтенше жағдай енгізу туралы жариялады. Жоғарыда көрсетілген наразылықтар мен төтенше жағдайдың енгізілуі нәтижесінде Қазақстан Республикасының Президенті қосымша салықтарды қоса алғанда, ықтимал шаралар туралы бірқатар жария мәлімдемелер жасады. 2022 жылғы 19 қаңтарда төтенше жағдай режимі жойылды. 2022 жылдың ішінде топ жоғарыда көрсетілген оқиғалардың нәтижесінде болған сақтандыру жағдайлары туралы хабарламалар алды және алдын ала есептеулер бойынша шығындардың ең жоғары сомасы 137 млн. теңгеден аспайды.

Украинадағы әскери қақтығыс Ресей Федерациясының арнайы әскери операциясына байланысты Қазақстандағы экономикалық белгісіздік деңгейін қосымша арттырды. Америка Құрама Штаттары, Еуропалық Одақ және кейбір басқа елдер Ресей Федерациясының Үкіметіне, сондай-ақ Ресей Федерациясындағы ірі қаржы институттары мен басқа да кәсіпорындар мен жеке тұлғаларға қатаң санкциялар енгізді.

Есепті күнгі жағдай бойынша компанияның инвестициялық портфелінде баланстық құны 1,985,361 мың теңге VTB Capital SA эмитентінің бағалы қағаздары бар. Енгізілген шектеулер осы қаржы институтының халықаралық рейтингі мен төлем қабілеттілігінің төмендеуіне алып келді.

Компания басшылығы осы оқиғалардың 2022 жылғы Топ операцияларына ықтимал әсерін бағалады және жоғарыда аталған оқиғалар топтың қызметі мен қаржылық жағдайына айтарлықтай теріс әсер етпейді деп санайды. Дегенмен, 2022 жылы Топтың қаржылық нәтижелеріне кез келген кейінгі әсерді қоса алғанда, көрсетілген оқиғалардың неғұрлым ауқымды әсерін және олардың Қазақстан экономикасына әсерін осы қаржылық есептілікті бекіту күніне анықтау мүмкін емес.

Топтың Директорлар кеңесі 2022 жылғы 25 сәуірде номиналдық құны 1,000 теңге 15,257,750 дана мөлшерінде жай акцияларды шығару туралы шешім қабылдады.